

**Ontwerpbesluit van
nr.
houdende wijziging van het Besluit bestuurlijke boetes financiële
sector, het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft, het
Besluit marktmisbruik Wft en het Besluit prudentiële regels Wft
(Wijzigingsbesluit financiële markten 2013)**

Op de voordracht van Onze Minister van Financiën van dd mm 2012,
FM/2012/xxxxM

Generale Thesaurie, directie Financiële Markten, afdeling Institutioneel Beleid
en Integriteit;

Gelet op de artikelen 1:81, eerste lid, 3:10, tweede lid, 3:17, tweede lid, 4:9,
derde lid, 4:11, derde lid, 4:14, tweede lid, 4:15, tweede lid, 4:17, derde lid,
4:19, vierde lid, 4:20, eerste lid, 4:22, eerste lid en 5:68, eerste lid van de
Wet op het financieel toezicht;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van dd mm
2012, no. W.....);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Financiën van dd mm 2012,
FM/2012/xxxxU;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I

Artikel 10 van het **Besluit bestuurlijke boetes financiële sector** wordt als
volgt gewijzigd:

1. In de opsomming van artikelen uit het Besluit gedragstoezicht financiële
ondernemingen Wft vervallen de volgende artikelnummers met bijbehorende
boetecategorienummers:

39, met de bijbehorende boete categorie 2

40, met de bijbehorende boete categorie 2

41, met de bijbehorende boete categorie 1

42, met de bijbehorende boete categorie 2

2. In de opsomming van artikelen uit het Besluit Gedragstoezicht financiële
ondernemingen Wft worden in de numerieke volgorde ingevoegd de volgende
artikelnummers met bijbehorende boetecategorienummers:

22a, eerste en tweede lid met de bijbehorende boete categorie 2

27a, eerste en tweede lid met de bijbehorende boete categorie 2

29a, eerste en tweede lid met de bijbehorende boete categorie 2

40, met de bijbehorende boete categorie 1

41, eerste lid, met de bijbehorende boete categorie 2

41, tweede lid, met de bijbehorende boete categorie 1

42, met de bijbehorende boete categorie 2

42a, eerste en tweede lid, met de bijbehorende boete categorie 2

42b, met de bijbehorende boete categorie 2

3. In de opsomming van artikelen uit het Besluit marktmisbruik Wft wordt in de numerieke volgorde ingevoegd: 21a, eerste lid met de bijbehorende boete categorie 2.

4. In de opsomming van artikelen uit het Besluit prudentiële regels Wft wordt in de numerieke volgorde ingevoegd: 16a, eerste en tweede lid met de bijbehorende boete categorie 2.

Artikel II

Het **Besluit Gedragtoezicht financiële ondernemingen Wft** wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 1 wordt in de alfabetische volgorde een onderdeel ingevoegd, luidende:

distributiekosten: de kosten voor het maken van reclame-uitingen gericht op advies, het completeren van het dossier ten behoeve van de aanvraag van de offerte, het ondersteunen van de consument en, indien het een verzekering betreft, de cliënt bij de aanvraag en bij het aangaan van een overeenkomst inzake een financieel product;

inkomensverzekering: schadeverzekering ter dekking van het risico van financiële schade ten gevolge van arbeidsongeschiktheid of werkloosheid;

vaste debetrentevoet: een door een aanbieder van krediet en de consument voor de volledige duur van de kredietovereenkomst overeengekomen enkele debetrentevoet dan wel verschillende door de aanbieder van krediet en de consument voor deeltermijnen van minimaal een jaar overeengekomen debetrentevoeten.

B

Hoofdstuk 2 komt te luiden:

HOOFDSTUK 2

Vakbekwaamheid van medewerkers

Bepalingen ter uitvoering van artikel 4:9, derde lid, van de wet

§ 2.1. Bewijzen van vakbekwaamheid

Artikel 5

In deze paragraaf wordt verstaan onder:

pensioen: pensioenverzekeringen en premiepensioenvorderingen;

schadeverzekering particulier: schadeverzekering, niet zijnde een inkomensverzekering of een schadeverzekering zakelijk;

schadeverzekering zakelijk: schadeverzekering ten behoeve van een cliënt handelend in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf, met uitzondering van een inkomensverzekering;

sparen en betalen: spaarrekening met inbegrip van daaraan verbonden spaarfaciliteiten, betaalrekening met inbegrip van daaraan verbonden betaalfaciliteiten en elektronisch geld;

vermogen: levensverzekeringen, niet zijnde pensioenverzekeringen, en lijfrentespaarrekeningen, deelnemingsrechten in beleggingsinstellingen voorzover toegestaan onder het Nationaal Regime MiFID als gedefinieerd in de vrijstellingsregeling Wft, en beleggingsobjecten.

Artikel 6

Een financiëldienstverlener voldoet aan artikel 4:9, tweede lid, van de wet, indien:

a. hij zijn bedrijfsvoering zodanig heeft ingericht dat deze een vakbekwame financiële dienstverlening aan consumenten of, indien het verzekeringen betreft, cliënten voldoende waarborgt; en

b. de werknemers en andere natuurlijke personen die zich onder zijn verantwoordelijkheid rechtstreeks bezighouden met werkzaamheden als bedoeld in de artikelen 7 en 8, daartoe beschikken over:

1°. een geldig, op grond van die artikelen vereist diploma, afgegeven door een

door Onze Minister erkend exameninstituut als bedoeld in artikel 12; of

2°. een geldige erkenning van beroepskwalificaties als bedoeld in artikel 5 van de Algemene wet erkenning EG-beroepskwalificaties.

Artikel 7

Werknemers en andere natuurlijke personen die zich onder verantwoordelijkheid van de financiëldienstverlener bezighouden met advisering met betrekking tot de in tabel 1 genoemde onderwerpen, beschikken daartoe over het ingevolge die tabel vereiste diploma.

Tabel 1. Vereiste diploma's bij advisering

Onderwerp:	Vereist diploma:	Modules:
Sparen en betalen	Adviseur sparen en betalen	- Basis
Consumptief krediet	Adviseur consumptief krediet	- Basis - Consumptief krediet
Schadeverzekering particulier	Adviseur schadeverzekering particulier	- Basis - Schadeverzekeringen particulier
Schadeverzekering zakelijk	Adviseur schadeverzekering zakelijk	- Basis - Schadeverzekeringen particulier - Schadeverzekeringen zakelijk
Vermogen	Adviseur vermogen	- Basis - Vermogen
Inkomensverzekering	Adviseur inkomen	- Basis - Inkomen

Hypothecair krediet	Adviseur hypothecair krediet	- Basis - Vermogen - Hypothecair krediet
Pensioen	Adviseur pensioen	- Basis - Inkomen - Vermogen - Pensioenverzekeringen

Artikel 8

Werknemers en andere natuurlijke personen die onder verantwoordelijkheid van een gevolmachtigde of ondergevolmachtigde agent in de uitoefening van hun werkzaamheden voor rekening van een verzekeraar verzekeringen sluiten met cliënten, beschikken daartoe over de ingevolge tabel 2 vereiste diploma's.

Tabel 2. Vereiste diploma's bij het optreden als gevolmachtigde agent

Onderwerp:	Vereist diploma:	Modules:
Schadeverzekering	Gevolmachtigde Agent schadeverzekering	- Basis - Schadeverzekeringen particulier - Schadeverzekeringen zakelijk - Volmacht algemeen - Volmacht schade extra - Volmacht overig
Levensverzekering	Gevolmachtigde Agent levensverzekeringen	- Basis - Vermogen - Volmacht algemeen - Volmacht overig
Inkomensverzekering	Gevolmachtigde Agent inkomen	- Basis - Inkomen - Volmacht algemeen - Volmacht overig
Pensioenverzekering	Gevolmachtigde Agent pensioenverzekeringen	- Basis - Inkomen - Vermogen - Pensioenverzekeringen - Volmacht algemeen - Volmacht overig

Artikel 9

1. Een diploma als bedoeld in artikel 7 of 8 wordt afgegeven, indien de ingevolge tabel 1 of 2 aan dat diploma ten grondslag liggende modules alle met goed gevolg zijn afgerond.
2. Bij ministeriële regeling worden de eind- en toetstermen vastgesteld voor de in het eerste lid bedoelde modules.

Artikel 10

Personen die over een in tabel 3 genoemd diploma beschikken, zijn tevens vakbekwaam om te adviseren over het daarbij in de tabel vermelde onderwerp, voor zover de advisering over dat onderwerp gecombineerd wordt met advisering over het onderwerp waarop het diploma betrekking heeft.

Tabel 3. Toegestane bijkomende onderwerpen

Diploma:	Onderwerp:
Adviseur consumptief krediet	Betalingsbeschermers, met uitzondering van overlijdensrisicoverzekeringen, voor zover gecombineerd met consumptief krediet
Adviseur vermogen	Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, voor zover gecombineerd met een levensverzekering
Adviseur hypothecair krediet	Betalingsbeschermers, opstal-, inboedel- of kapitaalverzekeringen, voor zover gecombineerd met hypothecair krediet
Adviseur pensioen	Arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, voor zover gecombineerd met een pensioenverzekering

Artikel 11

1. Een diploma of een erkenning van beroepskwalificaties behoudt zijn geldigheid, indien de houder ervan iedere periode, bedoeld in het tweede lid, met goed gevolg een examen aflegt dat voldoet aan bij ministeriële regeling vast te stellen eind- en toetstermen. Het examen wordt afgelegd bij een door Onze Minister erkend exameninstituut als bedoeld in artikel 12.
2. De periode, bedoeld in het eerste lid, heeft een tijdsduur van 36 maanden. De eerste periode vangt aan op 1 juli 2015.
3. De geldigheid van het diploma of de erkenning van beroepskwalificaties vervalt, indien het tijdsverloop tussen twee examens als bedoeld in het eerste lid in twee aaneengesloten periodes als bedoeld in het tweede lid minder dan 18 dan wel meer dan 36 maanden is.
4. Een diploma of een erkenning van beroepskwalificaties behoudt zijn geldigheid, indien de houder ervan iedere periode, bedoeld in het tweede lid, beschikt over een certificaat dat is afgegeven door een door Onze Minister erkend exameninstituut waaruit blijkt dat hij vakinhoudelijk betrokken is geweest bij het afnemen van examens of bij de ontwikkeling van examenmateriaal met betrekking tot de voor zijn beroepskwalificatie relevante eind- en toetstermen.

§ 2.2. Exameninstellingen

Artikel 12

1. Onze Minister erkent een exameninstituut op aanvraag, indien de aanvrager heeft aangetoond te kunnen voldoen aan de artikelen 13 en 14.

2. Onze Minister beslist op een aanvraag om erkenning binnen vier maanden nadat de aanvraag is ingediend. De beslissingstermijn kan ten hoogste tweemaal met twee maanden worden verlengd.
3. Onze Minister kan aan een erkenning voorschriften of een bepaalde termijn verbinden.
4. Onze Minister kan een erkenning intrekken:
  - a. op verzoek van het erkende exameninstituut;
  - b. indien de gegevens en bescheiden die zijn verstrekt ter verkrijging van de erkenning, na de erkenning zodanig onjuist of onvolledig blijken dat de erkenning zou zijn geweigerd, dan wel niet zonder daaraan voorschriften te verbinden zou zijn verleend, indien bij de behandeling van de aanvraag de juiste gegevens volledig bekend waren geweest;
  - c. indien het exameninstituut niet langer voldoet aan de artikelen 13 en 14;
  - d. indien het exameninstituut de artikelen 15, tweede lid, en 16 of de aan de erkenning verbonden voorschriften niet naleeft.
5. Na intrekking van een erkenning draagt het exameninstituut de administratie inzake certificaten en diploma's over aan Onze Minister. De vorige volzin is van overeenkomstige toepassing indien de aan de erkenning verbonden termijn eindigt.

Artikel 13

1. Een erkend exameninstituut neemt ten aanzien van de wijze van examinering de maatregelen die redelijkerwijs nodig zijn om te bevorderen dat examens op een correcte en eerlijke wijze worden afgelegd.
2. Een erkend exameninstituut draagt zorg voor een vakinhoudelijke juist en objectieve beoordeling van afgenomen examens.
3. Een erkend exameninstituut beschikt over en handelt in overeenstemming met een examenreglement waarin ten minste de volgende onderwerpen adequaat zijn geregeld:
  - a. de wijze van aanmelding van kandidaten;
  - b. het aantal malen per jaar dat gelegenheid wordt gegeven tot het afleggen van de afzonderlijke examens;
  - c. de wijze van kennisgeving van plaats, datum en tijdstip van aanvang der examens;
  - d. de vaststelling van de identiteit van de kandidaten;
  - e. de duur en wijze van examineren;
  - f. de maatregelen indien onregelmatigheden worden geconstateerd;
  - g. de aanwijzing van de examinatoren bij de mondelinge examens;
  - h. de beoordeling van de examens;
  - i. de termijn waarbinnen de examenuitslagen worden bekendgemaakt, alsmede de termijn waarbinnen de certificaten en diploma's worden uitgereikt;
  - j. de aanwijzing van degene of degenen die de uitslag van het schriftelijk examen vaststelt onderscheidenlijk vaststellen;
  - k. de wijze van vaststelling van de beoordelingsnormen en normen voor slagen en afwijzen;
  - l. de wijze van verkrijgbaarstelling van de richtlijnantwoorden na afloop van een examen;
  - m. de inzage in afgelegde examens;
  - n. de bewaartermijnen voor de afgelegde examens; en
  - o. de interne klachtenprocedure.

Artikel 14

1. Aan een kandidaat die met goed gevolg het examen voor een module als bedoeld in artikel 9, eerste lid, heeft afgelegd, verstrekt het exameninstituut dat het examen heeft afgenomen een certificaat.
2. Aan een kandidaat die alle voor een diploma benodigde certificaten heeft gehaald, wordt door het exameninstituut dat het laatste examen heeft afgenomen, het diploma afgegeven. Het exameninstituut controleert daartoe de geldigheid van de benodigde certificaten.
3. Een erkend exameninstituut geeft uitsluitend certificaten en diploma's af die voldoen aan de door Onze Minister vastgestelde eisen.

Artikel 15

1. Er is een centrale databank ten behoeve van:
  - a. de examens die leiden tot afgifte van een diploma als bedoeld in artikel 7 of 8; en
  - b. de examens, bedoeld in artikel 11, eerste lid.
2. Een erkend exameninstituut neemt ten behoeve van de examens, bedoeld in het eerste lid, de examenvragen uitsluitend af uit de centrale databank.
3. Bij ministeriële regeling worden regels gesteld met betrekking tot de centrale databank.

Artikel 16

1. Een erkend exameninstituut verstrekt desgevraagd aan Onze Minister alle voor de uitoefening van diens taak benodigde inlichtingen. Onze Minister kan inzage vorderen van alle zakelijke gegevens en bescheiden, indien dat voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.
2. Een erkend exameninstituut verstrekt jaarlijks voor 1 juli aan Onze Minister een opgave van het aantal in het vorige kalenderjaar afgenomen en beoordeelde examens, alsmede een analyse van de resultaten van deze examens, de klachten die over de examinering en de resultaten zijn ingediend, en de beslissingen hierop van het exameninstituut.
3. Een erkend exameninstituut stemt in met een door Onze Minister aangewezen controle.

C

Na artikel 20 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 20a

1. Een beheerder of beleggingsmaatschappij, bedoeld in artikel 4:14, eerste lid, van de wet beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot een eed of belofte die haar werknemers en natuurlijke personen werkzaam onder haar verantwoordelijkheid afleggen.
2. De beheerder of beleggingsmaatschappij beschikt over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.
3. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot een door personen als bedoeld in het eerste lid af te leggen en na te leven eed of belofte.

D

Na artikel 25 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 25a

1. Een beleggingsonderneming als bedoeld in artikel 4:14, eerste lid, van de wet beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot een eed of belofte die haar werknemers en natuurlijke personen werkzaam onder haar verantwoordelijkheid afleggen.
2. De beleggingsonderneming beschikt over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.
3. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot een door personen als bedoeld in het eerste lid af te leggen en na te leven eed of belofte.

E

Na artikel 29 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 29a

1. Een financiëledienstverlener als bedoeld in artikel 4:15, eerste lid, van de wet beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot een eed of belofte die haar werknemers en natuurlijke personen werkzaam onder haar verantwoordelijkheid afleggen.
2. De financiëledienstverlener beschikt over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.
3. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot een, door personen als bedoeld in het eerste lid, af te leggen en na te leven eed of belofte.

F

Onder vernummering van de artikelen 32 en 33 tot 33a en 33b wordt na het opschrift van paragraaf 5.2. een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 32

1. Een financiële onderneming als bedoeld in artikel 4:14 of 4:15 van de wet die financiële producten aanbiedt of, danwel samenstelt en in de markt verkrijgbaar stelt, beschikt over adequate procedures en maatregelen die waarborgen dat de financiële producten op een evenwichtige wijze rekening houden met de belangen van de consument, cliënt of de begunstigde van het financieel product.
2. De procedures en maatregelen, bedoeld in het eerste lid, worden vastgelegd en waarborgen in ieder geval dat:
  - a. de doelgroep van het financieel product is afgebakend, waarbij is geanalyseerd en omschreven wat de beoogde doelstelling van de doelgroep is;
  - b. tests worden uitgevoerd waarin de werking van het financieel product als geheel en de afzonderlijke onderdelen daarvan in verschillende scenario's wordt vastgesteld en waaruit blijkt dat het financieel product, gelet op de aard

van het product, geen afbreuk doet aan de doelstelling, bedoeld in onderdeel a;

a;

c. de productinformatie en, voor zover redelijkerwijs mag worden verwacht, de distributie van het financieel product is afgestemd op de doelgroep, bedoeld in onderdeel a; en

d. regelmatig een controle en indien nodig een gepaste bijstelling van de procedures en maatregelen, bedoeld in het eerste lid, plaatsvindt.

3. De financiële onderneming past periodiek, op door haar te bepalen tijdstippen of als daar aanleiding toe is, de procedures en maatregelen, bedoeld in het eerste lid, toe op de financiële producten die door haar worden aangeboden, of zijn samengesteld en in de markt verkrijgbaar worden gesteld.

4. Indien een financieel product afbreuk doet aan de belangen van de consument of cliënt, past de financiële onderneming zo spoedig mogelijk het product aan, of staakt het aanbieden of samenstellen en het in de markt verkrijgbaar stellen van het financieel product.

5. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot het bepaalde in het eerste lid.

6. Het vierde lid is niet van toepassing op het beheren of uitvoeren van een overeenkomst als bedoeld in de onderdelen a en b in de definitie van aanbieden in artikel 1:1 van de wet.

7. Dit artikel is niet van toepassing op beheerders van een beleggingsinstelling die rechten van deelneming in een beleggingsinstelling aanbieden aan professionele beleggers of beleggingsondernemingen.

G

Hoofdstuk 7 komt te luiden:

Hoofdstuk 7

Klachtenafhandeling

Bepalingen ten uitvoering van artikel 4:17, derde lid, van de wet.

Artikel 39

In dit hoofdstuk wordt onder financiële onderneming verstaan: een beheerder, beleggingsonderneming die beleggingsdiensten verricht, betaaldienstverlener, clearinginstelling en financiële dienstverlener als bedoeld in artikel 4:17, eerste lid, van de wet.

§7.1 Interne klachtenprocedure

Artikel 40

Een financiële onderneming stelt aan alle personen die binnen de onderneming betrokken zijn bij de afhandeling van klachten van consumenten, cliënten of deelnemers over betaaldiensten, financiële diensten of financiële producten van de financiële onderneming, een beschrijving beschikbaar van de te volgen procedure voor de afhandeling van die klachten.

Artikel 41

1. Een financiële onderneming beschikt met het oog op een adequate behandeling van klachten, bedoeld in artikel 40, over een behoorlijke administratie van klachten, waarin tenminste worden vastgelegd:
  - a. de naam en het adres van de klager;
  - b. de klacht, met daarbij behorende dagtekening van ontvangst;
  - c. een omschrijving van de klacht; en
  - d. een beschrijving van de wijze waarop zij de klacht heeft behandeld.
2. De financiële onderneming bewaart de gegevens, bedoeld in het eerste lid, gedurende een periode van ten minste een jaar nadat de klacht door haar is afgehandeld.

Artikel 42

Een financiële onderneming informeert de klager bij een gehele of een gedeeltelijke afwijzing van diens klacht over financiële diensten of financiële producten, schriftelijk over de mogelijkheid om de klacht voor te leggen aan de erkende geschilleninstantie waarbij hij is aangesloten onder vermelding van de geldende termijnen. Daarbij wordt tevens vermeld dat een geschil ook direct bij een burgerlijke rechter aanhangig kan worden gemaakt.

Artikel 42a

1. Een financiële onderneming draagt er zorg voor dat klachten binnen een redelijke termijn worden afgehandeld.
2. De financiële onderneming bevestigt de ontvangst van de klacht schriftelijk en bericht de klager binnen twee weken na ontvangst van de klacht schriftelijk binnen welke termijn de klacht zal worden afgehandeld.
3. De klager kan vanaf zes weken na ontvangst van de ontvangstbevestiging of acht weken na het indienen van de klacht, de klacht rechtstreeks voorleggen aan de erkende geschilleninstantie waarbij de financiële onderneming is aangesloten.
4. Indien de financiële onderneming voor de afwikkeling van de klacht nadere informatie nodig heeft van de klager, verzoekt zij deze informatie van de klager en geeft een termijn voor de beantwoording. De termijnen als bedoeld in het derde lid worden verlengd met de termijn voor beantwoording, of met de termijn waarbinnen de verzochte informatie wordt ontvangen door de financiële onderneming.

Artikel 42b

Een financiële onderneming voorziet in procedures en maatregelen die waarborgen dat klachten van klagers zorgvuldig, verifieerbaar, consistent en binnen de in artikel 41 gestelde termijn worden afgehandeld.

§ 7.2 Erkende geschilleninstantie

Artikel 43

1. Onze Minister kan een geschilleninstantie als bedoeld in artikel 4:17, eerste lid, onderdeel b, van de wet, slechts erkennen indien:

- a. de bij de verzoekende geschilleninstantie aangesloten financiële ondernemingen een groep van voldoende betekenis en veelsoortigheid vormen of aannemelijk gemaakt kan worden dat dit op korte termijn na erkenning het geval zal zijn;
  - b. de geschilleninstantie in voldoende mate bijdraagt tot het oplossen van geschillen die hun oorsprong vinden in klachten over financiële producten en diensten;
  - c. de geschilleninstantie over een adequate financieringssystematiek beschikt en een adequate bezettingsgraad kan realiseren;
  - d. de geschilleninstantie heeft aangetoond te kunnen voldoen aan de artikelen 44 tot en met 48d; en
  - e. de belangen die artikel 4:17 van de wet beoogt te beschermen zich daartegen niet verzetten.
2. Onze Minister beslist op een aanvraag om erkenning binnen vier maanden nadat de aanvraag is ingediend. De beslissingstermijn kan ten hoogste tweemaal met twee maanden worden verlengd.
3. Onze Minister kan aan een erkenning voorschriften verbinden.
4. Onze Minister kan een erkenning intrekken:
- a. op verzoek van de geschilleninstantie;
  - b. indien naar zijn oordeel de geschillencommissie niet in voldoende mate bijdraagt tot het oplossen van geschillen die hun oorsprong vinden in klachten over financiële producten en diensten;
  - c. indien de geschilleninstantie niet over een adequate financieringssystematiek beschikt of geen adequate bezettingsgraad weet te realiseren;
  - d. indien de bij de geschilleninstantie aangesloten financiële ondernemingen niet langer een groep van voldoende betekenis vormen;
  - e. indien de gegevens en bescheiden die zijn verstrekt ter verkrijging van de erkenning zodanig onjuist of onvolledig blijken, dat de erkenning zou zijn geweigerd, dan wel niet zonder het verbinden van voorschriften zou zijn verleend, indien bij de behandeling van de aanvraag de juiste gegevens volledig bekend waren geweest;
  - f. indien de geschilleninstantie niet voldoet aan het eerste of derde lid, artikel 44, 45, 46, 47, 48, 48a, 48b, 48c, 48d of een voorschrift, verbonden aan de erkenning; of
  - g. de belangen die artikel 4:17 van de wet beoogt te beschermen niet meer voldoende gewaarborgd worden.
5. Van een beslissing tot erkenning of tot intrekking van de erkenning van een geschilleninstantie wordt door Onze Minister mededeling gedaan in de Staatscourant.
6. Onze Minister kan bij de beoordeling van een aanvraag tot erkenning als een geschilleninstantie in de zin van de wet een uitzondering maken op het eerste lid, onderdeel a, indien de groep financiële ondernemingen dezelfde financiële producten of financiële diensten aanbiedt en deze niet verweven zijn met andere financiële producten of financiële diensten.

Artikel 44

- 1. Een erkende geschilleninstantie heeft een onafhankelijk en naar behoren samengesteld bestuur.
- 2. De onafhankelijkheid van het bestuur vereist ten minste dat de leden vanaf de aanvaarding van hun functie en gedurende een jaar voorafgaande aan de aanvaarding van hun functie niet werkzaam zijn of gewerkt hebben voor of

enige functie bekleden of bekleed hebben bij een financiële onderneming of een beroepsorganisatie daarvan.

3. De bij de benoeming van een bestuurslid te volgen procedure is schriftelijk vastgelegd. De procedure wordt ter goedkeuring aan Onze Minister voorgelegd.

Artikel 45

1. Een erkende geschilleninstantie draagt zorg voor de onafhankelijkheid en deskundigheid van het orgaan dat binnen haar organisatie verantwoordelijk is voor de behandeling van het geschil.

2. De onafhankelijkheid van het orgaan vereist tenminste dat de leden vanaf de aanvaarding van hun functie en gedurende een jaar voorafgaande aan de aanvaarding van hun functie niet werkzaam zijn of gewerkt hebben voor of enige functie bekleden of bekleed hebben bij een financiële onderneming of een beroepsorganisatie daarvan.

3. Binnen de erkende geschillenbeslechtinginstantie is voldoende kennis en ervaring aanwezig op het gebied van geschillenbeslechting, toepasselijke wet- en regelgeving en financiële producten en diensten.

4. De bij de benoeming van een lid van het orgaan te volgen procedure is schriftelijk vastgelegd. De procedure wordt ter goedkeuring aan Onze Minister voorgelegd.

5. Indien de erkende geschilleninstantie een bemiddelende voorfase kent, is het eerste tot en met vierde lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 46

1. Een erkende geschilleninstantie beschikt over en handelt in overeenstemming met een reglement voor de behandeling van geschillen dat ten minste omvat:

a. een duidelijke omschrijving van de geschillen die ter behandeling aan de geschilleninstantie kunnen worden voorgelegd;

b. regels met betrekking tot het aanhangig maken van een geschil en een duidelijke omschrijving van de partijen die een geschil aanhangig kunnen maken;

c. indien de mogelijkheid daartoe wordt geboden de regels met betrekking tot wraking van een lid van het orgaan, bedoeld in artikel 44, eerste lid, door partijen, op grond van feiten of omstandigheden die een onpartijdig of onafhankelijk oordeel van dat lid zouden bemoeilijken;

d. regels met betrekking tot de behandeling van een geschil door de geschilleninstantie;

e. regels met betrekking tot het op voet van gelijkheid bieden van gelegenheid aan partijen om mondeling en schriftelijk, desgewenst met bijstand van derden, hun mening aan de geschilleninstantie kenbaar te maken;

f. regels met betrekking tot de voorwaarden waaronder een deskundige kan worden verzocht een advies uit te brengen;

g. regels met betrekking tot de voorwaarden waaronder getuigen en deskundigen kunnen worden gehoord, dan wel inlichtingen van hen kunnen worden ingewonnen;

h. regels met betrekking tot de mogelijkheid voor partijen om van alle door hen naar voren gebrachte feiten en stellingen, alsmede van verklaringen van getuigen en deskundigen, over en weer kennis te nemen en daarop te reageren;

- i. regels met betrekking tot de voorwaarden waaronder een geschil door middel van een verkorte schriftelijke procedure of een voorlopig oordeel kan worden afgedaan;
  - j. regels met betrekking tot het soort regels waarop de geschilleninstantie haar beslissingen baseert;
  - k. regels met betrekking tot de mogelijkheid dat de beslechting van een geschil resulteert in een niet-bindend advies;
  - l. de bepaling dat de beslechting van een geschil slechts resulteert in een bindend advies indien de financiële onderneming daarmee uitdrukkelijk vooraf heeft ingestemd;
  - m. regels met betrekking tot de vaststelling van de hoogte van het bedrag dat, zo dit verschuldigd is, bij het aanhangig maken van het geschil dient te worden voldaan;
  - n. regels met betrekking tot de mogelijkheid om partijen in de kosten van de behandeling van een geschil te veroordelen en vaststelling van een hierbij geldend maximumbedrag;
  - o. regels met betrekking tot de vorm, inhoud en bekendmaking van de uitkomst van het advies, bedoeld in de onderdelen k en l, waarbij in ieder geval is bepaald dat deze uitkomst, met redenen omkleed, ondertekend en schriftelijk aan partijen wordt medegedeeld; en
  - p. indien beroep tegen een uitspraak mogelijk is, de regels met betrekking tot het mededelen van de mogelijkheid van beroep, de wijze en termijn van het instellen, alsmede de behandeling van dit beroep.
2. Een erkende geschilleninstantie houdt het reglement, bedoeld in het eerste lid, beschikbaar en verstrekt het kosteloos op verzoek aan iedere belanghebbende.

Artikel 47

Een erkende geschilleninstantie kan voorgenomen wijzigingen in de samenstelling van het bestuur, bedoeld in artikel 44, het orgaan bedoeld in artikel 45, eerste of vijfde lid, en in het reglement, bedoeld in artikel 46, niet doorvoeren anders dan na instemming van Onze Minister. Bij voorgenomen wijzigingen van de samenstelling van het orgaan of bestuur vermeldt de geschilleninstantie de leeftijd, genoten opleidingen en professionele achtergrond van de betrokken personen.

Artikel 48

Een erkende geschilleninstantie draagt er zorg voor dat de kosten voor het aanhangig maken van een geschil zodanig beperkt blijven dat de toegang tot de geschilleninstantie niet onredelijk wordt belemmerd.

Artikel 48a

Een erkende geschilleninstantie draagt er zorg voor dat de behandeling van een geschil binnen een redelijke termijn wordt voltooid.

Artikel 48b

Een erkende geschilleninstantie stelt aan een financiële onderneming die zich bij haar wil aansluiten niet als voorwaarde voor aansluiting dat de financiële onderneming andere regels naleeft dan die welke betrekking hebben op het

aanhangig maken van een geschil bij de geschilleninstantie of de verdere behandeling van een geschil door de geschilleninstantie.

Artikel 48c

Een erkende geschilleninstantie publiceert de bindende adviezen, bedoeld in artikel 46, eerste lid, onderdeel I en houdt deze elektronisch beschikbaar en algemeen toegankelijk.

Artikel 48d

1. Een erkende geschilleninstantie verstrekt aan Onze Minister jaarlijks voor 1 juli een opgave van:
  - a. de in het afgelopen kalenderjaar bij de geschilleninstantie aangesloten financiële ondernemingen; en
  - b. een opgave van het aantal in het afgelopen kalenderjaar ingediende en behandelde geschillen, alsmede een algemene weergave van de aard van de geschillen en de uitkomst van de geschilbeslechting.
2. Een erkende geschilleninstantie verstrekt aan Onze Minister op diens verzoek de gegevens die Onze Minister nodig heeft voor de uitoefening van diens in deze paragraaf omschreven taken.
3. Een erkende geschilleninstantie verstrekt de Autoriteit Financiële Markten onderscheidenlijk de Nederlandsche Bank de gegevens die de Autoriteit Financiële Markten onderscheidenlijk de Nederlandsche Bank nodig heeft voor de uitoefening van diens in de wet omschreven taken.
4. Een erkende geschilleninstantie zendt de begroting voor 1 december van het aan het begrotingsjaar voorafgaande jaar ter instemming aan Onze Minister.
5. Een erkende geschilleninstantie stelt jaarlijks een jaarverslag en een jaarrekening op. De jaarrekening gaat vergezeld van een verklaring omtrent de getrouwheid, afgegeven door een door de erkende geschilleninstantie, aangewezen accountant.
6. Een erkende geschilleninstantie zendt de jaarrekening voor 1 mei van het op het boekjaar volgende jaar ter instemming aan Onze Minister.
7. Een erkende geschilleninstantie laat iedere vijf jaar een evaluatieonderzoek uitvoeren door een onafhankelijke onderzoeksinstantie en voert periodiek klanttevredenheidsonderzoeken uit. Van beide onderzoeken wordt een afschrift aan Onze Minister versterkt.
8. Onze minister kan de in het vorige lid bedoelde termijn verkorten en, op kosten van de erkende geschilleninstantie, het opdrachtgeverschap van het in het vorige lid bedoelde evaluatieonderzoek, overnemen.

H

Het opschrift van paragraaf 8.1.1. komt te luiden:

§ 8.1.1. Inleidende bepaling

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:22, eerste lid, 4:25a, eerste lid, en 4:25b, eerste en tweede lid, van de wet

I

In artikel 49, eerste lid, wordt de zinsnede "artikelen 4:72, eerste lid, en 4:73, eerste lid" vervangen door: artikelen 4:25a, eerste lid, onderdeel a, en 4:25b, eerste en tweede lid.

J

Het opschrift van paragraaf 8.1.2a komt te luiden:

§ 8.1.2a. Informatieverstrekking door beleggingsondernemingen en aanbieders van hypothecair krediet

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:19, vierde lid, en 4:22, eerste lid, van de wet

K

Na artikel 51a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 51b

Een aanbieder van hypothecair krediet publiceert op zijn website de actuele vaste debetrentevoet voor hypothecair krediet bij verschillende rentevastperiodes en, indien van toepassing, de variabele debetrentevoet.

L

Artikel 53 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het achtste tot en met dertiende lid tot het negende tot en met het veertiende lid, wordt na het zevende lid een lid ingevoegd, luidende:

8. Een financiële onderneming neemt in een reclame-uiting over hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet een waarschuwing op met betrekking tot de risico's die aan het krediet zijn verbonden.

M

Het opschrift van paragraaf 8.1.4 komt te luiden:

§ 8.1.4. Verplichte precontractuele informatie

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:20, eerste en tweede lid, 4:22, eerste lid en tweede lid, 4:25a, eerste lid, 4:25b, eerste en tweede lid, en 4:90b, tiende lid, van de wet

N

In artikel 57, tweede lid, wordt "artikel 4:73, eerste lid" vervangen door: artikel 4:25b, eerste en tweede lid.

O

Artikel 58 vervalt.

P

Artikel 59a wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid komt te luiden:

1. Een aanbieder verstrekt voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake een complex product of hypothecair krediet aan de consument informatie over de totale prijs van het desbetreffende product met uitzondering van de advieskosten en distributiekosten, maar met inbegrip van alle bijbehorende kosten.

2. Het tweede lid, onderdeel a, komt te luiden:

a. het bedrag van de totale kosten, met uitzondering van de advieskosten en distributiekosten;

Q

Onder vernummering van de artikelen 59b tot en met 59g tot 59c tot en met 59h wordt na artikel 59a een nieuw artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 59b

1. Een aanbieder verstrekt een consument voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet, ten minste informatie over:

a. de componenten waaruit de variabele debetrentevoet is opgebouwd;

b. of deze componenten een vast of variabel bestanddeel vormen van de debetrentevoet; en

c. de risico's die verbonden zijn aan een variabele debetrentevoet.

2. Bij ministeriële regeling kunnen de componenten worden aangegeven waaruit de variabele debetrentevoet uitsluitend kan zijn opgebouwd.

R

Artikel 68a komt te luiden:

Artikel 68a

1. Gedurende de looptijd van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet informeert de aanbieder de consument over elke wijziging van de debetrentevoet, waarbij hij de consument tevens informeert over:

a. het gewijzigde jaarlijks kostenpercentage; en

b. de component of componenten waardoor de debetrentevoet is gewijzigd.

S

Na artikel 68a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 68b

1. De aanbieder informeert de consument ten minste drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een vaste debetrentevoet over het aflopen van die periode en doet een aanbod voor de komende rentevastperiode, waarbij de debetrentevoet bij verschillende rentevastperiodes wordt aangegeven.
2. Gelijktijdig met het aanbod, bedoeld in het eerste lid, verstrekt de aanbieder tevens informatie over de mogelijkheid:
  - a. om boetevrij over te sluiten bij het aflopen van de rentevastperiode; en
  - b. om advies over oversluitmogelijkheden in te winnen bij de aanbieder of een andere financiële dienstverlener.
3. De informatie, bedoeld in het tweede lid, mag in gestandaardiseerde vorm worden verstrekt.

T

Het opschrift van paragraaf 8.2.1 komt te luiden:

§ 8.2.1. Verplichting tot het inwinnen van informatie door beleggingsondernemingen en financiële dienstverleners

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:23, derde lid, onderdelen a en b , artikel 4:24, vierde lid, onderdeel e, en vijfde lid, van de wet

U

Na artikel 80d wordt een artikel toegevoegd, luidende:

Artikel 80e

1. Een financiële dienstverlener die, zonder daarbij te adviseren, een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product aanbiedt, bemiddelt, of ten aanzien van het financieel product optreedt als gevolmachtigde agent, stelt bij de beoordeling van de passendheid, bedoeld in artikel 4:24, eerste lid, van de wet voorafgaand aan de dienstverlening vast of de consument of cliënt over voldoende kennis en ervaring beschikt om te begrijpen welke risico's zijn verbonden aan het desbetreffende financieel product en het verlenen van de financiële dienst.
2. De informatie over de kennis en ervaring van de consument onderscheidenlijk cliënt, bedoeld in artikel 4:24, eerste lid, van de wet, is wat de hoeveelheid betreft evenredig aan de aard van het financieel product, de complexiteit daarvan en de daarmee samenhangende risico's, en bevat tenminste gegevens over:
  - a. de financiële producten waarmee de consument of cliënt bekend is;
  - b. het inzicht van de consument of cliënt in de eigenschappen en risico's van het desbetreffende financieel product of de financiële dienst;

- c. de mate waarin de consument of cliënt inzicht heeft in zijn eigen financiële situatie; en
  - d. de mate waarin de consument of cliënt behoefte heeft aan informatie of advies over het desbetreffende financieel product.
3. In aanvulling op het bepaalde in artikel 4:24, tweede lid, van de wet wijst de financiële dienstverlener de consument of cliënt erop dat het inwinnen van advies raadzaam is.
4. Een financiële dienstverlener mag vertrouwen op, de door de consument of de cliënt verstrekte informatie over de in het tweede lid genoemde onderwerpen, tenzij zij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat deze informatie gedateerd, onnauwkeurig of onvolledig is.
5. De Autoriteit Financiële Markten kan nadere regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de informatie over de kennis en ervaring, bedoeld in het eerste lid, wordt gevraagd aan de consument of cliënt, en de inhoud van deze vragen, alsmede de formulering van de waarschuwing, bedoeld in het derde lid.

V

Het opschrift van paragraaf 8.2.2. komt te luiden:

§ 8.2.2. Inleidende bepaling

Bepalingen ter uitvoering van de artikelen 4:25, eerste lid, 4:25a, eerste lid, en 4:25b van de wet

W

Na artikel 81 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 81a

Een aanbieder van een hypothecair krediet offreert voor consumenten die een overeenkomst inzake een hypothecair krediet willen aangaan dezelfde debetrentevoet bij dezelfde rentevastperiode als voor consumenten aan wie op dat moment een aanbod wordt gedaan voor de komende rentevastperiode bij een vergelijkbaar risicoprofiel.

X

Onder vernummering van artikel 86b tot 86e worden na artikel 86a drie artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 86b

1. In deze paragraaf wordt onder financieel product verstaan een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering, of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product.
2. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt onder inkomensverzekering niet begrepen een verplichte verzekering op grond van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen.

Artikel 86c

1. Een financiële dienstverlener verschaft of ontvangt, rechtstreeks of middellijk, geen provisie voor het bemiddelen of adviseren van een financieel product.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. provisie die rechtstreeks worden verschaft door de consument of, voor zover het een verzekering betreft, de cliënt of degene die namens hem optreedt, tenzij de hoogte van deze provisie kennelijk onredelijk is gelet op de aard en reikwijdte van de dienstverlening;
  - b. provisie die noodzakelijk zijn voor het verlenen van de desbetreffende financiële dienst of de desbetreffende financiële dienst mogelijk maken;
  - c. provisie die worden verschaft door een bemiddelaar of adviseur, niet zijnde een aanbieder of gevolmachtigde agent, aan een andere bemiddelaar of adviseur; en
  - d. relatiegeschenken, voor zover deze gezamenlijk op jaarbasis de waarde van € 100 niet overstijgen.

Artikel 86d

1. Een aanbieder, bemiddelaar of adviseur verschaft of ontvangt, voor het bemiddelen of adviseren inzake een schadeverzekering, met uitzondering van een betalingsbeschermer of een inkomensverzekering, geen andere provisie dan:
  - a. provisie die worden verschaft door of aan de cliënt of degene die namens hem optreedt, tenzij de hoogte van deze provisie kennelijk onredelijk is gelet op de aard en reikwijdte van de financiële dienstverlening;
  - b. afsluitprovisie of doorlopende provisie, mits de bemiddelaar of adviseur kosteloos op verzoek van de cliënt op begrijpelijke wijze mededeling doet van het bestaan, de aard en het bedrag of, indien het bedrag niet kan worden achterhaald, de wijze van berekening van de provisie of in geval van provisie in natura de waarde in het economisch verkeer voordat de desbetreffende financiële dienst wordt verleend;
  - c. provisie die noodzakelijk zijn voor het verlenen van de financiële dienst of de desbetreffende dienst mogelijk maken; of
  - d. relatiegeschenken, voor zover deze gezamenlijk op jaarbasis de waarde van € 100 niet overstijgen.
2. Voor de toepassing van het eerste lid, wordt onder "consument" in de definities van afsluitprovisie en doorlopende provisie in artikel 1, mede verstaan een cliënt, niet zijnde een consument.

Y

Na artikel 86e (nieuw) worden vier artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 86f

1. Een financiële dienstverlener verstrekt voorafgaand aan het verlenen van een financiële dienst inzake een financieel product, een dienstverleningsdocument aan de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt, dat is afgestemd op de dienstverleningsvraag van de consument of cliënt.
2. Het dienstverleningsdocument bevat de volgende gegevens over de financiële dienstverlener en zijn dienstverlening:

- a. of hij adviseert, en zo ja, of dit geschiedt op grond van een objectieve analyse;
  - b. of hij een contractuele verplichting heeft om uitsluitend voor een of meer bepaalde aanbieders te bemiddelen, in welk geval hij desgevraagd aan de consument of de cliënt de namen van deze aanbieders meedeelt;
  - c. of hij geen contractuele verplichting heeft uitsluitend voor een of meer aanbieders te bemiddelen, en niet adviseert op grond van een objectieve analyse, in welk geval hij de consument of cliënt desgevraagd tevens de namen meedeelt van de aanbieders waarvoor hij bemiddelt of kan bemiddelen;
  - d. of hij naast het geven van advies ook bemiddelt, in welk geval hij de hoogte van de kosten die hiervoor in rekening worden gebracht weergeeft in de totale kosten van de dienstverlening als genoemd in onderdelen i en j;
  - e. of hij na de totstandkoming van de overeenkomst andere diensten voor de consument of cliënt kan verrichten in welk geval hij de wijze waarop hij de kosten die voor deze diensten in rekening worden gebracht meedeelt;
  - f. of hij uitsluitend adviseert over eigen producten, dan wel tevens over producten van andere aanbieders;
  - g. of hij een gekwalificeerde deelneming in een bepaalde aanbieder of een moedermaatschappij van een bepaalde aanbieder houdt;
  - h. of een bepaalde aanbieder of een moedermaatschappij van een bepaalde aanbieder een gekwalificeerde deelneming in hem houdt;
  - i. indien hij een bemiddelaar of adviseur is, die niet tevens aanbiedt, het nominale bedrag van de beloning die door hem gemiddeld voor de financiële dienst in rekening wordt gebracht alsmede de manier waarop deze beloning bij de consument of cliënt in rekening wordt gebracht;
  - j. indien hij een aanbieder is, de nominale kosten die door hem gemiddeld bij de consument of cliënt in rekening worden gebracht voor advies en distributie van een financieel product dat beantwoordt aan de dienstverleningsvraag, alsmede de wijze waarop deze kosten in rekening worden gebracht; en
  - k. andere gegevens die bij ministeriële regeling kunnen worden aangewezen.
3. Indien de financiële dienstverlener op grond van het tweede lid, onderdelen f, g, en h, tevens andere belangen bij het verlenen van een financiële dienst heeft dan het belang van de consument of cliënt, dient hij de consument of cliënt erop te wijzen dat deze belangen ertoe kunnen leiden dat bepaalde financiële producten worden geadviseerd.
4. Voor de toepassing van het tweede lid, onderdeel a, wordt onder objectieve analyse verstaan een analyse van een toereikend aantal op de markt verkrijgbare vergelijkbare financiële producten die de adviseur of bemiddelaar in staat stelt een financieel product aan te bevelen dat aan de dienstverleningsvraag van de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt beantwoordt.
5. De financiële dienstverlener publiceert de verschillende dienstverleningsdocumenten op zijn website.
6. Het dienstverleningsdocument dient te worden verstrekt door de financiële dienstverlener die rechtstreeks door de consument of cliënt wordt benaderd voor het verlenen van de financiële dienst.
7. De Autoriteit Financiële Markten kan nadere regels stellen met betrekking tot de inhoud, vorm en wijze van verstrekking van het dienstverleningsdocument.

Artikel 86g

1. Een aanbieder van een financieel product stelt een kostprijsmodel op. Dit kostprijsmodel wordt gebruikt voor de berekening van de advieskosten en distributiekosten die zijn gericht op het tot stand brengen van een overeenkomst ten aanzien van de genoemde producten met een consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt.
2. De aanbieder laat de juistheid van het kostprijsmodel controleren door een accountant. Tevens controleert een accountant jaarlijks of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de financiële producten, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 86h

1. Een aanbieder van een financieel product brengt de advieskosten en distributiekosten in het kader van het tot stand brengen van een overeenkomst met betrekking tot de genoemde financiële producten rechtstreeks in rekening bij de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt.
2. De aanbieder brengt geen andere kosten dan de advieskosten en distributiekosten in rekening bij de consument onderscheidenlijk cliënt voor het tot stand brengen van een overeenkomst met betrekking tot de financiële producten, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 86i

1. Een adviseur, die de aanbevolen schadeverzekering niet tevens aanbiedt, informeert de cliënt uiterlijk tegelijk met zijn advies inzake een schadeverzekering, met uitzondering van een betalingsbeschermer of een inkomensverzekering, over de volgende onderwerpen:
  - a. of hij:
    - 1°. adviseert op grond van een objectieve analyse;
    - 2°. een contractuele verplichting heeft uitsluitend voor een of meer aanbieders te adviseren, in welk geval hij de cliënt desgevraagd tevens de namen van deze aanbieders meedeelt; of
    - 3°. geen contractuele verplichting heeft uitsluitend voor een of meer aanbieders te adviseren en hij niet adviseert op grond van een objectieve analyse, in welk geval hij de cliënt desgevraagd tevens de namen meedeelt van de aanbieders waarvoor hij adviseert of kan adviseren;
  - b. op welke wijze hij wordt beloond;
  - c. of hij een gekwalificeerde deelneming in een bepaalde aanbieder houdt; en
  - d. of een bepaalde aanbieder of een bepaalde moedermaatschappij van een aanbieder een gekwalificeerde deelneming in hem houdt.
2. Een bemiddelaar informeert de cliënt voorafgaande aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake een schadeverzekering, met uitzondering van een betalingsbeschermer of een inkomensverzekering, over de onderwerpen, bedoeld in het eerste lid.
3. Een objectieve analyse als bedoeld in het eerste lid is een analyse van een toereikend aantal op de markt verkrijgbare vergelijkbare schadeverzekeringen die de adviseur of bemiddelaar in staat stelt een schadeverzekering aan te bevelen dat aan de behoeften van de cliënt voldoet.
4. Artikel 4:19, tweede lid, van de wet is van overeenkomstige toepassing op de op grond van het eerste lid verstrekte informatie.

Z

Na artikel 86i wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

§ 8.2.3. Bepalingen met betrekking tot provisie inzake overeenkomsten die zijn aangegaan tussen 1 januari 2009 en 1 januari 2013

Artikel 86j

1. Een aanbieder, bemiddelaar of adviseur verschaft of ontvangt, voor het bemiddelen of adviseren inzake een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet of uitvaartverzekering, rechtstreeks of middellijk geen provisie die niet noodzakelijk is voor het verlenen van de desbetreffende dienst of deze mogelijk maakt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. provisie die worden verschaft door of aan de cliënt of degene die namens hem optreedt;
  - b. afsluitprovisie of doorlopende provisie die worden verschaft door of aan een derde of degene die namens hem optreedt, indien:
    - 1°. de bemiddelaar of adviseur de cliënt op uitvoerige, accurate en begrijpelijke wijze mededeling doet van het bestaan, de aard en het bedrag of, indien het bedrag niet kan worden achterhaald, de wijze van berekening van de provisie of in geval van provisie in natura de waarde in het economisch verkeer voordat de betreffende dienst wordt verleend; en
    - 2°. de verschaffing van de provisie de kwaliteit van de betreffende dienst ten goede komt en geen afbreuk doet aan de verplichting van de aanbieder, bemiddelaar of adviseur om zich in te zetten voor de belangen van de cliënt;
  - c. relatiegeschenken, voor zover deze gezamenlijk op jaarbasis de waarde van € 100 niet overstijgen.
3. Voor de toepassing van het tweede lid, onderdeel b, wordt onder "consument" in de definities van afsluitprovisie en doorlopende provisie, bedoeld in artikel 1, mede verstaan een cliënt, niet zijnde een consument.

Artikel 86k

1. Een aanbieder betaalt geen afsluitprovisie die meer bedraagt dan de helft van de som van die afsluitprovisie en de totale doorlopende provisie terzake van de desbetreffende overeenkomst.
2. Een aanbieder betaalt de doorlopende provisie evenredig uit gedurende ten minste tien jaar na totstandkoming van de desbetreffende overeenkomst. Indien de looptijd van de overeenkomst korter is dan tien jaar, betaalt de aanbieder de doorlopende provisie evenredig uit gedurende die looptijd.
3. Het tweede lid is niet van toepassing op overeenkomsten inzake complexe producten voor zover tussen de desbetreffende aanbieder en de consument door tussenkomst van dezelfde bemiddelaar ten minste drie maanden voorafgaand aan het sluiten daarvan een overeenkomst is gesloten inzake een financieel product dat onderdeel is van het desbetreffende complexe product.
4. Dit artikel is niet van toepassing op overeenkomsten inzake een betalingsbeschermer, een hypothecair krediet of een uitvaartverzekering.

Artikel 86I

1. Indien een overeenkomst met een consument inzake een complex product of hypothecair krediet tijdens de eerste vijf jaar na de totstandkoming vroegtijdig wordt beëindigd, anders dan door overlijden van de verzekerde of anders dan door verkoop van de onroerende zaak waarop het complex product of hypothecair krediet betrekking heeft, wordt de afsluitprovisie of provisie evenredig verminderd.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op overeenkomsten inzake complexe producten voor zover tussen de desbetreffende aanbieder en de consument door tussenkomst van dezelfde bemiddelaar ten minste drie maanden voorafgaand aan het sluiten daarvan een overeenkomst is gesloten inzake een financieel product dat onderdeel is van het desbetreffende complexe product.

AA

Artikel 118, derde lid, komt te luiden:

3. De Autoriteit Financiële Markten kan nadere regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de gegevens, bedoeld in bijlage I, worden opgenomen in het prospectus.

BB

Afdeling 11.1. verval.

CC

Afdeling 11.2. wordt vernummerd tot 11.1.

DD

Artikel 171 komt te luiden:

Artikel 171

1. Een financiëledienstverlener die op 31 december 2013 voldoet aan artikel 4:9, tweede lid, van de wet, wordt geacht vanaf 1 januari 2014 tot en met 30 juni 2015 te voldoen aan artikel 4:9, tweede lid, van de wet.
2. Een financiëledienstverlener die voor 1 juli 2014 een vergunning heeft aangevraagd voor het verlenen van financiële diensten, wordt geacht vanaf de datum dat de vergunning is aangevraagd tot en met 30 juni 2014 te voldoen aan artikel 4:9, tweede lid, van de wet.
3. Voor financiëledienstverleners als bedoeld in het tweede lid, wordt voor de toepassing van artikel 6, onderdeel b, voor de periode tot en met 30 juni 2015, onder een geldig diploma of een geldige erkenning mede begrepen een op 31 december 2013 geldig diploma of geldige erkenning van beroepskwalificaties.
4. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de gelijkstelling van reeds bestaande diploma's met diploma's als bedoeld in de artikelen 7 en 8.

EE

Artikel 171a verval.

FF

Artikel 173a komt te luiden:

Artikel 173a

Artikel 32a is niet van toepassing op financiële producten ter zake waarvan geen nieuwe overeenkomsten worden aangegaan met een consument, of cliënt na 31 december 2012.

GG

Artikel 174 vervalt.

HH

Bijlage A, onderdeel II, komt te luiden:

Aanvullende hypothesen voor de berekening van het jaarlijks kostenpercentage:

- a) indien de consument op grond van de overeenkomst inzake krediet vrij kan kiezen hoeveel krediet hij opneemt, wordt verondersteld dat het totale kredietbedrag onmiddellijk volledig wordt opgenomen;
- b) indien een overeenkomst inzake krediet de consument in het algemeen de vrijheid biedt om te kiezen hoeveel krediet hij opneemt, maar bij de verschillende wijzen van kredietopneming een beperking oplegt met betrekking tot het bedrag en de termijn, wordt verondersteld dat het kredietbedrag op de vroegste datum waarin de overeenkomst voorziet, overeenkomstig deze opnemingsbeperkingen wordt opgenomen;
- c) indien een overeenkomst inzake krediet mogelijkheden van kredietopneming met verschillende kosten of debetrentevoeten biedt, wordt verondersteld dat het totale kredietbedrag tegen de hoogste kosten en debetrentevoet wordt opgenomen, toegepast op het meest gebruikelijke mechanisme voor kredietopneming waarvan in het kader van dat soort overeenkomst inzake krediet wordt gebruikgemaakt;
- d) in geval van een geoorloofde debetstand op een rekening wordt verondersteld dat het totale kredietbedrag volledig en voor de volledige duur van de overeenkomst inzake krediet wordt opgenomen. Indien de duur van de geoorloofde debetstand onbekend is, wordt bij de berekening van het jaarlijks kostenpercentage uitgegaan van de hypothese dat de duur van het krediet drie maanden bedraagt;
- e) in geval van een andere overeenkomst inzake krediet voor onbepaalde tijd dan een geoorloofde debetstand wordt geacht dat:
  - i) het krediet vanaf de datum van de eerste kredietopneming voor een periode van één jaar wordt verstrekt en dat de laatste betaling door de consument het saldo van het kapitaal, de rente en de eventuele overige kosten dekt; en
  - ii) het kapitaal vanaf één maand na de datum van de eerste kredietopneming door de consument in gelijke maandelijkse termijnen wordt terugbetaald. In gevallen waarin het kapitaal binnen elke betalingstermijn uitsluitend volledig in één betaling moet worden terugbetaald, worden achtereenvolgende kredietopnemingen en terugbetalingen door de consument van het gehele kapitaal geacht over de periode van één jaar plaats te vinden. Rente en

overige kosten worden overeenkomstig deze kredietopnemingen en terugbetalingen van kapitaal toegepast zoals in de overeenkomst inzake krediet vastgelegd.

In dit punt wordt onder een overeenkomst inzake krediet voor onbepaalde tijd een doorlopend krediet verstaan, met inbegrip van een krediet dat binnen of na een bepaalde periode volledig moet worden terugbetaald, maar vervolgens, na terugbetaling, weer beschikbaar is om te worden opgenomen.

f) in geval van andere overeenkomsten inzake krediet dan geoorloofde debetstanden en kredieten voor onbepaalde tijd zoals bedoeld in de hypothesen in de onderdelen d en e:

i) indien de datum of het bedrag van een door de consument te verrichten terugbetaling van kapitaal niet kan worden vastgesteld, wordt de terugbetaling geacht te zijn verricht op de vroegste datum en met het laagste bedrag waarin de overeenkomst inzake krediet voorziet;

ii) indien de datum waarop de overeenkomst inzake krediet is gesloten, niet bekend is, wordt de datum van de eerste kredietopneming geacht de datum te zijn met de kortste tijdsperiode tussen deze datum en de datum waarop de consument de eerste betaling moet verrichten.

g) wanneer de datum of het bedrag van een door de consument te verrichten betaling op basis van de overeenkomst inzake krediet of op basis van de hypothesen in onderdeel d, e of f niet kan worden vastgesteld, wordt de betaling geacht te zijn verricht overeenkomstig de data en voorwaarden van de schuldeiser en, indien deze onbekend zijn:

i) wordt de rente samen met de terugbetalingen van kapitaal betaald;

ii) worden in één bedrag uitgedrukte niet-rentekosten betaald op de datum waarop de overeenkomst inzake krediet wordt gesloten;

iii) worden in verschillende betalingen uitgedrukte niet-rentekosten in periodieke termijnen betaald, te beginnen op de datum van de eerste terugbetaling van kapitaal, en indien het bedrag van dergelijke betalingen onbekend is, worden deze geacht gelijke bedragen te zijn; en

iv) dekt de laatste betaling het saldo van het kapitaal, de rente en de eventuele overige kosten;

h) indien het plafond dat op het krediet van toepassing is, nog niet is overeengekomen, wordt het geacht € 1500 te bedragen;

i) indien voor een beperkte termijn of een beperkt bedrag verschillende debetrentevoeten en kosten worden aangeboden, worden de hoogste rentevoet en de hoogste kosten geacht de debetrentevoet en de kosten voor de gehele duur van de overeenkomst inzake krediet te zijn;

j) met betrekking tot overeenkomsten inzake krediet waarvoor een vaste debetrentevoet voor de eerste periode is overeengekomen en waarvoor aan het eind van deze periode een nieuwe debetrentevoet wordt vastgesteld die vervolgens periodiek wordt aangepast volgens een overeengekomen indicator, wordt bij de berekening van het jaarlijks kostenpercentage uitgegaan van de hypothese dat vanaf het eind van de periode met vaste debetrentevoet de debetrentevoet dezelfde is als op het ogenblik van de berekening van het jaarlijks kostenpercentage, gebaseerd op de waarde van de overeengekomen indicator op dat moment.

II

Bijlage B vervalt.

Artikel III

In het **Besluit marktmisbruik Wft** wordt na artikel 21 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 21a

1. Een onderneming als bedoeld in artikel 5:68, eerste lid, van de wet, uitgezonderd een clearinginstelling, treft adequate maatregelen teneinde te vermijden dat deze onderneming:
  - a. transacties uitvoert of laat uitvoeren met als oogmerk een financieel instrument te verwerven of aan te bieden dat is uitgegeven door een onderneming die clusteremunitie als bedoeld in artikel 2 van het Verdrag inzake clusteremunitie (Trb. 2009, 45), of cruciale onderdelen daarvan, produceert, verkoopt of distribueert;
  - b. leningen verstrekt aan de onderneming, bedoeld in onderdeel a; en
  - c. niet vrij verhandelbare deelnemingen in het kapitaal van de onderneming, bedoeld in onderdeel a, verwerft.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. transacties gebaseerd op een index, die voor minder dan 5 procent bestaat uit ondernemingen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a;
  - b. transacties in door derden beheerde beleggingsinstellingen, die voor minder dan 5 procent bestaan uit ondernemingen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a; en
  - c. investeringen in nauwkeurig omschreven projecten van een onderneming als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, voor zover de financiering niet wordt aangewend voor de productie, verkoop en distributie van clusteremunitie.
3. Onverminderd het eerste lid, dienen ondernemingen die beleggingen, leningen of niet vrij verhandelbare deelnemingen als bedoeld in het eerste lid bezitten, deze binnen een redelijke termijn van de hand te doen of te beëindigen.

Artikel IV

In het **Besluit prudentiële regels Wft** wordt na artikel 16 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 16a

1. Een financiële onderneming of bijkantoor als bedoeld in artikel 11, eerste lid, beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot een eed of belofte die werknemers en natuurlijke personen die bij haar werkzaam zijn onder haar verantwoordelijkheid af leggen.
2. De financiële onderneming beschikt over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.
3. Bij ministeriële regeling kunnen regels worden gesteld met betrekking tot een, door personen als bedoeld in het eerste lid, af te leggen en na te leven eed of belofte.

Artikel VII

De artikelen van dit besluit treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Artikel VIII

Dit besluit wordt aangehaald als: Wijzigingsbesluit financiële markten 2013.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

NOTA VAN TOELICHTING

ALGEMEEN

1. Inleiding

Het ontwerpbesluit Wijzigingsbesluit financiële markten 2013 bevat als onderdeel van de Wijzigingscyclus van nationale regelgeving op het terrein van de financiële markten een aantal wijzigingen van algemene maatregelen van bestuur die hun grondslag hebben in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Het ontwerpbesluit heeft een beoogde inwerkingtredingdatum van 1 januari 2013.

2. Inhoud van het besluit

Ten aanzien van de verschillende inhoudelijke onderwerpen in het onderhavige besluit wordt hierna kort een nadere toelichting gegeven.

a. Productontwikkelingsproces

Zowel de banken als verzekeraars hebben reeds in hun beider gedragscodes, respectievelijk de Code Banken en de Governance Principes Verzekeraars, de verplichting opgenomen tot het hebben van een adequaat productontwikkelingsproces. Vanuit het perspectief van het gedragstoezicht was het aangewezen om een duidelijke grondslag te scheppen zodat de AFM ten aanzien van het productontwikkelingsproces over een concrete en brede toezichtshandavingsgrondslag beschikt. Het achterliggende doel van toezicht op het productontwikkelingsproces is het voorkomen van massaschade voor consument en maatschappij door pertinent slechte financiële producten. De AFM zal op basis van deze wettelijke bevoegdheid toezicht kunnen houden op het productontwikkelingsproces van financiële ondernemingen en indien nodig eisen kunnen stellen aan dit proces. De financiële onderneming blijft uiteraard verantwoordelijk voor haar interne proces van productontwikkeling en voor de producten die hieruit voortkomen.

b. Bankierseed

In onderhavig besluit wordt de aangehouden motie Braakhuis/Plasterk¹ uitgevoerd op het onderdeel dat verzocht om de moreel-ethische verklaring uit de Code Banken tevens voor bankiers en handelaren verplicht te stellen. De regering hecht sterk aan het feit dat medewerkers zich bewust zijn van hun rol en de gevolgen van hun handelen. Om deze reden is de regering voornemens om medewerkers in de gehele financiële sector te verplichten een eed of belofte af te laten leggen. Gekozen is voor de vorm van eed of belofte om de symboliek van de verklaring te versterken.

---

¹ Kamerstukken II 2010/11, 31 980, nr. 32.

c. Provisieverbod en transparantieverplichtingen

Uit de evaluatie van de provisieregeling (Evaluatie provisieregels complexe producten, september 2010), waarover de minister van Financiën in 2010 aan de Tweede Kamer heeft gerapporteerd², werd duidelijk dat de provisieregels onvoldoende effectief waren om de gewenste cultuuromslag bij financiële dienstverleners op gang te brengen. De gewenste cultuuromslag is een beweging van productgedreven verkoop naar klantgerichte advisering. Deze beweging vereist dat er ontvlechting plaatsvindt van taken en verantwoordelijkheden van aanbieders, adviseurs en bemiddelaars zodat sturingsmogelijkheden worden weggenomen. Dit kan alleen met regelgeving worden gerealiseerd, zonder welke de praktijk van provisiebetalingen hoogstwaarschijnlijk in stand blijft.

Vanaf 1 januari 2013 is het niet langer toegestaan om bij het bemiddelen of adviseren inzake een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering, of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product, beloond te worden in de vorm van provisie die door de aanbieder wordt betaald aan de bemiddelaar of adviseur. Voortaan zal de betaling voor advies en bemiddeling inzake bovenvermelde financiële producten rechtstreeks door de consument of cliënt geschieden. Het provisieverbod is uitgewerkt in artikel 86c van het besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen (Bgfo).

Voor het adviseren of bemiddelen inzake schadeverzekeringen is beloning middels provisie van de aanbieder, bemiddelaar of adviseur wel toegestaan, mits wordt voldaan aan de provisieregels die al in werking zijn getreden vanaf 1 januari 2012. Deze regels zijn verplaatst naar artikel 86d Bgfo. Ook de regels met betrekking tot de beloning van gevolmachtigd agenten die vanaf bovenvermelde datum gelden blijven bestaan (artikel 86b is vernummerd tot 86^e Bgfo)

Het provisieverbod geldt voor alle overeenkomsten inzake de bovenvermelde financiële producten die zijn aangegaan op of na 1 januari 2013. Het oude regime wordt in stand gelaten voor overeenkomsten die zijn aangegaan voor 1 januari 2013. Dit is geregeld in paragraaf 8.2.3. van het Bgfo.

Dienstverleningsdocument

Uit de evaluatie van de provisieregeling in 2010 bleek eveneens dat onder de huidige transparantieregels de aard, kosten en kwaliteit van de dienstverlening met het huidige dienstverleningsdocument onvoldoende zichtbaar worden wanneer de klant kan kiezen voor verschillende aanbiedingen wat betreft dienstverlening. Daarom wordt in artikel 86f Bgfo bepaald dat financiële dienstverleners voorafgaand aan het verlenen van een financiële dienst inzake een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering een dienstverleningsdocument dienen te verstrekken aan de consument of cliënt. Dit dienstverleningsdocument dient te zijn afgestemd op de dienstverleningsvraag van de consument of cliënt. Op die manier is de consument of cliënt in staat een goede keuze te maken uit een gedifferentieerd

---

² Kamerstukken II 2010/11, 31 086, nr. 25, bijlage.

aanbod van financiële dienstverlening. Het doel van het dienstverleningsdocument is om consumenten in staat te stellen op basis van de informatie over de reikwijdte en de kosten van de financiële dienstverlening te beslissen welk soort dienstverlening zij wensen en van wie zij die dienstverlening willen betrekken. Daartoe bevat het dienstverleningsdocument gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie over de aard en reikwijdte van de dienstverlening, de belangen van de financiële dienstverlener en de kosten van de financiële dienstverlening.

Kennis- en ervaringstoets

Artikel 80e Bgfo bepaalt dat een financiële dienstverlener de kennis en ervaring van de consument of cliënt dient te toetsen bij complexe of impactvolle financiële producten, wanneer de consument deze wenst af te nemen zonder advies. Door een dergelijke kennis- en ervaringstoets voor te schrijven is het mogelijk dat in een dergelijke toets in ieder geval dezelfde vragen terugkomen en bij gebleken onvoldoende kennis of ervaring de cliënt wordt gewaarschuwd. Hierdoor wordt de cliënt bewust gemaakt van zijn financiële inzicht en de vraag of hij in staat is een afgewogen keuze te maken voor een financieel product.

Transparantie advies- en distributiekosten

In artikel 86g is bepaald dat een aanbieder een kostprijsmodel dient te ontwikkelen. De aanbieder dient dit kostprijsmodel te gebruiken voor de berekening van de advieskosten en distributiekosten die zijn gericht op het tot stand brengen van de overeenkomst. Deze advies- en distributiekosten dient een aanbieder in het dienstverleningsdocument te vermelden. De advies- en distributiekosten dienen rechtstreeks in rekening te worden gebracht bij de consument of cliënt. De aanbieder mag geen andere kosten in rekening brengen dan de advieskosten en distributiekosten voor het tot stand brengen van een overeenkomst met betrekking tot de financiële producten.

d. Transparantie aanbieders hypothecair krediet

De Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) heeft in 2011 een onderzoek gedaan naar de structuur van de hypotheekmarkt in Nederland en het prijsgedrag van hypotheekverstrekkers.³ Volgens de NMa kunnen overstapdrempels een belemmering vormen voor concurrentie op de hypotheekmarkt. De NMa wijst op een aantal belemmeringen voor consumenten die willen overstappen naar een andere hypotheekaanbieder, met name na het aflopen van de rentevastperiode. De NMa beveelt onder andere aan dat aanbieders van hypothecair krediet hun klanten op tijd informeren wanneer de rentevastperiode van hun hypotheek afloopt. Tevens zouden zij hun klanten erop moeten wijzen dat zij de mogelijkheid hebben over te stappen naar een andere bank. Bovendien stelt de NMa dat consumenten meerdere hypotheekverstrekkers met elkaar zouden moeten vergelijken. De sectorstudie van de NMa toont aan dat de positie van de consument versterkt kan worden. Bij brief van 30 juni 2011 aan de Tweede Kamer hebben de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de minister van Financiën aangegeven een aantal maatregelen te treffen om overstapdrempels te verminderen.⁴

³ Sectorstudie hypotheekmarkt mei 2011: <http://www.nma.nl/images/Sectorstudie%20Hypotheekmarkt22-188439.pdf>.

⁴ Kamerstukken II 2010/11, 24 036, nr. 390.

Om te bewerkstelligen dat consumenten zich breder oriënteren en om de overstapdrempels op de hypotheekmarkt te verlagen is in artikel 51b Bgfo opgenomen dat een aanbieder van hypothecair krediet op zijn website de actuele debetrentevoet voor hypothecair krediet bij verschillende rentevastperiodes publiceert en, indien van toepassing, de variabele debetrentevoet. Verder is in artikel 68a, tweede lid, Bgfo vastgelegd dat aanbieders drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet de consument een nieuw aanbod doen voor verschillende rentevastperiodes en de consument informeren over de oversluitmogelijkheden. Een periode van drie maanden stelt de consument in de gelegenheid zich goed te oriënteren op de mogelijkheden om het hypothecair krediet over te sluiten.

Tevens is in artikel 81a Bgfo bepaald dat aanbieders van hypothecair krediet dezelfde debetrentevoet dienen te hanteren bij dezelfde rentevastperiode voor nieuwe en bestaande consumenten bij een vergelijkbaar risicoprofiel. Dit betekent dat een aanbieder van een hypothecair krediet een zelfde aanbod voor een bepaalde rentevastperiode dient te doen aan een nieuwe en bestaande consument.

Hypothecair krediet met variabele debetrentevoet

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft gekeken naar de toereikendheid van de informatie die voor het sluiten van een hypothecair krediet met variabele rente wordt verstrekt door financiële dienstverleners aan consumenten. De AFM constateerde dat de verstrekte informatie consumenten onvoldoende inzicht geeft in de fluctuatie en de opbouw van de in rekening gebrachte variabele debetrentevoet. Hierdoor kunnen consumenten de risico's die zij lopen door fluctuatie van de variabele debetrentevoet niet goed inschatten. Derhalve is het stellen van nadere regels aan de informatieverstrekking door aanbieders van hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet gewenst.

Een aanbieder dient in zijn reclame-uitingen over een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet een waarschuwing op te nemen over de risico's van een dergelijk krediet (artikel 53, achtste lid, Bgfo) zodat de consument bewust is van het feit dat een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet fluctuaties in de maandlasten met zich mee kan brengen. Voor consumenten die overwegen een overeenkomst inzake hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet te sluiten is het bovendien van belang dat zij beseffen uit welke componenten de variabele debetrentevoet is opgebouwd en dat zij te maken zullen krijgen met wisselende maandlasten. Om hierin een goed inzicht te krijgen, is het noodzakelijk dat het voor consumenten duidelijk is uit welke componenten de variabele debetrentevoet is opgebouwd (artikel 59b Bgfo) en welke componenten een vast of variabel bestanddeel vormen van de debetrentevoet. Bovendien dient een aanbieder gedurende de looptijd van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet de consument te informeren over elke wijziging van de debetrentevoet en door welke component of componenten de debetrentevoet is gewijzigd.

e. Nieuwe eisen aan vakbekwaamheid

Uit verschillende onderzoeken van de AFM is gebleken dat de kwaliteit van advisering nog onvoldoende is⁵. De grote schaal van 'mis-selling' de afgelopen jaren heeft de waarde van een passend advies voor de consument alleen maar bevestigd.

Het beleid om de problematiek van niet-passend advies aan te pakken bestaat enerzijds uit regelgeving ter voorkoming van ongewenste sturing vanuit aanbieders door middel van provisie. Anderzijds bestaat dit beleid uit regels die de vakbekwaamheid van financiële dienstverleners borgen.

Vanaf het najaar van 2010 tot mei 2011 heeft het ministerie van Financiën in samenwerking met de AFM de bestaande regels voor vakbekwaamheid nader bekeken, mede op basis van adviezen van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD), dat namens de minister toezicht houdt op exameninstututen en instututen voor Permanente Educatie (PE). Hieruit is gebleken dat het vakbekwaamheidsstelsel niet langer voldeed aan de eisen van deze tijd en zodoende onvoldoende bijdraagt aan passende advisering door financiële dienstverleners⁶.

Zo was het nog niet verplicht dat *alle* medewerkers die zich binnen de financiële onderneming bezighouden met het adviseren van klanten hun vakbekwaamheid door middel van een diploma dienen aan te tonen. Bij ondernemingen tot 50 medewerkers hoefden slechts de zogenaamde "feitelijk leidinggevendenden" over Wft-vakbekwaamheidsdiploma's te beschikken, mits de vakbekwaamheid van klantmedewerkers door de bedrijfsvoering van de onderneming geborgd werd. Bij financiële ondernemingen met meer dan vijftig medewerkers gold geen wettelijke verplichting dat iemand over vakbekwaamheidsdiploma's diende te beschikken, mits de vakbekwaamheid door de bedrijfsvoering geborgd werd⁷. Dit betroffen met name verzekeraars en banken. Dit leidde tot een ongelijke situatie in de markt: aan kleine financiële dienstverleners worden andere eisen gesteld dan aan grote financiële dienstverleners. Dit terwijl niet is gebleken dat de misstanden bij grote partijen geringer zijn dan bij kleine partijen. Bovendien was een consument er door dit systeem niet zeker van dat de persoon die hem adviseert ook daadwerkelijk over de vereiste vakbekwaamheid beschikt. Na invoering van deze wijzigingen is dat wel het geval. Daarnaast ligt het niveau van de vakbekwaamheidsmodules in veel gevallen te laag en sluiten de modules soms niet aan bij de kennis en vaardigheden die vereist zijn om een passend advies te kunnen geven. Zo zijn de Wft-modules met name geënt op kennis van producten in plaats van op een passende advisering aan klanten. Elementen als adviesvaardigheden en professioneel gedrag ontbreken. Dit wordt ook door de markt signaleerd. Deze elementen komen tevens terug in de Europese richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties.

Daarnaast blijkt uit de toezichtpraktijk van het CDFD dat de huidige vrije markt systematiek tot ongewenste concurrentie leidt of kan leiden. Om een zo groot mogelijk marktaandeel te verkrijgen, is ofwel een hoog slagingspercentage aantrekkelijk of een zo laag mogelijke prijs of een combinatie van beiden. Dit

---

⁵ Onder meer onderzoeken van de AFM naar hypotheek (2007), vermogensopbouw (2009), beleggingsverzekeringen (2009), 2^e pijler pensioenproducten (2010).

⁶ Zie Kamerstukken 2010/11, 32545, nr. 2 (met bijlage).

⁷ Dit betekent niet dat niemand binnen een dergelijke organisatie over diploma's beschikt. Het is op dit moment alleen geen verplichting.

brengt het gevaar met zich, dat het niveau van de examens zich op het minimum gaat bevinden, dan wel dat niet geïnvesteerd wordt in de kwaliteit van de examens teneinde de prijs te drukken. Dergelijke concurrentie tussen exameninstellingen heeft een neerwaartse spiraal in kwaliteit van opleidingen en examens als gevolg. Er zijn exameninstellingen die nog steeds streven naar het vervaardigen van hoogwaardige producten, doch de verschillen in niveau stuiten bij een groot deel van de markt op onbegrip. Dit heeft een negatief effect op het herstel van het vertrouwen in de financiële sector.

Conform de conclusies van de uitgevoerde evaluatie en na zorgvuldige bestudering van de reacties uit de sector is het vakbekwaamheidsstelsel aangepast om beter aan de eisen van de huidige tijd te voldoen. Zo is verplicht gesteld dat medewerkers die zich binnen een financiële dienstverlener bezighouden met 'adviseren' van klanten hun vakbekwaamheid moeten aantonen door middel van een diploma. Ook de vakbekwaamheidseisen die gesteld worden aan gevolmachtigde agenten en ondergevolmachtigde agenten zijn verscherpt. De vakbekwaamheidsmodules zijn anders vormgegeven, net als de wijze waarop financiële dienstverleners hun kennis up-to-date moeten houden. Tot slot komt er een centrale examenvragendatabank, om te borgen dat alle afgenomen examens van hetzelfde niveau zijn.

f. Clustermunitie

Artikel 21a van het Besluit marktmisbruik Wft voorziet in de verplichting om te vermijden dat een onderneming directe steun verleent aan een (buitenlandse) onderneming die clustermunitie produceert, verkoopt of distribueert.

Nederland is partij bij het Verdrag inzake Clustermunitie (Trb. 2009, 45), dat een vergaand verbod op het gebruik, het bezit, de productie en de overdracht van clustermunitie met explosieve submunitie bevat. Op 29 maart 2011 heeft de Eerste Kamer een motie van de leden Haubrich-Gooskens, Vliegthart, Böhrer, Ten Hoeve, Koffeman, Puffers en Meurs aangenomen.⁸ Deze motie roept op tot het nemen van stappen om te komen tot een verbod op aantoonbare directe investeringen in de productie, verkoop en distributie van clustermunitie. Op 13 december 2011 heeft de Tweede Kamer een motie met een vergelijkbare strekking van de leden Voordewind en Eijssink aangenomen.⁹ Artikel 21a geeft aan deze moties uitvoering.

Artikel 21a sluit aan op een aantal normen in de Wft die een integere bedrijfsuitoefening verplicht stellen.¹⁰ Deze normen zijn vastgelegd in onder meer de artikelen 3:10 en 4:11 van de Wft en brengen met zich mee dat financiële ondernemingen zich dienen te onthouden van handelingen die ingaan tegen hetgeen volgens het ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer is betaamt. Artikel 5:68 van de Wft verplicht financiële ondernemingen en pensioenfondsen tot een integere bedrijfsvoering met betrekking tot het optreden op markten in financiële instrumenten. Artikel 21a vult deze norm nader in door expliciet op te nemen dat een belegging in de productie, verkoop of distributie van clustermunitie wordt gezien als een handeling die in strijd is met een integere bedrijfsuitoefening.

⁸ Kamerstukken I 2010/11, 32 187 (R1902), F.

⁹ Kamerstukken II 2011/12, 33 000 X, nr. 57.

¹⁰ Zie ook de Wet actualisering en harmonisatie financiële toezichtswetten: Kamerstukken II, 2001/02, 28373, nr. 3, paragraaf 3.1 en 3.2

g. Geschillenbeslechting

Mede naar aanleiding van het rapport van Commissie de Wit is nagegaan op welke wijze het functioneren van de erkende geschilleninstanties verder kon worden verbeterd, waaronder het verder verbeteren van de informatie-uitwisseling van de erkende geschilleninstanties met de toezichthouders en het aanpassen van de governancestructuur. Als gevolg hiervan worden de eisen waaraan voldaan moet worden om voor erkenning als geschilleninstantie in de zin van de wet in aanmerking te komen aangescherpt. Er worden aanvullende eisen gesteld ten aanzien van governance, informatie-uitwisseling, deskundigheid en representatie. In het besluit worden bovendien twee aanvullende eisen opgenomen ten aanzien van de interne klachtenprocedure bij financiële ondernemingen. Het komt de transparantie van de geschillenprocedure ten goede als financiële ondernemingen consumenten er bij afloop van de interne klachtenprocedure op wijzen dat de mogelijkheid bestaat de klacht voor te leggen aan de externe geschilleninstantie waarbij zij zijn aangesloten. Bovendien wordt verduidelijkt wat verstaan moet worden onder een spoedige interne klachtenprocedure. Een financiële onderneming moet een internetklachtenprocedure binnen een termijn van acht weken af kunnen ronden.

Artikel 4:17, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de wet, verplicht financiële dienstverleners om zich aan te sluiten bij een erkende geschilleninstantie. Op grond van artikel 4:17, derde lid, van de wet kunnen bij algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld met betrekking tot de afhandeling van klachten en worden regels gesteld met betrekking tot de erkenning van geschilleninstanties, de behandeling van geschillen door erkende geschilleninstanties en de door erkende geschilleninstanties aan Onze Minister te verstrekken informatie.

De eisen die worden gesteld aan geschilleninstanties willen zij in aanmerking komen voor erkenning in de zin van artikel 4:17, eerste lid, aanhef en onderdeel b, van de wet zijn aangescherpt. Het doel van deze maatregelen is de kwaliteit van buitengerechtelijke financiële geschillenbeslechting beter te borgen en versnippering van buitengerechtelijke financiële geschillenbeslechting zoveel mogelijk te beperken. Daarom bestaat de discretionaire bevoegdheid van de minister om dit nadrukkelijk mee te wegen bij de behandeling van een nieuwe aanvraag tot erkenning. Voor een geschilleninstantie voor zorgverzekeraars wordt uit de aard van haar mandaat een uitzondering gemaakt ten aanzien van de eis voor een voldoende diverse groep aangesloten financiële ondernemingen.

Er is van de gelegenheid gebruik gemaakt om naast bovengenoemde beleidsmatige wijzigingen hoofdstuk 7 van het besluit in zijn geheel opnieuw vast te stellen. Dit om de leesbaarheid van beide paragrafen te vergroten en de volgorde van de bepalingen op een meer logische wijze weer te geven. In de artikelsgewijze toelichting bij hoofdstuk 7 wordt alleen stilgestaan bij de beleidsmatige wijzigingen

3. Administratieve lasten en nalevingskosten

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de administratieve lasten en nalevingskosten die de verschillende onderwerpen uit dit besluit met zich meebrengen.

Onder administratieve lasten worden verstaan de kosten die een onderneming moet maken om te voldoen aan informatieverplichtingen die zich richten tot de overheid. Het betreft verplichtingen tot het verzamelen, bewerken, registreren, bewaren, rapporteren en ter beschikking stellen van informatie om te voldoen aan informatieverplichtingen aan de overheid voortvloeiend uit wet- en regelgeving. Het gaat om informatie die bedrijven beschikbaar moeten stellen en op verzoek op dienen te sturen of waar ze inzage in dienen te verlenen.

Nalevingskosten zijn alle kosten die bedrijven maken om te voldoen aan wet- en regelgeving, anders dan via financiële transacties met de overheid. Inhoudelijke nalevingskosten zijn kosten die bedrijven maken om te voldoen aan de inhoudelijke verplichtingen die wet- en regelgeving stelt aan het productieproces of product.

Productontwikkelingsproces

De bepaling die het toezicht op het productontwikkelingsproces regelen brengen geen administratieve lasten met zich mee. Wel is er sprake van nalevingskosten. De nalevingskosten bestaan uit eenmalige ontwikkeling van de vereiste procedure en de periodieke toetsing van nieuwe producten. Banken en verzekeraars hebben deze procedures al ingericht en zijn gehouden aan de Code Banken en Governance Principes Verzekeraars om hun producten te toetsen volgens een productontwikkelingsproces. Deze regelgeving voegt voor hen geen nalevingskosten toe. Wel zijn deze eisen nieuw voor beheerders van een beleggingsinstelling die rechten van deelneming aanbieden aan retailbeleggers. Uit het AFM-register blijkt dat dit 187 ondernemingen betreft.¹¹

De eenmalige invoeringslasten worden geschat op €4.057.900. Dat is invoeringskosten van 200 uur à €62¹² bij 187 onderneming (subtotaal: €2.318.800) en documentatie kosten van 300 uur à EUR 31 bij genoemde ondernemingen (subtotaal EUR € 1.739.100). De structurele kosten van toetsing van nieuwe producten aan de procedure vereist per nieuw product 50 uur à €62 (hoogwaardige toetsing) en 25 uur à € 31 (documentatie). Uitgaande van gemiddeld vijf nieuwe producten per jaar komt dat in totaal neer op €3.623.125. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat de periodieke controle van het bestaande productenaanbod reeds onderdeel is van het beleid voortvloeiend uit de zorgplicht en daarmee bedrijfseigen is.

---

¹¹ Beleggingsinstelling uit aangewezen land	68
Vergunning beheerder beleggingsinstelling	87
Vergunning beleggingsmaatschappij	20
Vergunning ICBE beheerder beleggingsinstelling	12
totaal	187

¹² Uurtarieven uit RR, Weten is meten II-2007, gecorrigeerd voor inflatie tot 2012

Totaal komen de structurele kosten met een spreiding van de eenmalige kosten over een periode van vijf jaar neer op EUR 4.434.705 per jaar voor de eerste vijf jaar en EUR 3.623.125 voor de jaren daarna.

Provisieverbod en transparantieplichtingen

Het provisieverbod

Op grond van artikel 86c verschaft of ontvangt een financiële dienstverlener geen provisie voor het bemiddelen of adviseren van een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product. Dit provisieverbod brengt geen administratieve lasten maar wel eenmalige nalevingskosten met zich mee. Aanbieders kunnen reeds met adviseurs en bemiddelaars met beide verdienmodellen werken. Derhalve zijn er voor aanbieders geen nalevingskosten. Adviseurs en bemiddelaars zullen hun verdienmodel eenmalig moeten aanpassen, zodat zij in staat zijn om hun klanten apart facturen te kunnen presenteren voor hun dienstverlening. In Nederland zijn 8400 tussenpersonen ingeschreven in het register van de AFM (bron: AFM register 1-1-2012) die adviseren en bemiddelen in betalingsbeschermers, complexe producten, hypotheek, inkomensverzekeringen, overlijdensrisicoverzekeringen of uitvaartverzekeringen. Daarvan is ongeveer dertig procent in staat op andere wijze dan door provisie beloond te worden (op basis van niet-openbaar marktonderzoek). Deze adviseurs en bemiddelaars hoeven niet hun verdienmodel aan te passen omdat ze al in staat zijn aparte facturen aan hun klanten te verstrekken. Grofweg 6000 adviseurs en bemiddelaars zullen hun bedrijfsmodel moeten aanpassen. Het feit dat er al adviseurs en bemiddelaars zijn die zonder provisie werken en het feit dat deze financiële dienstverleners een urenadministratie en financiële administratie bijhouden, geeft aan dat aanpassing van het bedrijfsmodel niet tot grote problemen hoeft te leiden. Het provisieverbod vereist mogelijk nog een additionele eenmalige tijdinvestering van veertig uur. De eenmalige nalevingskosten bedragen: $6000 (40 \text{ uur} * € 62) = €14,88 \text{ miljoen}$. (bron: Standaard meetmodel Inhoudelijke nalevingskosten 2008: uurtarief 2007 gecorrigeerd voor vijf jaar met twee procent per jaar). Eerbiedigende werking matigt de overgangskosten, omdat niet de gehele administratie in eens hoeft te worden aangepast. Als een financieel product gemiddeld zeven jaar loopt zonder bemoeienis van een adviseur of bemiddelaar kunnen de aanpassingskosten dus over zeven jaar worden gespreid. Dat betekent dat de nalevingskosten jaarlijks €2,12 miljoen bedragen.

Tegenover de nalevingskosten staat een kostenbesparing. Indien adviseurs en bemiddelaars geen provisie meer ontvangen, worden geen kosten meer gemaakt door de norm voor passende provisie (toezichtskosten werden geschat op €106.028 vanwege structurele informatieverzoeken van de AFM) en de eisen die voortvloeien uit de regels rond provisie transparantie (structurele kosten geschat op €2,3 mln (voor de berekening wordt verwezen naar paragraaf 8.2. "Administratieve lasten beloningstransparantie" in de algemene nota van toelichting bij het Bgfo).¹³ Overigens zal het schrappen van de balansregel (artikel 150) en de terugboekregeling (artikel 151) voor overeenkomsten vanaf 1 januari 2013 leiden tot vereenvoudiging van de

---

¹³ Stb. 2006, 520.

administratie zowel bij de aanbieder als de adviseur en de bemiddelaar. Dit zal leiden tot een vermindering van de nalevingskosten.

Kennis- en ervaringstoets

Op grond van artikel 80e Bgfo dient een financiëledienstverlener aan de potentiële consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt vragen te stellen over de kennis en ervaring van die consument respectievelijk cliënt. Het inregelen door financiëledienstverleners van de kennis- en ervaringstoets leidt tot eenmalige nalevingskosten. De hoogte van deze eenmalige nalevingskosten kan pas goed worden beoordeeld als de AFM dat nader heeft geregeld.

Dienstverleningsdocument

Op grond van artikel 86f Bgfo verstrekt een financiëledienstverlener, niet zijnde een herverzekeringsbemiddelaar, voorafgaand aan het verlenen van een dienst inzake een betalingsbeschermer, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering een dienstverleningsdocument aan de consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt. Er zijn geen administratieve lasten verbonden aan het dienstverleningsdocument. De AFM kan nadere regels stellen met betrekking tot de inhoud, vorm en wijze van verstrekking van het dienstverleningsdocument. De overige nalevingskosten zijn daarom nog niet goed te bepalen. Bij de publicatie van de nadere regelgeving zal de AFM aandacht besteden aan de nalevingskosten. Als een generator (net als bij de financiële bijsluiter) voor het dienstverleningsdocument wordt geïntroduceerd, blijven de nalevingskosten naar verwachting beperkt.

Transparantie advieskosten en distributiekosten

In artikel 86g Bgfo is bepaald dat een aanbieder van een betalingsbeschermer, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering een kostprijsmodel dient op te stellen zodat de kosten voor advies en distributie zijn toe te rekenen aan de desbetreffende producten. Aan het ontwikkelen van dit kostprijsmodel zijn nalevingskosten verbonden. SIS Finance geeft in haar rapport¹⁴ aan: "Voor een directe aanbieder leidt genoemde invoering van de nieuwe systematiek, het opleveren van documentatie en laten controleren door een accountant tot nalevingskosten. Deze werkzaamheden kunnen beperkt blijven. Zogeheten intracomptabele verwerking enerzijds en nacalculatie van gegevens anderzijds zijn bijvoorbeeld niet vereist. Met name het eerste jaar zal tot extra inspanning leiden, omdat dan het kostprijsmodel ontwikkeld moet worden. Veel directe aanbieders hebben echter ervaring met kostprijsmodellen en beschrijvingen hiervan. Voor de juiste, volledige en controleerbare toerekening van kosten en voor inschatting van het aantal verwachte "adviesdiensten" is jaarlijks, tijdens de begrotingscyclus en derhalve voorafgaande aan het uitvoeringsjaar een aantal bijeenkomsten nodig met algemene en financiële managers. Deze activiteiten zullen in latere begrotingsjaren veel minder tijd in beslag nemen." Uitgaande van 135 aanbieders (40 banken, 22 gevolmachtigde agenten leven, 44 levensverzekeraars, 29 uitvaartverzekeraars) bedragen de eenmalige nalevingskosten voor het opstellen van het kostprijsmodel 135 * (200 uur *

---

¹⁴ <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/brieven/2011/12/13/advies-sis-finance/advies-sis-finance.pdf>

€62)= €1.674.000. De structurele nalevingkosten bedragen: 135 * (50 uur * €62)= €418.500 per jaar. Voor dezelfde aanbieders bedragen de eenmalige nalevingskosten voor het vastleggen en invoeren van data 135 * (300 uur * €31)= €1.255.500 en voor de controle door de accountant 135 * (120 uur * €64)= €1.036.800. De structurele nalevingskosten voor het vastleggen en invoeren van data bedragen 135 * (80 uur * €31)= €334.800 en de jaarlijkse kosten voor controle door een accountant bedragen 135 * (50 uur * €64)= € 432.000.

Gevolgen voor de consument

De financiële dienstverlener dient op grond van artikel 80e voor de beoordeling van de passendheid van het financieel product vast te stellen of de consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt over voldoende kennis en ervaring beschikt. Het beantwoorden van vragen in het kader van de kennis- en ervaringstoets zal de consument ongeveer 5 minuten kosten. Derhalve zullen de kosten voor de consument bedragen: 5 minuten * het aantal aanvragen voor zonder advies te sluiten producten die onder het provisieverbod vallen. Dit is een fractie van het totaal aantal aanvragen voor een betalingsbeschermer, complexe product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering omdat de meeste consumenten respectievelijk cliënten advies zullen inwinnen bij financiële dienstverleners. Ongeveer tien procent van de consumenten zal geen advies inwinnen van het totaal aantal aanvragen voor dergelijke financiële producten. Bij een totaal van 250.000 hypotheeklen per jaar en 727.000 relevante verzekeringen per jaar komt het aantal aanvragen uit op 97.700 aanvragen. De tijdsbesteding bedraagt 97.700 * 5 minuten = 488500 minuten. Dit komt in totaal neer op een tijdsbesteding van ruim 8141 uur.

Overzicht:

Onderdeel	Baten	Structurele nalevingskosten	Saldo
Productontwikkelingsproces		€ 4.434.705	
Provisieverbod	€ 2,3 mln	€ 2,12 mln	Lastenreductie van € 0,18 mln
Dienstverleningsdocument	Onbekend maar >0	Onbekend maar >0	Onbekend
Transparantie advieskosten en distributiekosten	0	€ 1.978.560 ¹⁵	€ 1,98 mln
Totale kosten	€ 2,3 mln	€ 8,5 mln	€ 1,8 mln

Transparantie aanbieders hypothecair krediet

Betrokken ondernemingen

Op dit moment mogen volgens de registers van de Nederlandsche Bank (DNB) en de AFM 880 financiële ondernemingen hypothecair krediet aanbieden in Nederland. Het overgrote deel hiervan is echter niet actief op de Nederlandse markt. Bij de berekening van de administratieve lasten en de nalevingskosten wordt ervan uit gegaan dat in Nederland veertig aanbieders zijn van

¹⁵ Uitgaande van spreiding van de eenmalige nalevingskosten over vijf jaar (€ 1.674.000 + € 1.255.500 + € 1.036.800 / 5 jaar) + € 418.500 + € 334.800 + € 432.000.

hypothecair krediet met een vaste debetrentevoet. Een deel van deze aanbieders biedt ook hypothecair krediet aan met een variabele debetrentevoet, bij de berekening wordt ervan uitgegaan dat dit circa dertig aanbieders zijn.

Administratieve lasten en overige nalevingskosten per onderwerp

Er zijn geen administratieve lasten voor de aanbieders van hypothecair krediet. De overige nalevingskosten worden per onderwerp aangegeven.

Publiceren debetrentevoeten op website door aanbieders van hypothecair krediet

Het overgrote merendeel van de aanbieders publiceert op de website al de actuele debetrentevoet bij verschillende rentevastperiodes voor hypothecair krediet. Voor enkele aanbieders noopt dit voorschrift tot een aanpassing van de op de website gepubliceerde informatie. Het toevoegen van deze informatie komt per aanbieder structureel neer op twaalf uur per jaar. Uitgaande van een uurtarief van €45 (standaard uurtarief voor een hoogopgeleide medewerker) zullen de structurele nalevingskosten per aanbieder $12 * €45 = €540$ bedragen. Uitgaande van vijf aanbieders die nog geen debetrentevoeten op hun website publiceren, zullen de totale structurele nalevingskosten uitkomen op $5 * €540 = €2.700$.

Drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode doen van een aanbod en de consument informeren over oversluitmogelijkheden

Een aanbieder dient een consument ten minste drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een vaste debetrentevoet te informeren over het aanbod voor de komende rentevastperiode waarbij de debetrentevoet bij verschillende rentevastperiodes wordt aangegeven. Tevens dient de aanbieder de consument te informeren over de oversluitmogelijkheden. Voor het inwerkingtreden van dit besluit diende een aanbieder ook al de consument een aanbod te doen bij het aflopen van de rentevastperiode. Het tijdstip waarop de aanbieder een aanbod dient te doen is echter nu voorgeschreven. Tevens is voorgeschreven dat een aanbod dient te worden gedaan bij verschillende rentevastperiodes. Het doen van een aanbod bij verschillende rentevastperiodes indien de rentevaste periode van klanten afloopt zal op jaarbasis per aanbieder in totaal op veertig uur uitkomen. Bij een uurtarief van €45 bedragen de structurele nalevingskosten per aanbieder $40 * €45 = €1.800$. Uitgaande van veertig aanbieders van hypothecair krediet zullen de structurele nalevingskosten uitkomen op $40 * €1.800 = €72.000$.

De informatie over de oversluitmogelijkheden kan in gestandaardiseerde vorm worden verstrekt. Het opstellen van deze informatie zal tien uur per aanbieder kosten. Uitgaande van een uurtarief van €45 zullen de eenmalige nalevingskosten per aanbieder $10 * €45 = €450$ bedragen. Uitgaande van veertig aanbieders zullen de totale eenmalige nalevingskosten uitkomen op $40 * €450 = €18.000$.

Opnemen waarschuwingszin in reclame-uitingen

De nieuwe regels met betrekking tot de waarschuwingszin (artikel 53, achtste lid, Bgfo) zullen weliswaar tot aanpassing van de reclame-uitingen voor hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet nopen, maar dit geschiedt ook thans al regelmatig doordat aanbieders van hypothecair krediet de reclame-uitingen steeds actualiseren. Aangezien de waarschuwingszin door aanbieders van hypothecair krediet kan worden geïntegreerd in de reclame-uiting zullen er nauwelijks extra nalevingskosten verbonden zijn aan het vermelden van de waarschuwingszin. Hoogstens zullen financiële ondernemingen een eenmalige systeemaanpassing moeten doen, zodat voortaan in alle reclame-uitingen voor hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet een waarschuwing wordt opgenomen. De kosten voor deze systeemaanpassing worden geschat op €1.000 per aanbieder. Er wordt uitgegaan van dertig aanbieders van hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet. Dit betekent dat de eenmalige nalevingskosten uitkomen op € 30.000 ($30 * €1.000$).

Informatieverstrekking opbouw variabele debetrentevoet en over welke componenten invloed hebben gehad op de wijziging van de debetrentevoet

Ten aanzien van de overige nalevingskosten van het door aanbieders van een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet verstrekken van nadere informatie over de opbouw van de variabele debetrentevoet geldt het volgende. Allereerst vergen deze bepalingen een eenmalige investering van alle aanbieders van hypothecaire krediet met een variabele debetrentevoet om de bedrijfssystemen – waaronder automatiseringssystemen – zodanig aan te passen dat de voorgeschreven informatie over de opbouw van de variabele debetrentevoet eenvoudig voorafgaand aan elke nieuwe overeenkomst inzake een hypothecair krediet kan worden verstrekt. Ervan uitgaande dat het aanpassen van de systemen dertig uur zal bedragen tegen een uurtarief van € 45 (standaard uurtarief voor een hoogopgeleide medewerker) betekent dit een eenmalige kostenpost van $30 * 45 = €1.350$ per aanbieder. Voor het opstellen van de nieuwe documentatie zal een aanbieder eveneens veertig uur kwijt zijn. Uitgaande van een tarief van € 45 per uur betekent dit een eenmalige kostenpost van $(40 * 45) = €1.800$ per aanbieder van hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet. Uitgaande van dertig aanbieders komen de totale eenmalige nalevingskosten uit op $30 * (€1.350 + €1.800) = €94.500$. Verder bestaan de overige nalevingskosten voor aanbieders van hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet uit de kosten voor het verstrekken van deze informatie aan de consument. De nalevingskosten van het verstrekken van de extra informatie kan worden begroot op de kosten van een extra bladzijde in de precontractuele informatie. In 2011 zijn circa 250.000 hypotheek afgesloten (cijfers afkomstig van het kadaster), daarvan betreft circa twaalf procent een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet (30.000 hypotheek). Ervan uitgaande dat een consument bij gemiddeld drie aanbieders informatie opvraagt en dat de kosten van een bladzijde twee eurocent bedragen komen de structurele nalevingskosten neer op $90.000 * €0,02 = €1.800$ per jaar voor alle aanbieders van hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet.

De Autoriteit Financiële Markten zal er op toezien dat de nieuwe transparantieregels worden nageleefd door de aanbieders van hypothecair

krediet met een variabele debetrentevoet. Voor de overtreding van de precontractuele informatieplicht op basis van artikel 4:20 van de Wft kan een basisboete van €500.000 worden opgelegd ingevolge het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector. De boete kan afhankelijk van ernst, duur en verwijtbaarheid van de overtreding worden gematigd tot €0 of verhoogd tot €1.000.000.

Bedrijfseffectentoets

Het voorschrijven van een gelijke behandeling door aanbieders van hypothecair krediet van consumenten die een overeenkomst inzake een hypothecair krediet willen aangaan en van consumenten aan wie op dat moment een aanbod wordt gedaan voor de komende rentevastperiode bij een vergelijkbaar risicoprofiel kan gevolgen hebben voor de prijsstelling. De aanbieders kunnen namelijk geen prijsdifferentiatie meer toepassen ten aanzien van nieuwe en bestaande klanten. Uit onderzoek van de AFM volgt dat het rentebeleid van aanbieders van hypothecair krediet, en de kortingen en componenten die daarbij een rol spelen, sterk uiteen lopen. Het is aannemelijk dat kortingen die voor een bepaalde periode worden verstrekt zich vertalen in een hogere debetrentevoet voor de daaropvolgende periodes. Het voorschrift dat dezelfde debetrentevoet dient te worden aangeboden aan nieuwe en bestaande klanten voor dezelfde rentevastperiode en bij een vergelijkbaar risicoprofiel, kan er toe leiden dat de debetrentevoeten voor bepaalde groepen minder sterk zullen fluctueren. Het verdwijnen van de fluctuaties kan in bepaalde periodes tot een lagere debetrentevoet maar mogelijk ook in bepaalde periodes tot een hogere debetrentevoet leiden. Over de gehele looptijd zou dit verschil zich tenminste moeten uitbalanceren en in een goed concurrerende markt zorgt de helderheid over de prijsstelling mogelijk voor een extra prikkel voor scherpe tarieven.

(PM: de bedrijfseffectentoets zal nog nader worden uitgewerkt)

Nieuwe eisen aan vakbekwaamheid

De wijzigingen van de vakbekwaamheidseisen voor financiële dienstverleners brengen voor de sector geen administratieve lasten met zich mee, wel zijn er inhoudelijke nalevingskosten verbonden aan de wijzigingen. Tegenover deze inhoudelijke nalevingskosten staan aanzienlijke maatschappelijke opbrengsten in de vorm van een verbeterde advieskwaliteit.

Iedere persoon die zich binnen een financiële onderneming bezig houdt met de ondernemingsactiviteit adviseren moet straks over een Wft-diploma beschikken. Bij de inwerkingtreding van de voorgestelde wijzigingen zijn er naar verwachting ongeveer 65.000 diplomahouders werkzaam. Omdat een diplomahouder gemiddeld over drie diploma's beschikt¹⁶ zijn bij inwerkingtreding van deze regelgeving in totaal circa 195.000 diploma's in omloop.

Momenteel zijn er veel adviseurs die hun vakbekwaamheid niet door middel van een diploma kunnen aantonen omdat zij onder het bedrijfsvoeringmodel of een feitelijk leidinggevende opereren. Deze groep zal dus, indien zij wil blijven adviseren, een diploma voor de voor haar relevante beroepskwalificatie moeten behalen. Over de grootte van deze groep zijn geen exacte cijfers bekend. Naar verwachting bestaat deze uit circa 100.000 adviseurs. Verwacht wordt dat

---

¹⁶ Het gemiddeld aantal diploma's per diplomahouder is gebaseerd op een inschatting van het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (hierna: CDFD).

adviseurs zich gaan specialiseren en dat het aantal diploma's per diplomahouder zal verminderen tot gemiddeld twee diploma's, als gevolg van de verzwaarde vakbekwaamheidseisen.

Het behalen van dit diploma is mogelijk door het afleggen van een examen of door het doorlopen van een Erkenning Verworven Competenties procedure (EVC). Het aantal diploma's dat verkregen wordt na een EVC procedure is tot dusver zeer gering, deze aantallen worden daarom niet meegenomen bij de berekening van de nalevingskosten. Omdat het niet in te schatten is hoeveel gebruik zal worden gemaakt van de EVC-procedure bij de overgang naar het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk, wordt er in het vervolg van dit onderdeel vanuit gegaan dat iedereen een examen aflegt. Voor de uiteindelijke berekening van de nalevingskosten zal dit ook geen groot verschil uitmaken. Adviseurs die nu werkzaam zijn zonder diploma zijn in de huidige situatie wel verplicht om vakbekwaam te zijn. Eventuele voorbereidingstijd en/of opleidingskosten hoeven dan ook niet in de berekening te worden meegenomen. De exacte kosten van een examen zijn nog niet bekend, aangezien de examens nog ontwikkeld moeten worden, evenals de centrale examenvragendatabank waaruit de examenvragen afkomstig zullen zijn. Daarom is aansluiting gezocht bij de gemiddelde kosten voor een examen zoals die nu gerekend worden in de markt, met een vermeerdering van de gedeerde inkomsten omdat het examen gemaakt wordt gedurende werktijd. De totale kosten per af te leggen examen komen daarmee op €204¹⁷. Uitgaande van 100.000 adviseurs die nog niet over een diploma beschikken, gemiddeld twee modules moeten afleggen en de examenkosten van €204, bedragen de kosten voor het behalen van een diploma voor adviseurs die nu niet over een diploma beschikken €13,6¹⁸ mln.

Aan de nieuwe module 'Sparen en betalen' zijn ook kosten verbonden. Er zijn geen aantallen bekend van medewerkers die straks deze module moeten gaan behalen, er wordt uitgegaan van 5.000 adviseurs. Aangezien de adviseurs reeds geacht worden vakbekwaam te zijn, zal er nauwelijks voorbereidingstijd nodig zijn voor een examen. De nalevingskosten voor deze nieuwe module bedragen €340.000.¹⁹

De totale nalevingskosten van de diplomaplicht komen daarmee gemiddeld op €13,9 mln.²⁰ per jaar.

Voor de adviseurs die al over Wft- of gelijkgestelde diploma's beschikken zal een inhaalprogramma worden opgesteld. De examinering van dit inhaalprogramma wordt gecombineerd met de examinering van de PE voor de periode 2013-2015. Op deze manier worden onnodige extra nalevingslasten voorkomen. Omdat voor bestaande diplomahouders al een PE-plicht met bijkomende kosten gold, worden de kosten voor dit gecombineerde programma niet meegerekend in deze berekening van de nalevingskosten.

Voor zowel bestaande als nieuwe financiële adviseurs geldt daarnaast een gewijzigde verplichting voor het voldoen aan de eisen met betrekking tot PE. Deze kosten bestaan zowel uit de kosten van het examen als uit de gedeerde

¹⁷ Het CDFD heeft berekend dat een gemiddeld examen nu € 114,- euro kost. Bijkomende kosten zijn 2 uur examen/reistijd waarbij een uurtarief gehanteerd is van €45. De examenkosten komen daarmee op $114 + 2 * 45 = € 204$.

¹⁸ De behaalde diploma's zijn 3 jaar geldig, gezien de termijn van Permanente Educatie. De examenkosten zijn daarom gedeeld door 3.

¹⁹ Dit bedrag is gebaseerd op de aanname dat 5000 adviseurs een examen afnemen van € 204, teruggerekend naar een geldigheidsduur van het diploma van 3 jaar.

²⁰ Dit bedrag is teruggerekend naar 3 jaar omdat een diploma een geldigheidsduur heeft van 3 jaar, in deze periode dient een PEexamen te worden afgelegd.

arbeidstijd tijdens het examen. PE kan na inwerkingtreding van de wetgeving alleen worden afgelegd als examen. De kosten van alleen een PE-examen bedragen per diploma naar verwachting ongeveer € 204, de kosten van een inhaalexamen gecombineerd met een PE-examen worden geschat op €249²¹. De kosten van een PE-voorbereidingsprogramma bedragen per certificaathouder naar verwachting ongeveer € 180. Een PE-voorbereidingsprogramma is geen verplichting vanuit de wetgeving maar een diploma of certificaathouder kan hier uiteraard altijd zelf toe beslissen. De kosten hiervoor worden niet meegenomen in de berekening van de administratieve lasten. Gezien de nieuwe eis voor financiële ondernemingen om in de bedrijfsvoering kennis real-time up-to-date te houden wordt de frequentie van de PE-examenperiode verlaagd naar drie jaar. In de huidige situatie bedragen de PE-kosten voor bestaande diplomahouders €26,5 mln.²² In de nieuwe situatie bedragen de PE-kosten voor bestaande diplomahouders €16,2 mln.²³ De wijzigingen op PE-gebied leiden dus tot een besparing van €10,3 mln.²⁴ Wel zijn er extra kosten voor de nieuwe diplomahouders die nu ook een PE-examen dienen af te leggen, deze kosten bedragen €13,6 mln.²⁵ De wijzigingen op PE-gebied leiden dus uiteindelijk jaarlijks tot €3,3 mln. aan kosten in de eerste PE-periode.²⁶

In de tweede PE-periode vanaf 2018 wordt er zowel voor oude als nieuwe diploma's, in totaal 395.000, een PE-examen afgelegd en worden er geen inhaalexamens meer afgenomen. Voor bestaande diploma's is er een besparing omdat de PE-periode is verlengd van 1,5 jaar naar 3 jaar. De kosten voor PE bedragen dan jaarlijks €340.000.²⁷

De huidige modulestructuur wordt gewijzigd waardoor de modules onderling uitwisselbaar worden. Een module die voor meerdere beroepskwalificaties is vereist, behoeft maar één keer behaald te worden wat naar verwachting leidt tot een verlaging van de opleidings- en examenkosten voor de adviseur. Deze verlaging is op dit moment niet te kwantificeren en wordt daarom buiten beschouwing gelaten.

Omdat onder de huidige toezichtpraktijk niet gegarandeerd kan worden dat alle examen- en PE-instellingen van een gelijk kwaliteitsniveau zijn wordt er een centrale examenvragendatabank ingevoerd. De ontwikkeling van deze databank bevindt zich in een eerste oriënterende fase waardoor het nog niet mogelijk is om hier financiële gegevens over te vermelden. Er zijn momenteel achttien exameninstellingen. Naar verwachting leidt de komst van de centrale examenvragendatabank tot een verlaging van de kosten voor exameninstellingen

²¹ Voor de kosten van een PE-examen is aansluiting gezocht bij de examenkosten voor de vakbekwaamheidsmodules omdat voor alle examens straks gebruik gemaakt zal worden van de centrale examenvragendatabank. Voor een structureel PE-examen wordt gerekend met 2 uur voorbereidingstijd en een prijs van € 204 en voor een PE-examen gecombineerd met een inhaalexamen wordt gerekend met een voorbereidingstijd van 3 uur en een totaalprijs van € 249.

²² Dit bedrag is gebaseerd op 195.000 diploma's en een examenprijs van € 204 afleggen per 1,5 jaar, teruggerekend naar een jaar bedragen deze kosten € 26,5 mln.

²³ Dit bedrag is gebaseerd op 195.000 die een PE-examen afleggen gecombineerd met een inhaalexamen van € 249 iedere 3 jaar, wat leidt tot 48,6 mln aan kosten, teruggerekend naar een jaar € 16,2 mln.

²⁴ Dit bedrag is gebaseerd op jaarlijkse kosten van PE in de nieuwe situatie van € 16,2 mln. verminderd met de jaarlijkse kosten voor PE in de oude situatie van € 26,5 mln.

²⁵ Dit bedrag is gebaseerd op de aanname dat voor 200.000 diploma's een PE-examen dient te worden afgenomen van € 204 gedurende een periode van 3 jaar, teruggerekend naar een jaar bedraagt dit € 13,6 mln.

²⁶ Dit bedrag is gebaseerd op de totale kosten in de nieuwe situatie voor nieuwe diplomahouders van € 13,6 mln verminderd met de PEbesparing voor bestaande diploma's van € 10,3 mln.

²⁷ Dit bedrag is gebaseerd op de 395.000 diploma's waarvoor een PE-examen van € 204 wordt afgelegd voor een totaalbedrag van € 80,6 mln. Dit bedrag wordt verminderd met € 79,6 mln., dit zijn de kosten van de bestaande diploma's in de oude situatie (195.000 diploma's en een PE-examen van € 204 vermenigvuldigd met 2 omdat de PE-termijn verlengd is), het totaalbedrag is teruggerekend naar 3 jaar.

omdat zij niet meer individueel examens hoeven te ontwikkelen maar deze centraal gaan inkopen. Dit leidt vervolgens ook tot een verlaging van de kosten van een examen voor de adviseurs/diplomahouders. Omdat de precieze effecten van de databank nog niet bekend zijn, worden deze verwachte besparingen niet meegenomen in de berekening van de administratieve lasten van de wijzigingen in het vakbekwaamheidsbouwwerk.

Bovenstaande wijzigingen leiden niet tot een verhoging van de administratieve lasten. Wel treden er bedrijfseffecten op. De inhoudelijke nalevingskosten van de diplomaplicht bedragen in de periode 2015-2018 jaarlijks €13,9 mln. Daar staat een besparing tegenover van €10,3 mln. in deze periode door de wijzigingen op het gebied van PE²⁸. De totale structurele inhoudelijke nalevingskosten bedragen € 3,6 mln. in de periode 2015-2018. Vanaf 2018 bedragen de jaarlijks structurele inhoudelijke nalevingskosten voor PE €680.000.²⁹

Het verplicht stellen van vakbekwaamheidseisen voor deze groep werkt kostenverhogend voor de financiële onderneming waar de adviseur werkzaam is, omdat deze waarschijnlijk de kosten voor zijn rekening neemt. Daar staat tegenover dat een verhoogd en benodigd niveau van kwaliteit van advisering wordt gerealiseerd. Dit beoogt enerzijds een bescherming van de consument te realiseren, evenals ook voor de beroepsgroep, wiens naam wordt aangetast wegens inadequaaf handelen van niet gekwalificeerde adviseurs. Naar verwachting zullen de maatschappelijke opbrengsten van deze maatregel vele malen groter zijn dan de kostenverhoging voor de financiële ondernemingen. Daarnaast dragen deze wijzigingen bij aan de arbeidsmobiliteit van werknemers omdat nu in één oogopslag duidelijk is voor een werknemer en werkgever op welke gebieden iemand vakbekwaam is en het niveau van de examens niet meer kan wijzigen per instituut.

Clustermunitie

Het uitgangspunt is om investeringen in ondernemingen die clustermunitie produceren, verkopen of distribueren zoveel mogelijk te beperken. Binnen de grenzen van dit kader is gekozen voor het minst belastende alternatief, waarbij de verplichtingen die op grond van deze maatregel gelden niet verder reiken dan hetgeen redelijkerwijs van financiële ondernemingen en pensioenfondsen kan worden verwacht.

Deze maatregel zal weinig tot geen initiële effecten met zich meebrengen. Voor financiële ondernemingen en pensioenfondsen geldt namelijk dat zij investeringen in ondernemingen die clustermunitie produceren, verkopen of distribueren ook nu al in meer of mindere mate uitsluiten. Voor de uitvoering van dit beleid hebben de financiële ondernemingen en pensioenfondsen reeds maatregelen getroffen die hen in staat stellen de aan clustermunitie gelieerde ondernemingen te identificeren.

Er zijn geen structurele administratieve lasten voorzien, omdat de maatregel geen rapportage- of informatieverplichtingen met zich meebrengt. Wel is sprake van beperkte structurele nalevingskosten. De kosten die de financiële

²⁸ Dit bedrag is gebaseerd op 195.000 oude diploma's waarvoor een PE-examen van 249 wordt afgelegd wat leidt tot €16,2 mln aan jaarlijkse kosten. In de oude situatie waren de jaarlijkse kosten €26,5 mln. per jaar, dit levert een besparing op van € 10,3 mln. Voor nieuwe diploma's hoeft in de periode 2015 tot en met 2018 geen PE examen te worden afgelegd.

²⁹ Dit bedrag is gebaseerd op € 340.000 aan PE kosten voor nieuwe en bestaande diploma's en €340.000 aan PE kosten voor de diplomahouders van de nieuwe module Sparen en Betalen.

ondernemingen en pensioenfondsen maken om de bedrijfsvoering aan te passen zijn gering, omdat de maatregel in grote mate aansluit op het huidige beleid.

Daarentegen worden er met de introductie van de bepaling in dit besluit strengere eisen gesteld aan het monitoren van de naleving van dit beleid. De kosten hiervoor worden geraamd op jaarlijks €1.750 per onderneming. De bepaling raakt ongeveer 1400 financiële ondernemingen en pensioenfondsen (± 80 banken, 180 beheerders, 120 beleggingsinstellingen, 285 beleggingsondernemingen, 1 instelling met een verklaring als bedoeld in artikel 3:110, eerste lid, van de Wft, 450 pensioenfondsen, 8 premiepensioeninstellingen en 270 verzekeraars). De totale kosten in dit kader worden daarom geschat op geschat op 1400 financiële ondernemingen en pensioenfondsen * €1.750 per jaar = €2.450.000 per jaar.

Daarnaast zijn er structurele nalevingskosten verbonden aan het voor de toezichthouder inzichtelijk maken van verrichte inspanningen om investeringen in ondernemingen die clustermunitie produceren, verkopen of distribueren te vermijden. Deze kosten worden geraamd op jaarlijks €250 per onderneming. De totale kosten in dit kader worden daarom geschat op 1400 financiële ondernemingen en pensioenfondsen * €250 per jaar = €350.000 per jaar.

Geconcludeerd kan worden dat de maatregel geen administratieve lasten met zich meebrengt, en dat de totale structurele nalevingskosten €2,8 miljoen per jaar bedragen (€2.450.000 + €350.000).

Geschillenbeslechting

Geschilleninstanties zijn geen bedrijf en daarom gelden de verplichtingen die ten aanzien van hen worden gesteld niet als administratieve lasten of nalevingskosten.

Voor de veranderingen ten aanzien van de interne klachtenprocedure zullen alleen eenmalige nalevingskosten dienen te worden gemaakt. De eenmalige nalevingskosten zullen per financiële onderneming kunnen verschillen, omdat de kosten voor aanpassing van de bedrijfssystemen mede afhankelijk zijn van de grootte van de onderneming. Ook verschilt het aantal klachten per onderneming. De gemiddelde kosten voor aanpassing van de systemen zijn naar verwachting beperkt, omdat reeds systemen bestaan, waarbinnen alleen een nieuwe tekstuele verplichting moet worden toegevoegd. Ervan uitgaande dat tussen de een en acht man-uren, met een uurtarief van € 45 besteed zullen moeten worden aan het doorvoeren van deze nieuwe verplichtingen, betekent dit voor de circa 8893 aangesloten financiële ondernemingen van verschillende grootte die aangesloten zijn bij de huidige erkende geschilleninstantie(s) dat sprake zal zijn van eenmalige nalevingskosten van circa € 400.000. Indien ervan wordt uitgegaan dat veertig grotere aangesloten financiële ondernemingen acht manuren dienen te besteden aan aanpassing van hun systemen (eenmalige nalevingskosten € 14.400) en 7300 aangesloten kleine instellingen 1 manuur dienen te besteden aan aanpassing van systemen (eenmalige nalevingskosten € 328.500). De overige (middelgrote) financiële ondernemingen zullen vier manuren dienen te besteden aan aanpassing van de systemen (eenmalige nalevingskosten van € 71.685).

De Autoriteit Financiële Markten en de Nederlandse Bank zullen op regelmatige basis overleg hebben met de geschilleninstantie Kifid. Dit leidt niet tot verhoogde toezichtkosten.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel I. Wijziging van het Besluit bestuurlijke boetes financiële sector

De wijziging van artikel 10 zorgt er voor dat de bepalingen over de eed of belofte in het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft en het Besluit prudentiële regels Wft gesanctioneerd kunnen worden met een bestuurlijke boete. Bij het vaststellen van de boetecategorie is de indeling aangehouden zoals deze is opgenomen in het algemeen deel van de memorie van toelichting op de Wet wijziging boetestelsel financiële wetgeving.³⁰

Ook zal op een overtreding van lid 1 van artikel 21a, eerste lid, van het Besluit marktmisbruik Wft boete categorie 2 van toepassing zijn.

Artikel II. Wijziging van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft

(Onderdeel A)

Er is een definitie opgenomen van distributiekosten, zodat duidelijk is wat onder dergelijke kosten wordt verstaan. Dit is van belang omdat de distributiekosten niet langer in de prijs van een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, of uitvaartverzekering mogen worden verwerkt. De distributiekosten dienen samen met de advieskosten rechtstreeks in rekening te worden gebracht bij de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt.

Verder is een definitie opgenomen van inkomensverzekering. Inkomensverzekeringen zijn onder meer verzekeringen voor een werkgever ter dekking van de financiële consequenties ten gevolge van de loon doorbetalingsplicht bij ziekte van zijn werknemers, verzekeringen ter aanvulling op de uitkering uit hoofde van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, verzekeringen voor zelfstandigen ter dekking van de financiële consequenties van arbeidsongeschiktheid en verzekeringen voor de werknemer ter dekking van de financiële consequenties van werkloosheid. Een ongevalverzekering valt niet onder deze definitie. Het verschil tussen een consument en een natuurlijke personen die in de uitoefening van zijn bedrijf of beroep handelt, speelt bij inkomensverzekeringen geen rol.

---

³⁰ Kamerstukken II, 2007–08, 31 458, nr. 3.

Tevens is een definitie van vaste debetrentevoet ingevoegd. Deze definitie is gebaseerd op de definitie van vaste debetrentevoet zoals opgenomen in artikel 3, onderdeel k, van de richtlijn consumentenkrediet.³¹

(Onderdeel B)

Vanwege het grote aantal wijzigingen dat als gevolg van het nieuwe vakbekwaamheidsstelsel in Hoofdstuk 2 moest worden aangebracht, is besloten om Hoofdstuk 2 opnieuw op te stellen. Een aantal elementen is echter niet noemenswaardig gewijzigd ten opzichte van de eerdere situatie. De nieuwe opbouw van Hoofdstuk 2 wordt hier artikelsgewijs toegelicht.

Artikel 5

In artikel 5 is een aantal definities opgenomen, die nodig zijn in verband met de wijzigingen in de modulestructuur.

De definitie van pensioen omvat zowel pensioenverzekeringen als premiepensioenvorderingen. Voor een toelichting op deze producten wordt verwezen naar de definitie van pensioenverzekeringen in artikel 1 van het Bgfo en de definitie van premiepensioenvorderingen in artikel 1 van de Wft.

Om tegemoet te komen aan een brede wens uit de sector is besloten om het onderwerp schadeverzekeringen te splitsen. Er is een onderscheid gemaakt tussen schadeverzekeringen particulier, schadeverzekeringen zakelijk en inkomensverzekeringen³². De expertise die voor een schadeverzekering vereist is, zal verschillen voor het advies aan een particuliere of een zakelijke cliënt. In de definitie van schadeverzekeringen particulier en schadeverzekeringen zakelijk is er daarom voor gekozen om het onderscheid te maken op basis van het type cliënt en niet op basis van het type verzekering.³³

Schadeverzekeringen zakelijk betreffen schadeverzekeringen die worden afgesloten door cliënten die daarmee een zakelijk doel hebben. Dit kunnen zowel grote als kleine bedrijven zijn, maar bijvoorbeeld ook ZZP'ers. Schadeverzekeringen particulier betreffen alle overige schadeverzekeringen, die niet worden afgesloten door natuurlijke personen die handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf. Inkomensverzekeringen worden als een aparte categorie schadeverzekeringen gezien. Voor de definitie van schadeverzekeringen wordt verwezen naar artikel 1 van de Wft.

Sparen en betalen is de verzamelnaam voor een aantal in de wet opgenomen producten. Het gaat om elektronisch geld en de onder de definitie van financieel product opgenomen spaarrekeningen met inbegrip van daaraan verbonden spaarfaciliteiten en betaalrekeningen met inbegrip van daaraan verbonden betaalfaciliteiten.

Onder vermogen worden de producten levensverzekeringen, voorzover het niet gaat om pensioenverzekeringen, en beleggingsobjecten verstaan. Het verlenen

---

³¹ Richtlijn 2008/48/EG van het Europese Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 april 2008, inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van Richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PbEU 2008, L133).

³² Dit betekent overigens niet dat bepaalde soorten schadeverzekeringen alleen nog onder particulier of onder zakelijk kunnen voorkomen. Zo is het mogelijk om zowel voor een particuliere als een zakelijke cliënt een opstalverzekering af te sluiten.

³³ Al zullen bepaalde typen specifieke verzekeringen, zoals machinebreukverzekering en bedrijfsschadeverzekering, uitsluitend voorkomen bij zakelijke cliënten.

van beleggingsdiensten onder het zogenaamde Nationaal Regime MiFID valt hier ook onder. Voor zover banksparen de fiscaal gefaciliteerde spaarrekening eigen woning of lijfrentespaarrekening betreft, wordt dit eveneens onder het begrip vermogen begrepen. Op dit moment gelden geen specifieke vakbekwaamheidseisen voor het verlenen van financiële diensten met betrekking tot beleggingsobjecten. Beleggingsobjecten zijn echter doorgaans veelzijdige, complexe producten met een lange looptijd, waaraan de nodige risico's zijn verbonden. Uit onderzoeken van de AFM van de afgelopen jaren blijkt ook dat het niveau van het advies bij deze producten beneden de maat is. Daarom worden in het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk vakbekwaamheidseisen aan beleggingsobjecten gesteld. De reden dat deze producten worden opgenomen onder de definitie van vermogen is dat het hier – net als bij levensverzekeringen – gaat om een vermogensopbouwproduct.

Artikel 6

In artikel 6 is uitgewerkt op welke wijze een financiële dienstverlener zorg dient te dragen dat de vakbekwaamheid van zijn werknemers en van andere natuurlijke personen die zich onder zijn verantwoordelijkheid rechtstreeks bezig houden met het verlenen van financiële diensten aan consumenten of, indien het financiële diensten met betrekking tot verzekeringen of herverzekeringsbemiddelen betreft, cliënten geborgd is. Voor een toelichting op de samenstelling van deze groep van klantmedewerkers wordt verwezen naar de beschrijving van de hoofdlijnen van het besluit in het algemeen deel van de toelichting, onder hoofdstuk 2 (Stb. 2006, nr. 520). Met het nieuwe artikel 6 wordt een onderscheid gemaakt tussen klantmedewerkers die zich bezighouden met adviseren en klantmedewerkers die dat niet doen.

Ten aanzien van alle klantmedewerkers geldt de eis dat de financiële dienstverlener haar bedrijfsvoering zodanig inricht dat deze een vakbekwame financiële dienstverlening waarborgt. Hoe deze bedrijfsvoering eruit dient te zien wordt aan de financiële dienstverlener overgelaten. Hierbij valt te denken aan een adequaat systeem van interne opleidingstrajecten of een systeem waarbij vakbekwame personen binnen de organisatie hun vakbekwaamheid voor klantmedewerkers toegankelijk maken door middel van bijvoorbeeld computersystemen of handleidingen. Het ligt in de rede dat financiële dienstverleners voor wat betreft de benodigde kennis en vaardigheden aansluiting zoeken bij de eind- en toetstermen voor adviserende klantmedewerkers die bij ministeriële regeling worden vastgesteld. Bovendien is het aannemelijk dat de financiële onderneming schriftelijk vastlegt op welke wijze zij de vakbekwaamheid van haar klantmedewerkers borgt.

De financiële onderneming draagt er door middel van haar bedrijfsvoering tevens zorg voor dat alle medewerkers te allen tijde vakbekwaam en op de hoogte zijn van de laatste actuele ontwikkelingen. Dat betekent dat het bedrijfsvoeringsmodel van de onderneming erop moet zijn ingericht dat nieuwe kennis snel en adequaat binnen de financiële onderneming wordt verspreid. Op welke manier dat wordt vormgegeven is aan de financiële onderneming. Te denken valt bijvoorbeeld aan een intern kennissysteem waarin actualiteiten worden opgenomen en interne informatiebijeenkomsten of cursussen. Het bijwonen van adequate cursussen bij externe instellingen, branche- of keurmerkorganisaties kan daar ook onder vallen.

Artikel 6, onderdeel b, verwijst naar de artikelen 7 en 8 voor een beschrijving van de groep medewerkers op wie onderdeel b betrekking heeft. Dit zijn klantmedewerkers die zich bezighouden met adviseren en medewerkers die zich bezighouden met werkzaamheden als gevolmachtigde danwel ondergevolmachtigde agent.

Klantmedewerkers die zich bezighouden met adviseren zijn degenen die, onder verantwoordelijkheid van de financiële dienstverlener, de consument of cliënt een of meer specifieke producten aanbevelen. Ten aanzien van klantmedewerkers die zich bezighouden met adviseren kan de financiële dienstverlener niet langer uitsluitend volstaan met het zodanig inrichten van zijn bedrijfsvoering dat deze een vakbekwame dienstverlening waarborgt. Deze klantmedewerkers dienen voortaan zelf te beschikken over een geldig diploma, afgegeven door een erkend exameninstituut, voor de in hun geval relevante diploma's.

De personen binnen de gevolmachtigde agent of ondergevolmachtigde agent die zich daadwerkelijk bezig houden met het voor rekening van een verzekeraar sluiten van verzekeringen met cliënten moeten ook over een vakbekwaamheidsdiploma beschikken. Het betreft de functionaris die binnen de gevolmachtigde agent of ondergevolmachtigde agent de dagelijkse leiding heeft over de organisatie en verantwoordelijk is voor de bedrijfsvoering, administratieve organisatie en de interne controle. Ook voor deze personen geldt dat zij zelf moeten beschikken over een geldig diploma, afgegeven door een erkend exameninstituut, voor de in hun geval relevante beroepskwalificatie.

Met de invoering van deze diplomaplicht wordt beoogd om de kennis en vaardigheden van deze groep specifieke medewerkers op een hoger niveau te brengen. Welk diploma relevant is, hangt af van het onderwerp waarover geadviseerd wordt of ten aanzien waarvan wordt opgetreden als gevolmachtigde of ondergevolmachtigde agent. In de artikelen 7 en 8 is bepaald welk diploma relevant is voor welk onderwerp en voor de gevolmachtigde agent en ondergevolmachtigde agent. Een geldige erkenning van beroepskwalificaties als bedoeld in artikel 5 van de Algemene wet erkenning van EG-beroepskwalificaties volstaat ook.

Vanwege het vervallen van de tweede volzin van artikel 4:9, tweede lid, van de wet, vervalt ook het tweede lid van artikel 6. Voor een toelichting wordt verwezen naar de toelichting op het vervallen van de tweede volzin van artikel 4:9, tweede lid, van de wet. Het derde en het vierde lid van artikel 6 vervallen eveneens. Het bepaalde in artikel 6 geldt ook voor de zogenoemde aangesloten ondernemingen en de verbonden bemiddelaars. De klantmedewerkers die zich binnen deze financiële ondernemingen bezig houden met adviseren dienen derhalve eveneens een diploma te behalen. Daarnaast geldt de eis dat de bedrijfsvoering van deze ondernemingen een vakbekwame financiële dienstverlening dient te waarborgen.

Artikel 7

In artikel 7 is aangegeven welke diploma's voor de desbetreffende onderwerpen vereist zijn voor de personen die adviseren. Voor een beschrijving van de groep medewerkers om wie dit gaat wordt verwezen naar de toelichting bij artikel 6. Het is de keuze van deze personen voor hoeveel onderwerpen zij vakbekwaam willen zijn.

Het eerste onderwerp, sparen en betalen, is nieuw. Tot dusver werden geen vakbekwaamheidseisen gesteld aan personen die adviseren in sparen en betalen. Omdat dit in sommige gevallen tot onwenselijke situaties leidde, is besloten voor advisering in sparen en betalen de module Basis verplicht te stellen. De producten die in sparen en betalen begrepen zijn, worden in de bestaande structuur behandeld in de module Basis. Het ligt daarom in de rede de module Basis te verplichten voor advisering op het gebied van sparen en betalen. Het betreft uitsluitend advisering in betaalproducten en eenvoudige spaarproducten, zoals spaarrekeningen en termijndeposito's.

Aan de eisen voor het onderwerp consumptief krediet verandert qua structuur niets ten opzichte van de huidige situatie waarin ook de modules basis en consumptief krediet vereist zijn.

Bij het onderwerp schadeverzekeringen zijn de volgende wijzigingen doorgevoerd. De oude module schadeverzekeringen wordt opgesplitst in twee modules: schadeverzekering particulier en schadeverzekering zakelijk. Het is in de toekomst voor personen die adviseren mogelijk zich te specialiseren op advisering aan uitsluitend particulieren. Voor advisering over zakelijke schadeverzekeringen is zowel het behalen van de module schadeverzekeringen particulier als de module schadeverzekeringen zakelijk vereist. De reden daarvoor is dat veel van de in de module schadeverzekeringen particulier opgenomen elementen als basis dienen voor bepaalde elementen in de module schadeverzekeringen zakelijk.

Het onderwerp vermogen is de nieuwe variant van de oude module levensverzekeringen. Voor advisering over vermogen is zowel de module basis als de module vermogen vereist.

Het onderwerp inkomensverzekering is nieuw. Deze categorie schadeverzekeringen is in de nieuwe structuur vanwege haar complexiteit apart opgenomen. Voor advisering over inkomen is zowel de module basis als de module inkomen vereist.

Aan het onderwerp hypothecair krediet is een element toegevoegd ten opzichte van de huidige situatie. Om te adviseren over hypothecair krediet zijn de modules basis, vermogen en hypothecair krediet vereist. Een aantal elementen van de huidige module hypothecair krediet zijn opgenomen in de module vermogen. Deze elementen zullen uit de module hypothecair krediet worden verwijderd om doublures te voorkomen.

Aan het onderwerp pensioen is ook een element toegevoegd ten opzichte van de huidige situatie. Om te adviseren over pensioen zijn straks de modules basis, inkomen, vermogen en pensioenverzekeringen vereist. Ook hier geldt dat een aantal elementen die in de huidige module pensioenverzekeringen is opgenomen nu is opgenomen in de module vermogen ofwel inkomen en dat deze uit de module pensioenverzekeringen wordt verwijderd om doublures te voorkomen.

Artikel 8

In artikel 8 is aangegeven welke diploma's vereist zijn voor personen die zich bezighouden met de financiële dienst optreden als gevolmachtigde agent of ondergevolmachtigde agent. Er is een viertal onderwerpen opgenomen. Het eerste onderwerp is de schadeverzekering. In de volmachtmodules wordt geen onderscheid gemaakt tussen een schadeverzekering particulier of schadeverzekering zakelijk..

Behalve de modules die voor de desbetreffende onderwerpen vereist zijn, geldt voor volmacht nog een aantal extra modules, te weten volmacht algemeen en volmacht overig. Specifiek voor de volmacht in schadeverzekeringen geldt nog een aanvullende module, te weten volmacht schade extra. In wezen behelzen de volmachtmodules geen inhoudelijke wijzigingen ten opzichte van de huidige situatie.

Artikel 9

De belangrijkste wijziging in artikel 9 ten opzichte van het oude artikel 8 is dat de eindtermen bij ministeriële regeling worden vastgesteld en niet meer bij algemene maatregel van bestuur. Op die manier kunnen de eindtermen sneller worden aangepast aan de actualiteit, zodat de actualiteitswaarde van de eindtermen geborgd blijft.

Artikel 8, derde lid (oud), vervalt. Dit lid borgde dat nieuwe ontwikkelingen gelijktijdig in de toetstermen ten behoeve van de Permanente Educatie (PE)-examens en in de toetstermen ten behoeve van de initiële examens verwerkt werden, en dat deze om verwarring te voorkomen gelijktijdig gepubliceerd werden. Nu zowel de eind- en toetstermen worden opgenomen in een ministeriële regeling, en door de komst van de centrale databank genoemd in artikel 15, komt deze noodzaak te vervallen. Logischerwijze worden de eind- en toetstermen in de nieuwe systematiek gelijktijdig gepubliceerd.

Artikel 10

In artikel 10 is de reikwijdte van het desbetreffende diploma aangegeven met betrekking tot financiële producten die worden gecombineerd met het desbetreffende onderwerp. Hiermee wordt, afgezien van de opname van betalingsbeschermers in plaats van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen bij consumptief krediet en de opname van betalingsbeschermers in plaats van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en overlijdensrisicoverzekeringen bij hypothecair krediet, zijn geen wijzigingen beoogd ten opzichte van de huidige reikwijdte.

Artikel 11

Artikel 11 beschrijft op welke manier de Permanente Educatie (PE) van diplomahouders wordt getoetst om het behaalde diploma geldig te houden. Indien de diplomahouder als adviserend klantmedewerker wil blijven werken, dan moet hij zijn diploma geldig houden door middel van het in dit artikel beschreven periodieke examen. Indien hij niet slaagt voor dit examen, dan is hij niet langer bevoegd als adviserend klantmedewerker op te treden.

De financiële dienstverlener moet zorgen dat zijn diplomahouders niet alleen door middel van het bedrijfsvoeringsmodel altijd over actuele kennis beschikken. Zijn diplomahouders moeten daarnaast telkens binnen opeenvolgende periodes van drie jaar een examen afleggen om aan te tonen dat zij nog steeds vakbekwaam zijn. De eerste periode gaat in op 1 juli 2015 en eindigt op 30 juni 2018. De tweede periode gaat in op 1 juli 2018 en eindigt op 30 juni 2021. De derde periode gaat in op 1 juli 2021 en eindigt op 30 juni 2024. En zo loopt de systematiek verder, steeds met die tijdsperiode van 3 jaar. De diplomahouder dient binnen deze periode van drie jaar een examen af te

leggen. Na het behalen van het initiële diploma hoeft een diplomahouder pas in de daaropvolgende PE-periode een PE-examen af te leggen. Als een adviseur dus in 2015 een diploma heeft behaald, dan moet hij voor het eerst in de PE-periode 2018-2021 een PE-examen afleggen. De eind- en toetstermen voor deze examens worden per module bij ministeriële regeling vastgesteld.

Deze langere tijdspanne van drie jaar, in plaats van de huidige anderhalf jaar, geeft diplomahouders flexibiliteit ten aanzien van de periode wanneer het examen kan worden afgelegd, bijvoorbeeld in verband met eventuele verloven of ziekte. Deze flexibiliteit is echter niet onbeperkt. Daarom is in het derde lid bepaald dat niet minder dan 18 maanden en niet meer dan 36 maanden tussen twee achtereenvolgende examens mag zitten³⁴. Dit is om te voorkomen dat een te groot gat tussen achtereenvolgende toetsmomenten valt.

Naast het afleggen van een periodiek PE-examen bepaalt het vierde lid dat de mogelijkheid blijft bestaan om het diploma ook geldig te houden indien de diplomahouder binnen de vastgestelde tijdspannes kan aantonen in die tijdspanne vakinhoudelijk betrokken te zijn geweest bij het afnemen van examens of bij de ontwikkeling van examenmateriaal (het oude artikel 11a). Dit moet dan wel een substantiële bijdrage zijn. De diplomahouder moet echt bij het gehele proces van ontwikkeling tot eindproduct betrokken zijn geweest en een inhoudelijke bijdrage hebben geleverd. Een gedeeltelijke bijdrage is onvoldoende. Door deze mogelijkheid wordt gestimuleerd dat diplomahouders een bijdrage leveren aan het vakbekwaamheidsgebouw.

Artikel 12

Artikel 12 is gebaseerd op het oude artikel 9. Hieraan is in het derde lid toegevoegd dat een erkenning van rechtswege vervalt, indien de in de erkenning bepaalde termijn is verstreken. Aan de mogelijkheden tot intrekking van een erkenning als beschreven in het vierde lid is onderdeel d toegevoegd. Onderdeel d bepaalt dat een erkenning ook vervalt indien een exameninstituut niet tijdig de door Onze Minister gevraagde gegevens verstrekt. Deze gegevens zijn nodig ten behoeve van het toezicht van Onze Minister op de exameninstituten.

Het oude vijfde lid met betrekking tot de publicatie van erkenningen of intrekkingen daarvan komt te vervallen. In de praktijk bleek deze bepaling tot onnodige administratieve handelingen te leiden.

Tot slot wordt een vijfde lid toegevoegd dat bepaalt dat indien de erkenning van een exameninstituut om welke reden dan ook ophoudt, door intrekking, dan wel door het verstrijken van de aan de erkenning verbonden termijn, dat

---

³⁴ Twee voorbeelden ter verduidelijking:

- PE-examen behaald op 1 augustus 2016: er moeten minstens 18 maanden verstreken zijn voordat de diplomahouder opnieuw examen kan doen. De eerst mogelijke datum zou daarom 1 februari 2018 zijn. Omdat dit echter nog binnen dezelfde periode valt als het examen van 1 augustus 2016, is de eerst mogelijke datum om een examen te doen om de geldigheid van het diploma te behouden 1 juli 2018. Omdat niet meer dan 36 maanden verstreken mogen zijn sinds het examen van 1 augustus 2016, is de laatst mogelijke datum voor de diplomahouder om een PE-examen af te leggen 31 juli 2019. Dat betekent dat de diplomahouder in de periode 2018-2021 tussen 1 juli 2018 en 31 juli 2019 een PE-examen kan afleggen om de geldigheid van zijn diploma te behouden.
- PE-examen behaald op 1 februari 2018: ook nu geldt dat minstens 18 maanden verstreken moeten zijn voordat opnieuw examen kan worden gedaan. Dat betekent dat het eerst mogelijke moment om examen te doen 1 augustus 2019 is. Omdat niet meer dan 36 maanden verstreken mogen zijn sinds het examen van 1 februari 2018, is de laatst mogelijke datum om een PE-examen af te leggen 31 januari 2021. Dat betekent dat de diplomahouder in de periode 2018-2021 tussen 1 augustus 2019 en 31 januari 2021 een PE-examen kan afleggen om de geldigheid van zijn diploma te behouden.

exameninstituut haar administratie inzake certificaten en diploma's overdraagt aan de minister van financiën. In de praktijk betekent dit dat de gegevens aan het College Deskundigheid Financiële Dienstverlening (CDFD) worden overgedragen. Dit is om te voorkomen dat belangrijke certificaat- en diplomagegevens van certificaat- en diplomahouders verloren gaan indien een exameninstituut zijn activiteiten staakt.

Artikel 13

Artikel 13 bepaalt aan welke eisen een exameninstituut moet voldoen om voor erkenning in aanmerking te komen. Allereerst dient het exameninstituut ervoor zorg te dragen dat examens op een correcte en eerlijke wijze worden afgelegd. Voor zover na de invoering van de centrale examenvragendatabank genoemd in artikel 15, beoordeling van examens nog bij de exameninstellingen plaatsvindt, dient het exameninstituut zorg te dragen voor een vakinhoudelijke juiste en objectieve beoordeling van de examens of de examenvragen. Artikel 10, tweede lid (oud), , dat de scheiding in administraties tussen opleidingen en examens bij hetzelfde instituut regelt, kan met de komst van de centrale examenvragendatabank komen te vervallen. Eveneens vervalt artikel 10, derde lid (oud), dat bepaalt dat een exameninstituut de aangeboden examens voor een ieder openstelt. Langs deze weg wordt het mogelijk gemaakt dat keurmerkinstaties of organisaties die in-house examinering kunnen organiseren een erkenning als exameninstituut kunnen aanvragen. Op die manier is het voor dergelijke organisaties mogelijk om intern voor hun leden of medewerkers examens af te nemen. Zo kunnen zij bijvoorbeeld keurmerkspecifieke of organisatiespecifieke examenvragen, die los staan van het Wft-examen, op een zelfde dag of moment gecombineerd met een Wft-examen aanbieden. Dit zou niet mogelijk zijn, indien ook externen zouden moeten worden toegelaten. Met het vervallen van deze bepalingen, vervalt ook artikel 10, negende lid.

Artikel 14

Artikel 14 bepaalt dat een exameninstituut aan kandidaten die een examen succesvol hebben afgerond een certificaat verstrekt. Op grond van het tweede lid is vervolgens bepaald dat het instituut dat het laatste examen heeft afgenomen dat benodigd is om een diploma te verkrijgen, ervoor zorg draagt dat de desbetreffende kandidaat het diploma ontvangt.³⁵ Dit diploma geldt dan tevens voor de andere diploma's waartoe de modules benodigd zijn.³⁶ Indien door omstandigheden dit laatste exameninstituut niet langer bestaat, is het een na laatste exameninstituut bevoegd en anders het twee na laatste. Het exameninstituut mag dit diploma echter niet zomaar verstrekken: voordat het diploma verstrekt wordt, moet het exameninstituut nagaan of inderdaad alle vereiste certificaten behaald zijn. Het derde lid bepaalt dat de door exameninstellingen te verstrekken certificaten of diploma's niet vormvrij zijn. Deze moeten voldoen aan de eisen die Onze Minister daaraan stelt. Deze eisen worden conform het vierde lid vastgesteld bij ministeriële regeling.

---

³⁵ Een voorbeeld: Iemand behaalt achtereenvolgens het certificaat basis bij exameninstituut A, het certificaat vermogen bij exameninstituut B en het certificaat hypothecair krediet bij exameninstituut C. Het diploma Adviseur vermogen wordt dan afgegeven door exameninstituut B en het diploma Adviseur hypothecair krediet door exameninstituut C.

³⁶ Als iemand bijvoorbeeld de certificaten Basis, Vermogen en Hypothecair krediet heeft behaald, geldt dat hij op grond van zijn diploma Adviseur hypothecair krediet tevens gekwalificeerd is als Adviseur sparen en betalen en als Adviseur Vermogen.

Artikel 15

Artikel 15 vormt de grondslag voor de oprichting van een centrale examenvragendatabank, waarin een onderscheid zal worden gemaakt tussen initiële examens en PE-examens. In het tweede lid is bepaald dat exameninstellingen ten behoeve van de afgifte van Wft-certificaten uitsluitend examenvragen mogen afnemen uit de centrale examenvragendatabank. Op deze manier is het voor exameninstellingen niet langer mogelijk te concurreren op de kwaliteit van een examen. De standaard voor de examens wordt immers gesteld door de centrale examenvragendatabank, zodat een uniform examenniveau gegarandeerd kan worden. Het derde lid bepaalt hoe het toezicht op de centrale examenvragendatabank vormgegeven wordt. In de praktijk zal het CDFD namens de minister van Financiën het toezicht op de centrale examenvragendatabank uitoefenen. Het Instellingsbesluit van het CDFD en het Mandaatbesluit zal daar te zijner tijd op worden aangepast. Het vierde lid van beide artikelen bepaalt dat nadere regels bij ministeriële regeling worden gesteld met betrekking tot de centrale examenvragendatabank. Te denken valt daarbij aan bepalingen omtrent het bestuur van de databank, de inrichting, bedrijfsvoering, toegangsvereisten, wijze van uitgifte van examens, etc.

Met de wijziging van het stelsel van PE en de komst van de centrale examenvragendatabank vervalt de mogelijkheid voor diplomahouders om door middel van een zogenaamd PE-programma bij een PE-instelling het diploma geldig te houden. Dat betekent dat de bepalingen met betrekking tot PE-instellingen, de oude artikelen 11a tot en met 11e komen te vervallen.

Artikel 16

Artikel 16 is een samenvoeging van de oude artikelen 10, achtste lid, en 11, eerste lid. Artikel 11, eerste en tweede lid, is gelijklopend. Artikel 11, derde lid, bepaalt dat een exameninstituut Onze Minister in de gelegenheid stelt controles uit te voeren ten behoeve van het door hem uit te voeren toezicht.

(Onderdelen C, D en E)

Met deze wijziging wordt de aangehouden motie Braakhuis/Plasterk³⁷ uitgevoerd op het onderdeel dat verzocht om de moreel-ethische verklaring uit de Code Banken tevens voor bankiers en handelaren verplicht te stellen. De regering hecht sterk aan het feit dat medewerkers zich bewust zijn van hun rol en de gevolgen van hun handelen. Om deze reden is de regering voornemens om medewerkers in de gehele financiële sector te verplichten een eed of belofte af te laten leggen. Gekozen is voor de vorm van eed of belofte om de symboliek van de verklaring te versterken.

In de artikelen 20a, 25a en 29a is voor een beleggingsinstelling, beleggingsonderneming en financiële dienstverlener verplicht gesteld dat deze beschikt over procedures en maatregelen met betrekking tot het afleggen en naleven van de eed of belofte. Verder is de desbetreffende financiële onderneming verplicht om tevens te beschikken over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.

---

³⁷ Kamerstukken II 2010/11, 31 980, nr. 32.

Het derde lid bepaalt dat bij ministeriële regeling nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot een af te leggen en na te leven eed of belofte. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de exacte reikwijdte van degenen die de eed of belofte moeten afleggen, de wijze waarop het afleggen van de eed of belofte moet plaatsvinden, de inhoud van de eed of belofte, en de wijze waarop de financiële onderneming met de ondertekende verklaring moet omgaan.

(Onderdeel F)

Eerste lid

Het eerste lid van artikel 32 behelst de verplichting voor financiële ondernemingen tot het hebben van procedures en maatregelen bij het ontwikkelen van financiële producten. De reikwijdte van het artikel betreft de financiële ondernemingen die onder de reikwijdte van artikelen 4:14 en 4:15 van de wet vallen. Dit zijn beheerders van beleggingsinstellingen die rechten van deelneming in een beleggingsinstelling aanbieden aan niet-professionele beleggers, premie-pensioeninstellingen, financiële dienstverleners, waaronder financiële dienstverleners die het bedrijf van financiële instelling, kredietinstelling of verzekeraar uitoefenen (ingevolge artikel 4:15, derde lid, zijn de verplichtingen uit artikel 4:15, tweede lid, sub b, ook op hen van toepassing). Aangezien het artikel van toepassing is op betreffende financiële ondernemingen voorzover deze financiële producten aanbieden of samenstellen en in de markt verkrijgbaar stellen is het artikel in beginsel niet van toepassing op bewaarders, tenzij er wel sprake is van een bewaarder die een financieel product aanbiedt of samenstelt en in de markt verkrijgbaar stelt. Beleggingsondernemingen en beheerders van beleggingsinstellingen die rechten van deelneming in een beleggingsinstelling aanbieden aan uitsluitend professionele beleggers zijn ingevolge het zevende lid van het artikel uitgesloten van de reikwijdte van dit artikel.

Het artikel is zoals aangegeven eveneens van toepassing op financiële ondernemingen die financiële producten samenstellen en in de markt verkrijgbaar stellen. In de regel zijn dit bemiddelaars die een product uit bestaande producten samenstellen en adviseren en/of bemiddelen aan een consument/cliënt. Er kunnen minimaal drie situaties worden onderscheiden waarbij een financieel product wordt samengesteld en in de markt algemeen verkrijgbaar wordt gesteld aan consumenten/cliënten. Dit betreft ten eerste de situatie waarbij de bemiddelaar een product samenstelt uit twee of meer financiële producten en dit product in de markt verkrijgbaar stelt aan een consument of cliënt. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om bemiddelaars die bij de bemiddeling een hypothecair krediet combineren met een financieel product dat dient ter aflossing van dat krediet, zoals een levensverzekering, en dit als een product presenteren. Ten tweede is dit de situatie waarbij een product wordt samengesteld door een andere partij dan de aanbieder of bemiddelaar die het product in de markt verkrijgbaar stelt aan consumenten. Deze andere partij kan bijvoorbeeld een inkoopcombinatie zijn, maar ook een bemiddelaar in de zin van de Wft.

De doelstelling van het eerste lid is dat de financiële onderneming middels het productontwikkelingsproces bij het ontwikkelen van financiële producten op evenwichtige wijze rekening dient te houden met de belangen van de

consument, cliënt, of indien van toepassing, de begunstigde van het financiële product.

Zij beschikt doorlopend over maatregelen en procedures die waarborgen dat bij de ontwikkeling van een financieel product een belangenafweging wordt gemaakt, waarin op een evenwichtige manier rekening wordt gehouden met de belangen van de consument, cliënt, of begunstigde van het financiële product. Indien het financiële product weliswaar wordt aangeboden aan een cliënt, maar de begunstigde van het product een derde persoon is, bijvoorbeeld wanneer een werkgever een pensioenverzekering ten behoeve van zijn werknemer afsluit, dienen de belangen van de begunstigde te worden gewogen in de ontwikkeling van het financiële product. De procedures of maatregelen moeten aantoonbaar voorzien in het ontwikkelen van producten die in het belang zijn van de consument, cliënt of begunstigde.

Uiteraard dient de onderneming ook de belangen van de aandeelhouders en de werknemers mee te wegen in zijn algehele belangenafweging wat betreft de bedrijfsvoering. De verplichting om de belangen van de consument, cliënt of begunstigde op evenwichtige wijze mee te wegen in het productontwikkelingsproces doet uiteraard niet af aan het stakeholdersmodel. De verantwoordelijkheid voor de manier waarop deze afweging wordt gemaakt ligt bij de financiële onderneming zelf. De weging van de uitkomsten van de procedures en maatregelen, dient ertoe dat het financiële product dat zal worden aangeboden of in de markt verkrijgbaar wordt gesteld beantwoordt aan de doelstelling van de consument, cliënt of begunstigde van het financiële product. Deze doelstelling kan een combinatie zijn van het primaire doel van de consument, cliënt en/of zoals het willen opbouwen van een vermogen of het verzekeren van een risico, en bijkomende doelstellingen van de consument. Hierbij kan worden gedacht aan de algemene wens van een consument om een financieel product te verkrijgen dat bij zijn persoonlijke situatie past. Met dit artikel wordt de verplichting om een product te ontwikkelen dat een toegevoegde waarde biedt aan de consument, cliënt of begunstigde en dat doet wat het belooft expliciet vastgelegd in regelgeving.

Van financiële ondernemingen wordt verwacht dat zij het productontwikkelingsproces op zodanige wijze vormgeven en inkleden dat zij niet alleen een formeel productontwikkelingsproces voeren, maar in en door alle relevante onderdelen van het bedrijf een bijdrage laten leveren aan de totstandkoming van een financieel product. Uiteraard dragen de dagelijks beleidsbepalers van de financiële onderneming zorg voor de inrichting van de procedures en maatregelen, als bedoeld in het eerste lid, en zijn zij verantwoordelijk voor het adequaat functioneren daarvan.

Meer in het algemeen kunnen de verplichtingen in dit artikel niet worden ontgaan door na introductie van dit artikel een bestaand product aan te passen. Ook voor producten die substantieel worden aangepast dienen de voor die wijziging relevante onderdelen van het productontwikkelingsproces te worden toegepast.

Tweede lid

Dit lid bevat de inhoudelijke eisen aan het productontwikkelingsproces. De onderdelen uit het tweede lid dienen te worden opgenomen in het productontwikkelingsproces van de financiële onderneming. De eisen zijn niet

uitputtend maar geven aan, aan welke eisen het productontwikkelingsproces in ieder geval moet voldoen. Net als bij de belangenafweging in het eerste lid, is het aan de financiële onderneming zelf om de wijze te bepalen waarop deze, en andere, onderdelen worden ingericht en toegepast. Proportionaliteit is van belang voor de toepassing van dit en het volgende lid. Voor de toepassing van dit lid geldt dat de mate waarin de elementen van het productontwikkelingsproces worden toegepast differentieert afhankelijk van de complexiteit en de impact van het financiële product. Naarmate de complexiteit van het product toeneemt, zal bijvoorbeeld ook de afbakening van de doelgroep scherper moeten zijn, en de scenario analyses uitgebreider. Voor een simpel product als een betaalrekening zullen bijvoorbeeld minder analyses op het product hoeven worden toegepast dan bij een complex beleggingsproduct.

De financiële onderneming zal bij de ontwikkeling van het product eerst moeten vaststellen wat de behoefte is die het product vervult, en welke doelgroep deze behoefte heeft. Onderdeel van het bepalen van de doelgroep is dat de financiële onderneming eveneens bepaalt welke doelgroep pertinent ongeschikt is voor het product.

Bij de omschrijving en afbakening van een doelgroep worden de kenmerken van de doelgroep opgenomen. In de doelgroepomschrijving worden bijvoorbeeld opgenomen de kapitaal- en vermogenspositie, het risicoprofiel en voornoemde behoefte die met het product dient te worden vervuld (de primaire doelstelling van de consument). Naarmate een financieel product ingewikkelder in elkaar zit, zal de doelgroepafbakening en de doelstellingomschrijving meer onderbouwd moeten zijn.

In onderdeel b van het tweede lid is opgenomen dat de financiële onderneming tests dient uit te voeren. De financiële onderneming analyseert in de tests de werking van het product als geheel als ook op het niveau van de verschillende onderdelen. Deze tests bestrijken in ieder geval uiteenlopende scenarioanalyses, zodat kan worden vastgesteld dat het product voldoet aan de doelstelling van de doelgroep ingevolge onderdeel a.

Nadat deze analyse is uitgevoerd wordt vastgesteld wat de werking van het product is. Deze informatie is eveneens van belang bij voorgenomen wijzigingen van (onderdelen) van het product, nu zo kan worden vastgesteld welke gevolgen een aanpassing van (een onderdeel) van het product heeft. Bij ingrijpende effecten op de werking van het product zal de financiële onderneming dan mogelijk opnieuw de doelgroep en doelstelling moeten vaststellen.

In onderdeel c is bepaald dat productinformatie (zowel de verplichte als de onverplichte), alsmede de manier waarop het product in de markt wordt gezet wordt afgestemd op de doelgroep van het product. In artikel 4:19 van de wet is reeds opgenomen dat de informatie die aan een consument wordt verstrekt correct, duidelijk en niet misleidend mag zijn. Onderhavig onderdeel is in lijn met de verplichting van 4:19 van de wet en geeft als additionele invulling aan dat de informatie die wordt verstrekt moet worden afgestemd op de doelgroep van het product. Bijvoorbeeld, een beleggingsproduct dient in terminologie en presentatie niet te worden gericht op consumenten die een expliciete voorkeur hebben voor sparen en het vermijden van risico's. De financiële onderneming dient zijn distributieaanpak af te stemmen op de vastgestelde doelgroep van het financiële product. Hiermee wordt gewaarborgd dat bij de distributie, een

product uitdrukkelijk niet bij groepen terecht komt waar het pertinent niet voor is bedoeld.

De financiële onderneming zal in zijn distributieaanpak afspraken over de doelgroep en de geschikte benadering moeten maken met zijn distributiekkanalen. Indien uit signalen aan de financiële onderneming blijkt dat de producten via de distributiekkanalen bij pertinent ongeschikte doelgroepen terechtkomt, voldoet de financiële onderneming niet aan zijn plicht ingevolge dit artikel.

Onderdeel d bevat de verplichting om het productontwikkelingsproces periodiek te herzien en indien nodig aan te scherpen, zodat het aan de actuele eisen blijft voldoen.

Derde lid

Een financiële onderneming zal een financieel product dat na 31 december 2012 actief aan (nieuwe) consumenten of cliënten is of wordt aangeboden of in de markt verkrijgbaar is of wordt gesteld met enige regelmaat, of als daar aanleiding toe is nogmaals door het proces van maatregelen en procedures moeten leiden (de zogenaamde review).

Deze aanleiding kan zowel uit de (onderdelen) van het product zelf voortkomen, als uit externe omstandigheden, zoals een ingrijpende wijziging van de toepasselijke wetgeving of bijvoorbeeld wanneer er over specifieke financiële producten een toename in klachten wordt waargenomen. Deze voorbeelden zijn niet limitatief. Indicatoren zijn bijvoorbeeld wijzigingen in de voorwaarden van een product die tot aanzienlijke wijzigingen in de werking van het product leiden (bijvoorbeeld wanneer de dekking van de polis verandert), relevante wetwijzigingen of een toename in het aantal klachten.

De financiële onderneming zelf zal de regelmaat dienen te bepalen van deze toets. Zij dient ook zelf te bepalen of de producten de toets naar de op dat moment geldende normen doorstaan.

De verplichting om een review toe te passen, betreft zowel financiële producten ontwikkeld vanaf de inwerkingtreding van dit artikel (ook als op enig moment na de inwerkingtreding wordt besloten om deze producten niet meer aan nieuwe klanten aan te bieden en slechts nog het beheer en de uitvoering van bestaande overeenkomsten plaatsvindt), als financiële producten ontwikkeld voor de inwerkingtreding van dit artikel, maar die na de inwerkingtreding van het artikel nog steeds actief aan nieuwe klanten zijn aangeboden (ook als op enig moment na de inwerkingtreding wordt besloten om deze producten niet meer aan nieuwe klanten aan te bieden en slechts nog het beheer en de uitvoering van bestaande overeenkomsten plaatsvindt). De overweging hiertoe is, is dat een financiële ondernemingen die reeds bestaande financiële producten na de inwerkingtreding van dit besluit actief aan nieuwe consumenten of cliënten aanbiedt er voor in moeten kunnen staan dat deze producten voldoen aan de norm gesteld in het eerste lid. Een review stelt de financiële ondernemingen in staat om dit te analyseren.

Vierde lid

Indien een financieel product afbreuk doet aan de belangen van de consument, cliënt of begunstigde, dan zal de onderneming adequate maatregelen moeten treffen met als resultaat dat verdere afbreuk van deze belangen wordt

voorkomen.

Dit kan worden bereikt door ofwel het product zo spoedig mogelijk aan te passen danwel het aanbieden of het samenstellen en in de markt verkrijgbaar stellen als zodanig (tijdelijk) te staken. Deze verplichting is beperkt tot nieuw te sluiten overeenkomsten met consumenten of cliënten. De verplichting om het aanbieden, of samenstellen en in de markt verkrijgbaar stellen te staken of het product aan te passen strekt zich, als bepaald in het zesde lid, niet uit tot bestaande klanten van het betreffende financiële product.

Wanneer wordt geconstateerd dat een product afbreuk doet aan de belangen van de consument, cliënt of begunstigde kan dit ook een aanleiding zijn om de processen zelf opnieuw te beoordelen of aan te passen.

De afweging of een product afbreuk doet aan de belangen van een consument, cliënt of begunstigde kan afkomstig zijn van de financiële onderneming of van de toezichthouder. Leidend daarbij is de inschatting die de financiële onderneming heeft gemaakt bij het ontwikkelen van het product. Van afbreuk aan de belangen van de consument, cliënt of begunstigde is in ieder geval sprake indien het product nauwelijks toegevoegde waarde kan leveren gezien de beoogde doelstelling van de consument. Bijvoorbeeld wanneer een opbouwproduct met een lange looptijd wordt ontwikkeld voor een seniore consumentengroep. Een dergelijk financieel product zal gezien de lange looptijd geen toegevoegde waarde voor het behalen van het doelkapitaal bieden voor deze doelgroep.

Van afbreuk doen aan de belangen van de consument, cliënt of begunstigde hoeft geen sprake te zijn wanneer bij een financieel product een risico zich manifesteert, mits dit risico past bij de risicobereidheid van de doelgroep en het in de verplichte en onverplichte productinformatie duidelijk voor het voetlicht is gebracht.

Vijfde lid

Het vijfde lid bevat een delegatiegrondslag op grond waarvan bij ministeriele regeling nadere regels kunnen worden gesteld aan het productontwikkelingsproces.

Zesde lid

Voor de toepassing van het vierde lid wordt de definitie van aanbieden toegepast zonder het beheer en de uitvoer van overeenkomsten. De verplichting om een financieel product bij geconstateerd afbreuk aan de belangen van de consument, cliënt of begunstigde aan te passen dan wel te staken is gericht op de toekomstige afnemers van het product. De wetgever acht het niet wenselijk om op voorhand in te grijpen in de voorwaarden en bepalingen van reeds gesloten overeenkomsten.

Zevende lid

Het zevende lid bevat de bij het eerste lid genoemde uitzondering voor beheerders van beleggingsinstellingen die rechten van deelneming in een beleggingsinstelling aanbieden aan professionele beleggers. Na de implementatie van de richtlijn beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen per 22 juli 2013 zijn beheerders van beleggingsinstellingen die aanbieden aan professionele beleggers ook

vergunningplichtig. Vooruitlopend hierop worden deze beheerders in het zevende lid reeds genoemd. Aangezien de genoemde richtlijn maximumharmonisatie is voor beheerders die aanbieden aan professionele beleggers is er geen ruimte om nationale additionele eisen te stellen, zoals eisen aan het productontwikkelingsproces.

De activiteiten van beleggingsondernemingen kwalificeren niet als het aanbieden, danwel samenstellen en in de markt verkrijgbaar stellen van financiële producten, als bedoeld in het eerste lid. Ter verduidelijking zijn beleggingsondernemingen derhalve uitgezonderd van dit artikel. Mochten zich in de toekomst onwenselijke situaties voordoen die een uitbreiding van de verplichting tot het voeren van een productontwikkelingsproces door beleggingsondernemingen legitimeren, dan zal worden bezien of nadere regelgeving vereist is.

(Onderdeel G)

Artikel 42

Op grond van artikel 4:20 van de wet en artikel 57 van het bgfo zijn financiële ondernemingen reeds verplicht de consument voor de totstandkoming van een overeenkomst inzake een financieel product of een financiële dienst te informeren over de interne klachtenprocedure en de erkende geschilleninstantie waarbij de financiële onderneming is aangesloten. Het is in het belang van de consument dat hij ook bij de afhandeling van de interne klachtenprocedure nog eens expliciet wordt gewezen op de mogelijkheid om het geschil voor te leggen aan de erkende geschilleninstantie waarbij de financiële onderneming is aangesloten. Hiertoe wordt een verplichting opgenomen in het Bgfo. Behalve de naam van de geschilleninstantie dienen ook de volledige adresgegevens van de geschilleninstantie opgenomen te worden. Indien deze geschilleninstantie een termijn hanteert waarbinnen klachten daar ingediend moeten worden na de gehele of gedeeltelijke afwijzing of ongegrondverklaring van de klacht door de financiële onderneming, wordt deze termijn vermeld. Het staat de consument altijd vrij direct naar de burgerlijke rechter te gaan, in plaats van het geschil voor te leggen aan de geschilleninstantie. De keuze is aan de consument. Daarom moet ook worden vermeld dat de consument de mogelijkheid heeft de zaak direct voor te leggen aan de civiele rechter zonder eerst het traject van de geschillenbeslechting te hoeven doorlopen. Het is niet verplicht op het bestaan van de externe geschilleninstantie te wijzen als de financiële onderneming tot tevredenheid van de consument de klacht heeft opgelost. Daarom is het alleen verplicht de consument op de mogelijkheid te wijzen de klacht aan de externe geschilleninstantie voor te leggen als de financiële dienstverlener de klacht geheel of gedeeltelijk heeft afgewezen dan wel ongegrond heeft verklaard. Dit vereiste zal leiden tot een toename van nalevingskosten. Deze zijn echter beperkt, de nieuw te verstrekken informatie kan tegelijk verstrekt worden met de reactie van de financiële onderneming op de klacht die reeds worden verstuurd. Er zal sprake zijn van eenmalige implementatie in standaardprocessen (een eenmalig tekstaanpassing).

Artikel 42a

In artikel 4:17, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de wet is bepaald dat financiële ondernemingen over een interne klachtenprocedure dienen te

beschikken. Deze moet zijn gericht op een spoedige en zorgvuldige behandeling van klachten. De klacht moet binnen een redelijke termijn worden afgehandeld. Wat redelijk is kan per klacht verschillen. De ene klacht zal eenvoudiger zijn in de afhandeling dan de andere. Hoelang een financiële onderneming nodig heeft om een klacht af te handelen zal wel in een vroeg stadium door de financiële onderneming zelf moeten worden bepaald. De financiële onderneming informeert de klager over de termijn waarbinnen de klacht zal worden afgehandeld. Deze kennisgeving dient uiterlijk twee weken na ontvangst van de klacht aan de klager verstrekt te worden. Het is niet nodig om naast deze kennisgeving een aparte ontvangstbevestiging te sturen. Deze twee onderdelen kunnen worden gecombineerd. Uitgangspunt bij het bepalen van de redelijke termijn is dat een normale klacht binnen zes weken moet worden afgehandeld. De termijn is korter waar het kan en langer waar het moet. Om te zorgen dat een termijn met een eenzijdig beroep op de redelijkheid niet te lang kan worden, voorziet het derde lid in de mogelijkheid voor de klager om na uiterlijk zes weken na ontvangst van ontvangstbevestiging of acht weken nadat de klacht is ingediend het geschil aanhangig te maken bij de erkende geschilleninstantie. De genoemde termijn van acht weken is bedoeld voor die gevallen waarin de financiële onderneming het nalaat om een ontvangstbevestiging te sturen. Dit mag niet verhinderen dat de klacht door een geschilleninstantie wordt behandeld. Het is mogelijk dat de cliënt of consument bij het indienen niet alle benodigde informatie heeft verschaft voor het afwikkelen van de klacht. Daarom is in het vierde lid opgenomen dat de financiële onderneming in dat geval aanvullende informatie op kan vragen. Daarbij dient de financiële onderneming duidelijk aan te geven welke informatie nodig is en welke termijn voor beantwoording wordt gehanteerd. De genoemde termijnen van zes en acht weken als bedoeld in het derde lid worden verlengd met de termijn waarbinnen de financiële onderneming in het bezit wordt gesteld van de aanvullende informatie. Zo heeft de klager zelf in de hand met hoeveel tijd de termijn wordt verlengd. Indien de financiële onderneming niet of niet tijdig de klacht afhandelt kan de klacht na het verstrijken van acht weken vanaf de indiening, eventueel verlengd met de tijd die het kost om extra informatie uit te wisselen, bij de desbetreffende geschilleninstantie aanhangig worden gemaakt. De inhoudelijke nalevingskosten zullen toenemen. De ontvangstbevestiging van de klacht omvat nu mede een termijn waarbinnen de klacht zal worden afgehandeld. Er zal sprake zijn van eenmalige nalevingskosten vanwege de implementatie instandaardprocessen.

Artikel 43

Artikel 43 beschrijft de voorwaarden waaraan tenminste moet zijn voldaan alvorens de minister een geschilleninstantie kan erkennen en de voorwaarden waaronder de minister een erkenning weer kan intrekken. Uitgangspunt van het beleid is dat de versnippering van geschilleninstanties onwenselijk is. Daarom wordt een bepaling opgenomen die tot doel heeft zoveel mogelijk te bevorderen dat geschillenbeslechting in de financiële sector wordt geconcentreerd bij een beperkt aantal instanties. Daarbij is de eis opgenomen dat de geschilleninstantie in voldoende mate bijdraagt aan het oplossen van geschillen en dat de bij de geschilleninstantie aangesloten financiële ondernemingen een groep van voldoende betekenis in kwantitatieve zin vormen of kort na het operationeel worden van de erkende geschilleninstantie een groep van voldoende betekenis gaan vormen, en deze

groep bovendien niet eenzijdig is, maar bestaat uit meerdere soorten van financiële ondernemingen. Voor de beoordeling of wordt voldaan aan deze eis is in ieder geval van belang wat de omvang en structuur van de markt is, waarin de geschilleninstantie zal operen en de aard van de dienstverlening van de aangesloten financiële ondernemingen. De aard van de dienstverlening kan bijvoorbeeld met zich meebrengen dat een grote mate van samenloop van klachten tegen meerdere financiële ondernemingen mogelijk is. Bijvoorbeeld een klacht die gedeeltelijk ziet op een financieel product van een aanbieder en gedeeltelijk op de advisering door een andere financiële dienstverlener. Het is in het belang van de consument dat een dergelijke klacht integraal kan worden behandeld bij één geschilleninstantie. Indien een financieel product voldoende los staat van andere financiële producten kan de minister op grond van het zesde lid deze specifieke eis buiten toepassing laten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de Stichting Klachten en Geschillen Zorgverzekeringen, die zich louter ontfermt over klachten omtrent zorgverzekeringen. Zorgverzekeringen hangen naar hun aard dikwijls niet samen met een ander financieel product of financiële dienst. Voorts wordt erkenning niet afgegeven als het belang dat artikel 4:17 van de wet beoogd te beschermen zich tegen de erkenning verzet. De voorwaarden die gelden voor de intrekking van een erkenning worden gelijkgesteld aan de voorwaarden voor het verlenen van een erkenning.

Artikelen 44 en 45

Het bestuur van een erkende geschilleninstantie en het orgaan dat binnen de geschilleninstantie verantwoordelijk is voor de behandeling van een geschil zijn onafhankelijk van de aangesloten financiële ondernemingen en zijn naar behoren samengesteld dan wel deskundig. Er worden eisen gesteld aan wat de onafhankelijkheid minimaal moet behelzen. De leden van het orgaan bezitten in aanvulling op bovenstaande vereisten ook kennis van de relevante wet- en regelgeving en ervaring bij het beslechten van geschillen of rechtspraak in brede zin. Indien een geschilleninstantie werkt met een bemiddelende voorfase of ombudsman gelden door deze persoon of personen dezelfde eisen als ten aanzien van leden van het orgaan dat verantwoordelijk is voor de behandeling van een geschil.

Artikel 47

Wijzigingen in de reglementen of de samenstelling van het orgaan of bestuur van een geschilleninstantie dienen voortaan aan de minister voor voorafgaande instemming te worden voorgelegd. Op deze manier kan de minister de kwaliteit en de onpartijdigheid van de geschilleninstantie beter waarborgen.

Artikel 48c

Adviezen met een bindend karakter moeten openbaar worden gemaakt, bij voorkeur op de website van de erkende geschilleninstantie en moeten in beginsel ook openbaar blijven gedurende het bestaan van de erkende geschilleninstantie.

Artikel 48d

Het nieuwe artikel 48d introduceert een verantwoordingscyclus voor de erkende geschilleninstantie richting de minister.

De minister beslist over de goedkeuring van de jaarlijkse begroting van een geschilleninstantie. Om te kunnen waarborgen dat een geschilleninstantie voldoende klachten kan afdoen en voldoende financiële middelen uit de markt kan onttrekken ten behoeve van de vervulling van haar taak is het nodig om de begroting door de minister te laten goedkeuren. De minister kan dan beoordelen of er nog in voldoende mate wordt voldaan aan de criteria die verwoord zijn in het eerste lid.

In de jaarrekening wordt rekening en verantwoording afgelegd van het financieel beheer en van de geleverde prestaties over het verstreken boekjaar. De jaarrekening wordt zoveel mogelijk overeenkomstige toepassing van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek ingericht. Het jaarverslag beschrijft de taakuitoefening en het daartoe gevoerde beleid in het voorafgaande jaar. Het jaarverslag beschrijft voorts het gevoerde beleid met betrekking tot de kwaliteitszorg. De jaarrekening wordt voorzien van een verklaring omtrent de getrouwheid, afgegeven door een accountant en vervolgens ter instemming aan de minister gezonden. Het jaarverslag kan overeenkomstig artikel 48a openbaar worden gemaakt.

De verplichting tot een evaluatieonderzoek is opgenomen, omdat het wenselijk is dat het functioneren eens in de zoveel tijd door een professionele en onafhankelijke partij onder de loep wordt genomen. Daarbij dienen in ieder geval de eisen in deze regeling voor erkenning als geschilleninstantie als uitgangspunt genomen te worden. Er moet onderzoek gedaan worden naar de vraag of en in welke mate nog aan de eisen voor erkenning wordt voldaan. Toegankelijkheid, de kwaliteit en snelheid van de procedure, deskundigheid en onpartijdigheid zijn eveneens belangrijke aandachtspunten. De geschilleninstanties kunnen desgewenst ook andere onderzoeksvragen laten meenemen in het onderzoek. Bovendien dient de klanttevredenheid op regelmatige basis door de geschilleninstantie onderzocht te worden om knelpunten te identificeren en de organisatie waar nodig daarop aan te passen. Daarbij geldt dat de klanttevredenheidsonderzoeken zich in ieder geval moeten richten op het proces. Het is immers niet ondenkbaar dat in het ongelijk gestelde partijen onterecht ontevreden zijn over de geschilleninstantie. Van beide soorten onderzoeken dient een afschrift door de geschilleninstantie aan de minister te worden versterkt.

De minister kan de evaluatie zelf laten uitvoeren. Daarbij kan de minister bepalen dat dit eerder gebeurt dan de frequentie die het zevende lid voorschrijft. In dat geval formuleert de minister de onderzoeksvragen en wijst hij een onderzoeker aan. Van deze bevoegdheid wordt alleen gebruik gemaakt indien er ernstige twijfels bestaan rondom het functioneren van de erkende geschilleninstantie. De evaluatie blijft voor rekening van de erkende geschilleninstantie.

(Onderdeel H, I, M en N)

In het Wetsvoorstel Wijzigingswet financiële markten 2013 worden twee nieuwe artikelen over de beloning van financiële dienstverleners en transparantie over de financiële dienstverlening ingevoegd (artikelen 4:25a en 4:25b van de Wft). Deze artikelen zullen de artikelen 4:72 en 4:73 van de Wft

vervangen. De verwijzingen in het Bgfo naar de artikelen 4:72 en 4:73 van de Wft dienen daarom eveneens te worden aangepast. Derhalve zijn de verwijzingen naar de artikelen 4:72 en 4:73 vervangen door verwijzingen naar de artikelen 4:25a en 4:25b (zie de paragrafen 8.1.1. en 8.1.4. en de artikelen 49 en 57 van het Bgfo).

(Onderdeel J)

Het opschrift van paragraaf 8.1.2a is aangepast aangezien een artikel in deze paragraaf is opgenomen over de informatieverstrekking door aanbieders van hypothecair krediet via hun website.

(Onderdeel K)

Artikel 51b is gebaseerd op artikel 4:22, eerste lid, van de wet. Om de consument in de gelegenheid te stellen zich voor het afsluiten of oversluiten van een hypothecair krediet goed te oriënteren en een weloverwogen keuze te maken dient een aanbieder op zijn website de actuele vaste debetrentevoet voor hypothecair krediet bij verschillende rentevastperiodes te publiceren. Indien de aanbieder ook hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet aanbiedt, dient eveneens de actuele variabele debetrentevoet op de website te worden vermeld. De verplichting geldt voor de aanbieder ongeacht of deze het hypothecair krediet rechtstreeks verkoopt aan de consument dan wel via een bemiddelaar, gevolmachtigde agent of ondergevolmachtigde agent.

(Onderdeel L)

Artikel 53, achtste lid, is gebaseerd op artikel 4:22, eerste lid, van de wet. Artikel 53, achtste lid (nieuw) bepaalt dat een financiële onderneming in een reclame-uiting over hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet een waarschuwing dient op te nemen met betrekking tot de risico's die aan een dergelijk krediet verbonden zijn. Het gaat niet om een waarschuwing voor de risico's van het aangaan van een overeenkomst inzake krediet in het algemeen maar om een waarschuwing voor de risico's die samenhangen met de schommelende maandlasten bij een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet. Op grond van artikel 54 van het Besluit gedragstoezicht financiële ondernemingen Wft (Bgfo) kan de AFM nadere regels stellen met betrekking tot de wijze waarop de waarschuwing wordt gepresenteerd of geformuleerd in een reclame-uiting.

(Onderdeel O)

Met de introductie van het provisieverbod voor provisies anders dan beloningen die rechtstreeks door de consument of cliënt worden betaald aan de bemiddelaar of adviseur, alsmede de introductie van de transparantie die aanbieders moeten geven inzake de advies- en distributiekosten vervalt de noodzaak van het bepaalde in artikel 58.

(Onderdeel P)

Een aanbieder dient informatie over de totale prijs van het product voorafgaand aan de totstandkoming van een overeenkomst inzake een complex product of hypothecair krediet aan de consument te verstrekken.

De opgave van de totale prijs van het product moet worden gedaan voorafgaand aan de totstandkoming van de overeenkomst. In de praktijk zal dit veelal gebeuren op het moment dat aan de consument een offerte wordt verschaft voor de mogelijke aanschaf van een of meerdere producten. Op deze manier kan de consument producten onderling goed vergelijken.

Het eerste lid heeft de bedoeling om de consument inzicht te geven in de totale prijs inclusief alle kosten, behalve die van advies en distributie, gedurende de gehele looptijd van het product. Het gaat dus om een totale prijs van het product waar de kosten van dienstverlening niet in zijn opgenomen. Onder kosten worden op grond van artikel 1 van het Bgfo alle bedragen verstaan die een aanbieder in rekening brengt of ten laste laat komen van de consument. Hierbij kan gedacht worden aan rente, premie en eventuele belastingen die de consument via de aanbieder moet betalen. Verder moeten in de berekening van de totale prijs alle bijbehorende kosten worden meegenomen. Onder bijbehorende kosten vallen kosten voor andere financiële producten die een consument verplicht in combinatie met een complex product of hypothecair krediet moet afnemen. Dit zal het geval zijn indien het aanvullende product een onderdeel vormt van een complex product. Indien de kosten voor aanvullende financiële producten onbepaalbaar zijn, hoeven zij niet in die berekening van de totale prijs te worden meegenomen. De aanbieder is dan wel gehouden om bij de opgave van de totale prijs aan de consument er op te wijzen dat extra kosten aan het financieel product zijn verbonden, bijvoorbeeld dat het afsluiten van een opstalverzekering bij een hypothecair krediet verplicht is. Wanneer sprake is van een product met een vermogensopbouw-element, waarbij op basis van een eenmalige dan wel periodieke inleg of premie voor een bepaald doel kapitaal wordt opgebouwd, maken de inleg of premie onderdeel uit van de totale prijs. Ook een eventuele restschuld dient te worden meegenomen in de berekening van de totale prijs.

(Onderdeel Q)

Bij brief van 30 juni 2011 hebben de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en de minister van Financiën richting de Tweede Kamer aangegeven voornemens te zijn om maatregelen te treffen, waar nodig via wet- en regelgeving, die ervoor zorgen dat kredietverstrekkers meer duidelijkheid verschaffen aan de consument over welke factoren de variabele rente doen variëren. De kredietverstrekker dient transparant te maken hoe een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet is opgebouwd en richting de consument te communiceren welke component of componenten variabel zijn.³⁸ Artikel 59b geeft uitvoering aan deze voorgenomen maatregelen. Artikel 59b is gebaseerd op artikel 4:20, eerste lid, van de wet waarin is bepaald dat bij of krachtens algemene maatregel van bestuur regels kunnen worden gesteld met betrekking tot de informatie die een financiële dienstverlener de consument voorafgaand aan het adviseren, het verlenen van een beleggingsdienst of de totstandkoming van een overeenkomst inzake een financieel product dient te verschaffen, voor zover dit redelijkerwijs relevant is voor een adequate beoordeling van die dienst of dat product. Artikel 59b, eerste lid, onderdeel a, bepaalt dat een aanbieder voorafgaand aan het sluiten van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet aan de consument tenminste

---

³⁸ Kamerstukken II, 2010/11, 24 036, nr. 390, blz 4.

informatie verstrekt over de componenten waaruit de variabele debetrentevoet is opgebouwd. De verplichting rust op de aanbieder, omdat dit degene is die uiteindelijk een aanbod doet voor een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet aan de consument. De informatie dient bovendien verstrekt te worden voor het tot stand komen van de overeenkomst, zodat de consument aan de hand van de informatie kan overwegen of hij een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet of met een vaste debetrentevoet wenst af te sluiten.

De componenten zijn alle factoren waarmee rekening wordt gehouden bij de opbouw van de variabele debetrentevoet. De variabele debetrentevoet is veelal opgebouwd uit een basistarief (bijvoorbeeld Euribor, Libor of een zelfstandig ontwikkelde grondslag) vermeerderd met een opslag.

Euribor staat voor *Euro Interbank Offered Rate*. Dit is het gemiddelde percentage wat een groot aantal banken in de eurozone onderling aan elkaar berekent wanneer zij aan elkaar geld uitleent. Er bestaan tarieven voor verschillende looptijden, variërend van een week tot twaalf maanden. Libor staat voor *London Interbank Offered Rate*, en is een vergelijkbaar gemiddeld percentage als Euribor, met dien verstande dat Libor geldt op de interbancaire markt in Londen.

De opslag op het basistarief bestaat vaak uit een algemene opslag die aan alle klanten in rekening wordt gebracht en een individuele opslag die is gerelateerd aan de specifieke klantsituatie, bijvoorbeeld de hoogte van de kredietssom ten opzichte van de waarde van de woning.

Op grond van artikel 59b kan een aanbieder niet volstaan met het aangeven van algemene kostenposten zoals een basistarief, winst en overige kosten. De aanbieder dient de componenten te specificeren, die worden meegenomen in de algemene opslag op het basistarief. De te noemen componenten dienen te corresponderen met hun bedrijfseconomische oorsprong. Te denken valt aan de volgende componenten: een component in verband met de beschikbaarheid van middelen voor de aanbieder (bewegingen op de kapitaalmarkt of geldmarkt), een component in verband met het risico voor de aanbieder op wanbetaling en vervroegde aflossing, een component in verband met dienstverleningskosten die de financiële dienstverlener maakt zoals bijvoorbeeld administratie- en beheerkosten en een discretionaire component die is gerelateerd aan de winstdoelstellingen en concurrentieverhoudingen. Bij ministeriële regeling kunnen de componenten worden aangegeven waaruit de variabele debetrentevoet uitsluitend kan zijn opgebouwd. De aanbieder kan vervolgens zelf beoordelen welke componenten voor zijn variabele debetrentevoet van toepassing zijn. Op deze manier wordt bewerkstelligd dat eenduidigheid bestaat over de benaming van de componenten.

De aanbieder dient naast het verstrekken van informatie over de componenten waaruit de variabele debetrentevoet is opgebouwd tevens bij alle componenten aan te geven of zij een vast of variabel bestanddeel vormen van de debetrentevoet (artikel 59b, eerste lid, onderdeel b). Als bijvoorbeeld als basistarief de een-maands-Euribor wordt gehanteerd, zal dit basistarief iedere maand veranderen, welke verandering invloed heeft op de hoogte van de maandlasten. De aanbieder zal dan aan de consument kenbaar dienen te maken dat deze component variabel is binnen de variabele debetrentevoet. Hetzelfde geldt voor de componenten die worden meegenomen in de algemene opslag op het basistarief.

Tenslotte dient de aanbieder informatie te verstrekken over de risico's die zijn verbonden aan een variabele debetrentevoet (onderdeel c). Te denken valt aan een weergave van de fluctuaties in de maandlasten bij een stijging van de variabele debetrentevoet.

Opgemerkt wordt dat de aanbieder bij het verstrekken van de informatie over de componenten waaruit de variabele debetrentevoet is opgebouwd uiteraard dient te voldoen aan het bepaalde in artikel 4:19, tweede lid, van de wet, dat wil zeggen dat de precontractuele informatie correct, duidelijk en niet misleidend dient te zijn.

(Onderdeel R)

Artikel 68a is gebaseerd op artikel 4:20, derde en vierde lid, van de wet. In artikel 68a was bepaald dat een aanbieder de consument dient te informeren over iedere wijziging in de variabele kredietvergoeding inclusief het gewijzigde jaarlijks kostenpercentage. Deze informatieverplichting blijft bestaan in artikel 68a, eerste lid. Alleen is de term kredietvergoeding vervangen door "debetrentevoet" aangezien die term in andere artikelen van het Bgfo wordt gebruikt. Het eerste lid bepaalt dat gedurende de looptijd van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een variabele debetrentevoet de aanbieder de consument informeert over elke wijziging van de variabele debetrentevoet en daarbij de consument tevens informeert over het gewijzigde jaarlijks kostenpercentage en over de component(en) waardoor de debetrentevoet is gewijzigd. Op deze wijze wordt voor de consument inzichtelijk welke componenten aanleiding hebben gegeven de debetrentevoet te wijzigen.

(Onderdeel S)

Artikel 68b, eerste lid, volgt uit een toezegging van de minister van Financiën aan de Tweede Kamer naar aanleiding van de sectorstudie van de NMa die aangaf dat de positie van de consument verstrekt kan worden. De minister van Financiën heeft bij brief van 30 juni 2011³⁹ aan de Tweede Kamer toegezegd aanbieders te verplichten om drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode de consument hierover te informeren en tevens een nieuw aanbod te doen. Een periode van drie maanden stelt de consument in de gelegenheid zich goed te oriënteren op oversluitmogelijkheden.

Artikel 68b is gebaseerd op artikel 4:20, derde lid, van de wet. In artikel 4:20, derde lid, van de wet is bepaald dat gedurende de looptijd van een overeenkomst inzake een financieel product, financiële dienst of nevendienst een beleggingsonderneming of financiële dienstverlener de consument, of, indien het een financieel instrument of verzekering betreft, de cliënt tijdig informeert over wezenlijke wijzigingen in de relevante informatie voor een adequate beoordeling van die dienst of dat product en over andere wijzigingen die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur zijn aangewezen. In de memorie van toelichting bij artikel 4:20, derde lid, van de wet is aangegeven dat onder tijdig een zodanig moment wordt bedoeld dat de consument een reële mogelijkheid wordt geboden om naar aanleiding van de te ontvangen informatie eventueel actie te ondernemen.

---

³⁹ Kamerstukken II 2010/11, 24 036, nr. 390, blz 3.

Het eerste lid bepaalt dat de aanbieder de consument ten minste drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode van een overeenkomst inzake een hypothecair krediet met een vaste debetrentevoet informeert over het feit dat de rentevastperiode afloopt. Tevens doet de aanbieder een aanbod voor de komende rentevastperiode, waarbij de debetrentevoet bij verschillende rentevastperiodes wordt aangegeven.

Gelet op de complexiteit van een hypothecair krediet, het feit dat een consument tijd nodig heeft om zich te kunnen oriënteren op de mogelijkheden tot oversluiten en het bovendien de nodige tijd kost om het oversluiten te regelen, wordt een termijn van drie maanden voor het aflopen van de rentevastperiode als tijdig beschouwd. Indien de consument het concrete aanbod heeft van zijn eigen bank voor de volgende rentevastperiode dan kan de consument, al dan niet met behulp van een adviseur, zich oriënteren en verschillende offertes met elkaar vergelijken. Een termijn van drie maanden lijkt daarvoor voldoende.

Gelijktijdig met het aanbod verstrekt de aanbieder de consument informatie over de mogelijkheid om het hypothecair krediet boetevrij over te sluiten bij het aflopen van de rentevastperiode (tweede lid, onderdeel a). Tevens dient de aanbieder de consument te informeren over de mogelijkheid om advies in te winnen over oversluitmogelijkheden bij de aanbieder of een andere financiële dienstverlener (tweede lid, onderdeel b). Deze informatie mag de aanbieder in gestandaardiseerde vorm verstrekken (derde lid).

(Onderdeel T)

In het kader van de introductie van artikel 80e dat van toepassing is op financiële dienstverleners, is het opschrift van paragraaf 8.2.1. uitgebreid met financiële dienstverleners.

(Onderdeel U)

Artikel 80e is gebaseerd op artikel 4:24, eerste lid, van de wet en regelt dat een financiële dienstverlener die zonder daarbij te adviseren, financiële diensten verleent de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt op zijn financiële kennis en ervaring moet toetsen. Deze toets moet worden toegepast bij financiële dienstverlening inzake betalingsbeschermers, complexe producten, hypotheek, inkomensverzekeringen, overlijdensrisicoverzekeringen of uitvaartverzekeringen en heeft als doel de passendheid van de desbetreffende financiële dienst voor de desbetreffende consument, of cliënt te beoordelen. Zowel aanbieders, bemiddelaars als gevolmachtigde agenten kunnen financiële diensten verlenen aan een consument zonder daarbij te adviseren. Derhalve dienen zij de consument of cliënt te toetsen op kennis en ervaring.

Indien bij de selectie van een financieel product geen advisering plaatsvindt, dient te worden vastgesteld of de consument of cliënt zelf de risico's van de financiële dienstverlening en het financieel product en de gevolgen voor zijn eigen financiële situatie kan beoordelen. Via de toets op kennis en ervaring stelt een financiële dienstverlener vast of de consument of cliënt zich voldoende bewust is van de risico's die aan het 'execution only' kanaal zijn verbonden. Deze regel dient om te voorkomen dat de consument of cliënt complexe financiële producten afneemt zonder zich rekenschap te geven van de risico's

die daarmee gepaard gaan. Indien meerdere financiële dienstverleners betrokken zijn bij de financiële dienstverlening aan de consument of cliënt, hoeft de toets op kennis en ervaring slechts door een van de financiële dienstverleners te worden afgenomen. Indien de consument of cliënt het financiële product zonder advies via een bemiddelaar afneemt, zal de bemiddelaar de kennis- en ervaringstoets moeten afnemen. Hij is dan immers degene die het aanspreekpunt is voor de consument of cliënt.

In het eerste lid wordt naast kennis en ervaring over het financiële product ook verwezen naar het inzicht van de consument of cliënt in de financiële dienst. Daarmee wordt bedoeld dat de consument ook de specifieke risico's moet kunnen inschatten die de dienst "execution only", (wel product/geen advies) met zich meebrengt.

Het tweede lid bepaalt dat de informatie over de kennis en ervaring die wordt gevraagd aan de consument of cliënt evenredig dient te zijn aan de aard en omvang van de financiële dienst en de complexiteit van het financiële product en de daarmee samenhangende risico's. Dit betekent dat de vragen, het aantal en de diepgang daarvan, afhangen van het financiële product dat wordt aangeboden zonder advies. Indien er bijvoorbeeld sprake is van een financieel product dat meer risico's met zich brengt, is er een grotere kans dat de consument of cliënt een waarschuwing zal ontvangen met de mededeling dat het in zijn geval niet verstandig is om zonder advies dit product af te nemen. De toets op kennis en ervaring bevat in ieder geval vragen omtrent de in het tweede lid gespecificeerde elementen. Deze vragen hebben betrekking op de financiële producten waarmee de consument of cliënt bekend is, het inzicht van de consument of cliënt in de eigenschappen en risico's van het desbetreffende financieel product, het inzicht in de eigen financiële situatie en de behoefte van de consument of cliënt aan informatie of advies over het desbetreffende financieel product. Deze vragen dragen er aan bij de consument respectievelijk de cliënt bewust te maken van de risico's die verbonden zijn aan de financiële dienst of het financieel product. Het gaat erom dat de consument of cliënt in staat is deze risico's te vertalen naar zijn eigen financiële situatie. Voorop staat dat de financiële dienstverlener vaststelt of de consument of cliënt zich ervan bewust is dat hij zelf zal moeten nagaan of het financieel product dat hij voornemens is af te sluiten past bij zijn behoefte en situatie. De toets moet in ieder geval zo worden vormgegeven dat consumenten die behoefte hebben aan ondersteuning en moeite hebben met het doorgronden van risico's gewaarschuwd worden dat het niet verstandig is om zonder advies het desbetreffende product af te nemen. De toets op kennis en ervaring moet voorafgaand aan het verlenen van de financiële dienst worden afgenomen. Dit betekent dus vóórdat het desbetreffende financieel product wordt afgesloten.

Op grond van artikel 4:24, tweede en zesde lid, van de wet dient een financiële dienstverlener de consument of cliënt te waarschuwen indien uit de verkregen informatie over de kennis en ervaring van de consument of cliënt met de financiële dienst of het desbetreffende product blijkt dat de financiële dienst of het financieel product niet passend is. Deze waarschuwing kan middels een gestandaardiseerde mededeling geschieden.

In aanvulling hierop bepaalt het derde lid dat als de aanbieder, bemiddelaar of gevolmachtigde agent op grond van de verkregen informatie van de consument of cliënt vaststelt dat deze over onvoldoende kennis en ervaring beschikt in relatie tot de aard en omvang van de financiële dienst of de complexiteit en

risico's van het desbetreffende financieel product de consument of cliënt gewaarschuwd dient te worden dat het raadzaam is om voorafgaand aan het afnemen van het desbetreffende financieel product advies in te winnen. Deze waarschuwing dient voldoende duidelijk te zijn om de consument of cliënt in niet mis te verstane bewoordingen te wijzen op het belang van het inwinnen van advies.

Het vierde lid bepaalt dat financiële dienstverleners mogen vertrouwen op de informatie die door de consument of cliënt wordt verstrekt, tenzij de financiële dienstverlener weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat de informatie gedateerd, onnauwkeurig of onvolledig is.

Het vijfde lid bepaalt dat de AFM nadere regels mag stellen met betrekking tot de wijze waarop de informatie over de kennis en ervaring wordt gevraagd aan de consument of cliënt, en de inhoud van deze vragen. Tevens kan de AFM nadere regels stellen ten aanzien van de formulering van de waarschuwing dat het raadzaam is dat de consument of cliënt advies inwint.

(Onderdeel V)

In paragraaf 8.2.2. zijn de regels met betrekking tot het provisieverbod, alsmede de regels met betrekking tot transparantie over de financiële dienstverlening opgenomen. De basis in de wet van deze regels zijn de artikelen 4:25a en 4:25b. Het opschrift van deze paragraaf ziet daarom mede op de genoemde artikelen.

(Onderdeel W)

Artikel 81a is gebaseerd op artikel 4:25, eerste lid, van de wet. Op grond van artikel 81a mogen door aanbieders van hypothecair krediet geen verschillende debetrentevoeten (inclusief kortingen) voor dezelfde rentevastperiode worden gehanteerd voor nieuwe en bestaande klanten indien sprake is van een vergelijkbaar risicoprofiel. Het risicoprofiel is afhankelijk van de waarde van de woning of het inkomen van de desbetreffende consument in verhouding tot de hoogte van het uitstaande hypothecair krediet ("loan-to-value" respectievelijk "loan-to income"). Indien een consument gebruik maakt van een garantieregeling, zoals de Nationale Hypotheek Garantie, kan sprake zijn van een lagere debetrentevoet dan die geldt voor consumenten die geen gebruik maken van een garantieregeling.

(Onderdeel X)

Artikel 86b

In artikel 86b is aangegeven dat indien in deze paragraaf gesproken wordt over financiële producten, daarmee de volgende financiële producten worden bedoeld: een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, uitvaartverzekering, of een bij ministeriële regeling aan te wijzen ander financieel product.

Verder is in het tweede lid aangegeven wat in paragraaf 8.2.2. onder inkomensverzekering dient te worden verstaan. Voor de toepassing van de definitie van inkomensverzekering in deze paragraaf zijn met dit artikel de verzekeringen die verplicht zijn op grond van de Wet werk en inkomen naar

arbeidsvermogen uitgezonderd. Dit zijn verzekeringen die worden afgesloten door de werkgever ten behoeve van zijn werknemers in het kader van het verzekeren van inkomensverlies door ziekte. Aangezien dit wettelijk verplichte verzekeringen betreffen met een vaststaande uitkering is het niet nodig deze verzekeringen onder de bepalingen omtrent het provisieverbod te brengen.

Artikel 86c

Met het geïntroduceerde artikel 86c vervallen de provisieregels zoals opgenomen in het oude artikel 149a voor overeenkomsten gesloten na 1 januari 2013 en is een verbod geïntroduceerd op provisies die (middellijk) door de aanbieder aan de adviseur of bemiddelaar worden betaald. De grondslag voor dit artikel is opgenomen in artikel 4:25a van de wet, waarin de basis voor regels inzake kosten of beloning van financiële dienstverlening is vastgelegd. Op grond van artikel 4:25, derde lid, van de wet is het mogelijk om bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te stellen ten aanzien van de beloning van financiële dienstverleners.

Met het provisieverbod wordt de financiële band tussen aanbieders en adviseurs respectievelijk bemiddelaars doorgesneden. Alleen provisies van de consument of cliënt aan de adviseur of bemiddelaar zijn nog toegestaan. Dit verbod geldt voor de advisering en bemiddeling inzake betalingsbeschermers, complexe producten, hypothecaire kredieten, inkomensverzekeringen, overlijdensrisicoverzekeringen, uitvaartverzekeringen en dienstverlening onder het nationaal regime. Het is op grond van het eerste lid, aanhef en de laatste zinsnede, mogelijk om bij ministeriële regeling producten aan te wijzen die onder de reikwijdte van het provisieverbod vallen. Deze mogelijkheid is opgenomen om bij het constateren van misstanden in de markt voortvarend te kunnen optreden. Deze flexibiliteit is een vereiste aangezien het onmogelijk is om bij voorbaat met alle toekomstige ontwikkelingen rekening te houden, mede gelet op de grote verscheidenheid aan financiële producten die worden aangeboden en de snelheid waarmee nieuwe financiële producten op de markt worden geïntroduceerd. Daarnaast is van belang dat opvattingen over de wenselijkheid om bepaalde typen financiële producten onder de reikwijdte van dit deel te laten vallen, kunnen veranderen en dat op Europees niveau in dit kader verplichtingen kunnen worden opgelegd.

Voor activiteiten die vallen onder de vrijstelling van artikel 3 van de richtlijn markten voor financiële instrumenten⁴⁰ geldt dat deze eveneens onder het provisieverbod vallen. Dit is geregeld in artikel 35a van de Vrijstellingsregeling Wft. Hierbij kan worden gedacht aan adviseurs of bemiddelaars die adviseren over beleggingsinstellingen of orders ontvangen en doorgeven aan beleggingsinstellingen met betrekking tot gecombineerde producten met een beleggingscomponent. Voorbeelden zijn effectenhypotheek, pensioenproducten, bankspaarproducten. Voor deze dienstverleners geldt het provisieverbod eveneens. In de praktijk betreft het vaak financiële dienstverleners die voor een deel van hun praktijk eveneens onder het provisieverbod vallen. Bijvoorbeeld voor de advisering van een beleggingsverzekeringshypotheek. Ook voor soortgelijke diensten, zoals het adviseren van beleggingsinstellingen in het kader van een effectenhypotheek vallen de financiële dienstverleners derhalve onder het provisieverbod. Zo wordt een gelijk speelveld gecreëerd voor alle adviseurs en bemiddelaars.

---

⁴⁰ Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad (PbEU L 145).

In het tweede lid, onderdeel a, is de open norm voor rechtstreekse beloning van de adviseur of bemiddelaar door de cliënt opgenomen die was geregeld in artikel 149a Bgfo, tweede lid. De uitzondering voor een rechtstreekse beloning van de consument of cliënt aan de adviseur of bemiddelaar houdt in dat indirecte beloningen, bijvoorbeeld via de aanbieder van het financieel product niet zijn toegestaan. Het doel van het provisieverbod is immers om de financiële band tussen aanbieder en adviseur of bemiddelaar door te knippen. De mogelijkheid om uit de verleende hypotheek via een derdenrekening van de notaris de kosten voor het financieel advies te voldoen blijft wel mogelijk. Met dit onderdeel wordt een einde gemaakt aan beloningsconstructies via de aanbieder die feitelijk niet anders zijn dan de oude provisiestructuur. Adviseurs of bemiddelaars zijn in beginsel vrij om met de cliënt hun beloning overeen te komen zolang maar geen sprake is van een beloning die, gelet op de aard en de omvang van de dienstverlening, als kennelijk onredelijk kan worden beschouwd. Het doel van deze norm is om te voorkomen dat adviseurs of bemiddelaars beloningen in rekening brengen voor hun werkzaamheden, die gelet op de daarmee gemoeide inspanningen niet objectief kunnen worden gerechtvaardigd. De hiervoor geschetste (open) norm geeft de AFM de mogelijkheid om handhavend op te treden, daar waar cliënten kennelijk onredelijke beloningen in rekening worden gebracht die evident afbreuk doen aan de belangen van de cliënt.

De vraag of een provisie "kennelijk onredelijk" is, hangt af van de feiten en de omstandigheden van het geval. De AFM dient daarbij bijvoorbeeld te toetsen aan de volgende vragen: (i) is het bedrag dat de adviseur of bemiddelaar bij de consument in rekening brengt redelijk gezien het aantal uren dat aan het advies is besteed?; (ii) is het aantal uren dat aan het advies is besteed redelijk gezien de reikwijdte van het advies?; (iii) is de reikwijdte van het advies redelijk gezien de adviesvraag van de consument?; of (iv) is het uurtarief dat de adviseur of bemiddelaar in rekening brengt redelijk?

Wat in ieder geval niet redelijk is zijn beloningen voor transacties die worden uitgevoerd met als enig kennelijk doel additionele commissie of provisie te genereren, terwijl daar nauwelijks of geen (extra) advieswerkzaamheden mee gemoeid zijn.

In een dergelijk geval kan ook sprake zijn van het in strijd handelen met de plicht van de adviseur om de cliënt van passend advies te voorzien, hetgeen vereist is op grond van artikel 4:23 van de Wft. Immers, indien (bij)producten worden geadviseerd met geen ander doel dan om zoveel mogelijk adviesinkomsten te genereren, is het twijfelachtig of dergelijke adviezen passend zijn. De adviseur of bemiddelaar genereert extra inkomsten door de adviesbeloning, terwijl de cliënt gelet op zijn klantprofiel het product wellicht niet nodig heeft.

Bij het bepalen wat als kennelijk onredelijk kan worden beschouwd, kan ook worden gekeken naar wat in de branche in het algemeen gebruikelijk is om in rekening te brengen voor bepaalde diensten. Van adviseurs en bemiddelaars wordt verwacht dat zij hun eigen verantwoordelijkheid nemen en een beloning bij de consument of cliënt in rekening brengen die (alle omstandigheden in aanmerking genomen) als redelijk kan worden beschouwd.

Op grond van de wet kan de AFM in het geval van overtreding van de norm een sanctie opleggen aan de adviseur of bemiddelaar. De AFM is, mede gelet op het bepaalde in artikel 1:75, derde lid, van de Wft, niet bevoegd om direct in te grijpen in de civielrechtelijke verhouding tussen een cliënt en de adviseur of bemiddelaar. Een afspraak over de beloning voor financiële diensten is

overigens in de eerste plaats een zaak tussen de cliënt en de adviseur of bemiddelaar.

De cliënt kan daarnaast natuurlijk (al dan niet met formele civiele rechtsmiddelen) verhaal halen bij de adviseur of bemiddelaar die het kennelijk onredelijke tarief in rekening heeft gebracht.

Provisie die noodzakelijk is voor het verlenen van de desbetreffende dienst of deze dienst mogelijk maakt blijft onder onderdeel b mogelijk. Daarbij kan worden gedacht aan productvoorlichting door de aanbieder aan de bemiddelaar of adviseur. Offertesystemen kunnen eveneens in bepaalde gevallen noodzakelijk zijn voor het verlenen van de desbetreffende dienst of deze dienst mogelijk maken, bijvoorbeeld wanneer zonder het offertesysteem de bemiddelaar of adviseur niet kan bemiddelen respectievelijk adviseren ter zake van financiële producten van de aanbieder.

Met de uitzondering in onderdeel c blijven betalingen van bemiddelaars aan andere (onder-)bemiddelaars mogelijk. Deze dienstverlening kwalificeert als bemiddeling, maar gezien het feit dat het verlenen van deze diensten aan andere bemiddelaars geen perverse prikkels in de dienstverlening aan de consument of cliënt oplevert, en de dienstverlening richting consument of cliënt in zijn totaliteit verbetert, is er gekozen om deze dienstverlening uit te zonderen van het provisieverbod. Uiteindelijk dient de consument of cliënt de bemiddelaar waarmee zij zaken doet alle kosten van dienstverlening te betalen.

Onderdeel d bepaalt dat het verschaffen van kleine geschenken die in het normale handelsverkeer gebruikelijk zijn, is toegestaan, mits zij gezamenlijk onder een jaarlijkse waardegrens van honderd euro vallen. Hierbij moet worden gedacht aan het op incidentele basis verschaffen van kleine promotieartikelen of het verschaffen van een fles wijn als kerstgeschenk aan het einde van het jaar.

Artikel 86d

In artikel 86d is het oude artikel 149a, voor zover dat zag op schadeverzekeringen, in een apart artikel opgenomen. Eenvoudige schadeverzekeringen worden niet onder de reikwijdte van het provisieverbod gebracht. Bij eenvoudige schadeverzekeringen is de markt redelijk concurrerend. Voor deze producten wordt een provisieverbod niet nodig geacht. Schadeverzekeringen met een hoge impact voor consumenten komen wel onder het provisieverbod (zoals betalingsbeschermers en inkomensverzekeringen).

Dit artikel bepaalt dat in de geldstroom tussen een aanbieder en een bemiddelaar of adviseur wat betreft schadeverzekeringen uitsluitend afsluitprovisies en doorlopende provisisies zijn toegestaan. Bonusregelingen of omzetprovisies (provisies die verbonden zijn aan het behalen van een bepaalde omzet of productie) zijn niet toegestaan.

Voor schadeverzekeringen geldt voorts dat naast noodzakelijke provisisies als bedoeld in onderdeel c, rechtstreekse beloningen door de cliënt aan de bemiddelaar of adviseur en relatiegeschenken als bedoeld in onderdeel d, alleen afsluitprovisies en doorlopende provisisies zijn toegestaan (zie onderdeel b). In onderdeel b is ook bepaald dat de bemiddelaar of adviseur op verzoek

van de cliënt kenbaar moet maken welke provisies hij ontvangt van de aanbieder voor het bemiddelen of adviseren inzake de desbetreffende schadeverzekering. De bemiddelaar of adviseur dient op voor de cliënt begrijpelijke wijze mededeling te doen van zowel de aard van de provisies als de nominale waarde van de provisies.

(Onderdeel Y)

Artikel 86f

Artikel 86f stelt regels met betrekking tot het dienstverleningsdocument en is gebaseerd op artikel 4:25b van de wet. In artikel 4:25b is bepaald dat financiëledienstverleners voorafgaand aan de dienstverlening inzage moeten geven over de aard en reikwijdte van de dienstverlening, de wijze waarop hij wordt beloond, de kosten van de dienstverlening, zijn belangen die van invloed kunnen zijn op de dienstverlening aan de consument of cliënt, en bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen onderwerpen die relevant kunnen zijn voor de adequate beoordeling van de dienstverlening door de consument of cliënt.

Alle financiëledienstverleners die diensten verlenen ten aanzien een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering dienen voorafgaand aan de financiële dienstverlening een dienstverleningsdocument te verstrekken. Het doel van het dienstverleningsdocument is om consumenten of cliënten in staat te stellen op basis van de informatie over de reikwijdte en de kosten van de financiële dienstverlening te beslissen welk soort dienstverlening zij wensen en van welke financiëledienstverlener zij die dienstverlening willen betrekken. Daartoe bevat het dienstverleningsdocument gestandaardiseerde en vergelijkbare informatie over de aard en reikwijdte van de dienstverlening, de belangen van de financiëledienstverlener en de kosten van de financiële dienstverlening. Het dienstverleningsdocument bestond reeds voor adviseurs en bemiddelaars, maar is met de introductie van dit artikel uitgebreid naar aanbieders en gevolmachtigde agenten.

In het eerste lid is de algemene verplichting tot het verstrekken van een dienstverleningsdocument opgenomen. Het dienstverleningsdocument dient voorafgaand aan de dienstverlening te worden verstrekt. Het betreft het moment waarop de consument of cliënt nog geen beslissing heeft genomen over het distributiekanaal en de persoonlijke financiële situatie nog niet in kaart is gebracht. Bijvoorbeeld wanneer de consument of cliënt de website van een aanbieder bezoekt, of het kantoor van een bemiddelaar of adviseur binnenstapt. Daarnaast is eveneens aangegeven dat het dienstverleningsdocument is afgestemd op de dienstverleningsvraag van de consument of cliënt. Daarmee wordt bedoeld dat de financiëledienstverlener niet een algemeen document verstrekt waarin alle diensten ten aanzien van alle categorieën producten zijn opgenomen, maar dat de financiëledienstverlener een dienstverleningsdocument verstrekt dat aansluit bij de vraag waarmee de consument of cliënt de financiëledienstverlener benadert. Indien de consument een huis wil kopen heeft de consument als vraag "hoe financier ik mijn woning"? De consument heeft op basis van deze vraag verschillende financiële producten nodig. Bijvoorbeeld een hypothecair krediet, eventueel een vermogensopbouwproduct en een opstalverzekering.

Het dienstverleningsdocument dient derhalve aan te sluiten op de dienstverleningsvraag en heeft geen betrekking op een enkel financieel product.

Het tweede lid bepaalt welke gegevens in het dienstverleningsdocument dienen te worden opgenomen. Het tweede lid is een nadere uitwerking van de transparantie-eisen in artikel 4:25b van de wet. De onderdelen a, b en c, betreffen transparantieverplichtingen die afkomstig zijn uit de richtlijn verzekeringsbemiddeling.⁴¹ De financiële dienstverlener dient op grond van voornoemde onderdelen inzicht te geven in de door hem te verlenen financiële dienst alsmede in zijn positionering en eventuele gebondenheid aan bepaalde aanbieders. Ten eerste bestaat de mogelijkheid dat de financiële dienstverlener op geen enkele wijze contractueel gebonden is aan bepaalde aanbieders en adviseert op basis van een objectieve analyse als bedoeld in onderdeel a. Ten tweede kan een financiële dienstverlener contractueel gebonden zijn uitsluitend te bemiddelen voor een of meer aanbieders. De financiële dienstverlener moet dat melden aan de consument of cliënt en desgevraagd de namen van de aanbieders mededelen. Ten slotte is het mogelijk dat een financiële dienstverlener geen contractuele verplichtingen heeft uitsluitend voor een of meer aanbieders te bemiddelen maar ervoor kiest om niet te adviseren op basis van een objectieve analyse. Ook dat dient aan de consument of cliënt te worden medegedeeld, waarbij de adviseur desgevraagd de namen verstrekt van de aanbieders waarvoor hij bemiddelt of kan bemiddelen.

Het vierde lid bepaalt wat onder een objectieve analyse wordt verstaan. Een financiële dienstverlener die geen contractuele verplichting heeft om uitsluitend voor een of meer aanbieders te adviseren en die de consument of cliënt mededeelt dat hij op basis van een objectieve analyse adviseert, dient aan de vereisten van het vierde lid te voldoen. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat een financiële dienstverlener niet gehouden is om een objectieve analyse uit te voeren. De financiële dienstverlener kan ervoor kiezen om een dergelijke analyse niet uit te voeren, doch dient de consument of cliënt daarover in overeenstemming met het tweede lid, onderdeel a, in te lichten.

Transparantie over de reikwijdte van de financiële dienstverlening betekent eveneens dat de financiële dienstverlener op grond van eerste lid, onderdeel d, aan de consument of cliënt aangeeft of hij naast advies ook bemiddelt. Indien dat het geval is, zal de financiële dienstverlener de kosten dienen op te nemen in de totale kosten van de financiële dienstverlening. Op grond van het tweede lid, onderdeel e, geldt dat de financiële dienstverlener aan dient te geven of hij ook diensten verricht in het kader van nazorg na het adviseren of sluiten van de overeenkomst en eveneens of hij daar kosten voor in rekening brengt.

In de onderdelen f, g en h wordt de transparantie over belangen van de financiële dienstverlener nader uitgewerkt. Op grond van onderdeel f dient de financiële dienstverlener aan te geven of hij adviseert over eigen financiële producten, dan wel tevens over de financiële producten van andere aanbieders. Dit betreft bijvoorbeeld de situatie waarin een bank naast zijn eigen producten, ook producten van andere aanbieders kan adviseren. Voor de consument of cliënt is niet altijd zichtbaar dat de bank in dat geval een belang heeft om zijn eigen producten te adviseren in plaats van de producten van andere

---

⁴¹ Richtlijn 2002/92/EG van 9 december 2002 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling (PbEU 2003 L9).

aanbieders. Op grond van het derde lid dient de bank de consument of cliënt erop te wijzen dat deze belangen ertoe kunnen leiden dat bij voorkeur bepaalde financiële producten worden geadviseerd. De financiële dienstverlener dient op grond van de onderdelen g en h tevens kenbaar te maken of sprake is van een bepaalde eigendomsverhouding met de aanbieder of de moedermaatschappij van de aanbieder. Het gaat hier om een eventuele gekwalificeerde deelneming van tien procent of meer van de stemrechten of van het kapitaal in elkaars onderneming, zoals gedefinieerd in artikel 1:1 van de Wft. Ook hier geldt dat de financiële dienstverlener dan op grond van het derde lid dient aan te geven dat er belangen zijn die ertoe kunnen leiden dat bepaalde financiële producten eerder zullen worden geadviseerd dan andere financiële producten.

Op grond van onderdeel i dient in het dienstverleningsdocument de gemiddelde beloning van de bemiddelaar of adviseur voor de desbetreffende dienstverlening te worden opgenomen. Op grond van onderdeel j dient een aanbieder de advies- en distributiekosten te vermelden die zijn verbonden aan het tot stand brengen van een overeenkomst inzake de financiële producten die verband houden met de dienstverleningsvraag. Voor de bemiddelaar of adviseur betekent dit dat hij een nominaal bedrag noemt dat gemiddeld voor de dienstverlening naar aanleiding van de dienstverleningsvraag van de consument of cliënt in rekening wordt gebracht. Daarbij dient de bemiddelaar of adviseur een schatting te maken van het aantal uren die hij aan advies zal besteden. Samen met het uurtarief leidt dit tot een gemiddeld nominaal bedrag. De uiteindelijke kosten voor de dienstverlening op de factuur kunnen afwijken van dit gemiddelde bedrag (de consument dient hiervan vanzelfsprekend van te voren op de hoogte te worden gesteld).

Op grond van het vijfde lid publiceert een financiële dienstverlener de verschillende dienstverleningsdocumenten op zijn website. De dienstverleningsdocumenten dienen te zijn afgestemd op de verschillende dienstverleningsvragen die een consument of cliënt kan hebben. Op grond van het zesde lid ligt de verplichting om het dienstverleningsdocument te verstrekken bij de financiële dienstverlener die rechtstreeks door de consument of cliënt is benaderd. Dat betekent dat als andere financiële dienstverleners in de adviesketen zitten, bijvoorbeeld onderbemiddelaars, of in bepaalde gevallen de zogenoemde serviceproviders, de financiële dienstverlener met het primaire klantcontact het dienstverleningsdocument aan de consument of cliënt dient te verstrekken.

In het zevende lid is de mogelijkheid opgenomen voor de AFM om nadere regels te stellen met betrekking tot de inhoud, vorm en wijze van verstrekking van het dienstverleningsdocument.

Artikel 86 g

Dit artikel is gebaseerd op de artikel 4:25b, eerste lid, onderdeel c, van de wet. Op grond van artikel 86f, tweede lid, onderdeel j, dient een aanbieder de kosten voor advies en distributie op te nemen in het dienstverleningsdocument. Om ervoor te zorgen dat de kosten die in het dienstverleningsdocument zijn opgenomen vergelijkbaar, juist en controleerbaar zijn, is in artikel 86g, eerste lid, bepaald dat een aanbieder van een betalingsbeschermer, complex product, hypotheckair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering of uitvaartverzekering een

kostprijsmodel dient te ontwikkelen. De advies- en distributiekosten hebben betrekking op de eerste fase van een klantcontact tot het sluiten van de overeenkomst. Op grond van het kostprijsmodel worden de advies- en distributiekosten voor de verschillende financiële producten berekend. Dit kostprijsmodel hoeft niet aan de consument of cliënt verstrekt te worden.

Voor de berekening van de advies- en distributiekosten worden alle (directe en indirecte) kosten van dienstverlening meegenomen die zijn toe te rekenen aan advies en zijn gericht op het tot stand brengen van een overeenkomst inzake het desbetreffende financiële product.

Onder advieskosten vallen in ieder geval de kosten voor de volgende werkzaamheden:

- het inwinnen van informatie over de cliënt;
- het informeren van de cliënt over de inhoud van de dienstverlening;
- nadere inventarisatie van de behoeften en het profiel van de cliënt; en
- het advies op basis van de verzamelde informatie.

Onder distributiekosten worden verstaan:

- de kosten voor het maken van reclame gericht op advies;
- het completeren van het dossier ten behoeve van de aanvraag van de offerte; en
- het ondersteunen van de consument en, indien het een verzekering betreft, de cliënt bij de aanvraag en bij het aangaan van een overeenkomst inzake een financieel product.

De relevante kosten die moeten worden meegenomen in de berekening van de advies- en distributiekosten zijn: personeelskosten (eigen personeel en externe inhuur), managementkosten, reclamekosten, automatiseringskosten en kantoorkosten voor zover die gericht zijn op het tot stand brengen van een overeenkomst met een consument of, indien het een verzekering betreft, cliënt inzake het desbetreffende product en een winstmarge. Personeelskosten zijn in ieder geval salariskosten, onkostenvergoedingen, opleidingskosten van de adviseurs en het overige personeel dat klantgesprekken voert en werkzaamheden gericht op het tot stand brengen van de overeenkomst met betrekking tot het desbetreffende financiële product. Managementkosten zijn in ieder geval de salariskosten, onkostenvergoedingen, opleidingskosten en kantoorkosten van de leidinggevende van adviseurs en andere medewerkers die werkzaamheden verrichten met betrekking tot de totstandkoming van de overeenkomst ten aanzien van het desbetreffende financiële product. Kosten voor reclame omvat in ieder geval die kosten die direct gekoppeld zijn aan het onder de aandacht brengen van het advies en het klantcontact over producten en de productaanvraag (exclusief reclame voor het product). Tevens behelst dit de logistiek om met een potentiële of bestaande klant een afspraak te maken. Automatiseringskosten zijn in ieder geval kosten van adviesapplicaties en klantcontact-applicaties (inclusief huur-, lease-, afschrijvingskosten en personeelskosten). Kantoorkosten zijn in ieder geval kosten met betrekking tot huisvesting van adviseurs en medewerkers die klanten ondersteunen bij genoemde werkzaamheden. Tevens kunnen onder kantoorkosten worden verstaan: kosten met betrekking tot werkplekken en kosten met betrekking tot administratieve en facilitaire ondersteuning van de adviseurs en medewerkers.

Het kan voorkomen dat meer dan één juridische entiteit binnen een groep van een aanbieder betrokken is bij de relevante werkzaamheden die in het kostprijsmodel moeten worden opgenomen. In een dergelijk geval, moeten ook deze kosten worden meegenomen. Als een aanbieder werkzaamheden uitbesteedt aan een derde – al dan niet binnen de groep – dient hij, de kosten die hij hiervoor maakt, mee te nemen in de berekening van de advies- en distributiekosten.

Indien aanbieders niet adviseren hoeven zij geen advieskosten op te nemen in het kostprijsmodel. Deze aanbieders maken wel kosten voor bijvoorbeeld het completeren van het dossier en ondersteuning bij het afsluiten van het product, zoals het bellen van klanten en het beantwoorden van vragen van klanten door bijvoorbeeld een “call center”. Deze distributiekosten dienen wel te worden opgenomen in het kostprijsmodel.

In het tweede lid is opgenomen dat de aanbieders hun kostprijsmodel op juistheid dienen te laten controleren door een accountant. Tevens controleert een accountant jaarlijks of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de financiële producten, bedoeld in het eerste lid. De controle door de accountant is opgenomen om te waarborgen dat de advies- en distributiekosten die dienen te worden opgenomen in het dienstverleningsdocument aansluiten bij de daadwerkelijk begrote kosten. Om de accountant in staat te stellen te controleren of de begrote kosten voor advies en distributie juist en volledig zijn toegerekend aan de desbetreffende financiële producten dient de aanbieder inzicht te geven in de wijze waarop de totale personeels-, management-, reclame-, automatisering- en kantoorkosten aan de advies- en distributieactiviteiten kunnen worden toegerekend. Tevens wordt inzicht gegeven in de totale uren die adviseurs en medewerkers naar verwachting zullen besteden aan advies- en distributieactiviteiten en de daarmee verband houdende personeelskosten.

Artikel 86h

Dit artikel is gebaseerd op artikel 4:25b, eerste lid, onderdeel c, en vierde lid, van de wet. Artikel 86h bepaalt dat een aanbieder van een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, of uitvaartverzekering de kosten voor advies en distributie rechtstreeks in rekening brengt bij de consument of, indien het een verzekering betreft, de cliënt. Deze kosten mogen door de aanbieder niet in de prijs van een financieel product worden verwerkt. Op deze manier is voor de consument of cliënt duidelijk hoeveel de advies- en distributiekosten bedragen en wat de kostprijs van het financieel product zelf is.

De advies- en distributiekosten zijn veelal eenmalig en zijn daardoor ook in een keer door de consument of cliënt verschuldigd. De advies- en distributiekosten kunnen gespreid worden betaald maar dan zal meestal sprake zijn van een consumptief krediet.

De kosten van het product (bijvoorbeeld premie of rente) zullen in veel gevallen doorlopend zijn verschuldigd. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het betaalmoment van de advies- en distributiekosten enerzijds en de kosten van het product anderzijds samenvallen. Dit kan het geval zijn indien de kosten van het financieel product in een keer worden voldaan of het moment van betalen van de advies- en distributiekosten samenvalt met de betaling van de premie of rente voor het financieel product. In die gevallen mag de betaling

van deze kosten in een keer geschieden. Op de factuur dienen de advies- en distributiekosten van het desbetreffende financieel product wel apart van de prijs van het product zelf te worden vermeld.

Op grond van het tweede lid mag een aanbieder geen andere kosten bij de consument onderscheidenlijk de cliënt in rekening brengen dan de kosten voor advies en distributie voor het tot stand brengen van een overeenkomst inzake een betalingsbeschermer, complex product, hypothecair krediet, inkomensverzekering, overlijdensrisicoverzekering, of uitvaartverzekering.

Artikel 86i

De informatieverplichtingen in artikel 86i strekken ter implementatie van artikel 12, eerste lid, onderdeel e, en tweede lid, van de richtlijn verzekeringsbemiddeling⁴² en komen overeen met de oude artikelen 4:72 en 4:73 van de Wft. Gekozen is om de verplichtingen uit deze artikelen te verplaatsen naar lagere regelgeving. Voor adviseurs en bemiddelaars inzake schadeverzekeringen zijn de desbetreffende transparantieverplichtingen opgenomen in artikel 86e

Transparantie over de verhouding tussen de adviseur en de aanbieder(s) van een financieel product biedt de cliënt een ondersteuning om het advies op waarde te schatten.

De adviseur dient op grond van onderdeel a inzicht te geven in de door hem te verlenen financiële dienst alsmede in zijn positionering en eventuele gebondenheid aan bepaalde aanbieders. Ten eerste bestaat de mogelijkheid dat de adviseur op geen enkele wijze contractueel gebonden is aan bepaalde aanbieders en adviseert op basis van een objectieve analyse als bedoeld in het derde lid. Ten tweede kan een adviseur contractueel gebonden zijn uitsluitend te adviseren voor een of meer aanbieders. De adviseur moet dat melden aan de cliënt en desgevraagd tevens de namen van de aanbieders mededelen. Ten slotte is het mogelijk dat een adviseur bij zijn activiteiten niet contractueel gebonden is doch ervoor kiest om niet te adviseren op basis van een objectieve analyse als bedoeld in het derde lid. Ook dat dient aan de cliënt te worden verteld, waarbij de adviseur desgevraagd de namen verstrekt van de aanbieders waarvoor hij kan adviseren.

De cliënt dient op grond van onderdeel b in ieder geval geïnformeerd te worden over de wijze waarop de adviseur wordt beloofd door de aanbieder(s).

Daarnaast moet de adviseur op grond van de onderdelen c en d kenbaar maken of sprake is van een bepaalde eigendomsverhouding met de aanbieder of de moedermaatschappij van de aanbieder. Het gaat hier om een eventuele gekwalificeerde deelneming van tien procent of meer van de stemrechten of van het kapitaal in elkaars onderneming, zoals gedefinieerd in artikel 1:1 van de Wft. Ten slotte moet de adviseur op grond van onderdeel e de consument of cliënt informeren over bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen andere onderwerpen.

In het tweede lid is bepaald dat de desbetreffende informatieverplichtingen uit het eerste lid ook gelden voor bemiddelaars inzake schadeverzekeringen. Deze verplichtingen bestonden reeds uit hoofde van artikel 4:73 van de Wft.

In het derde lid wordt aangegeven wat een objectieve analyse inhoudt. Een adviseur die geen contractuele verplichting heeft om uitsluitend voor een of meer aanbieders te adviseren en die de cliënt mededeelt dat hij op basis van een objectieve analyse adviseert, dient aan de vereisten van het derde lid te

---

⁴² Richtlijn 2002/92/EG van 9 december 2002 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 9 december 2002 betreffende verzekeringsbemiddeling (PbEU 2003 L9).

voldoen. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat een adviseur niet gehouden is om een objectieve analyse uit te voeren. De adviseur kan ervoor kiezen om een dergelijke analyse niet uit te voeren, doch dient de cliënt daarover in overeenstemming met het eerste lid, onderdeel a, onder 3, in te lichten. Het vierde lid bepaalt dat de informatie die ingevolge dit artikel wordt verstrekt feitelijk juist, begrijpelijk en niet misleidend moet zijn. Zie ook de toelichting bij artikel 4:19, tweede lid, van de Wft.

(Onderdeel Z)

De provisieregels zoals opgenomen in de artikelen 86c en 86d zijn van toepassing op overeenkomsten die worden aangegaan na de inwerkingtreding van dit besluit. De oude artikelen 149a, 150 en 151 zijn opgenomen in paragraaf 8.2.3. (thans de artikelen 86j, 86k en 86l). Inhoudelijk zijn de regels die waren opgenomen in de oude artikelen 149a, 150 en 151 niet gewijzigd. Voor de overeenkomsten die tussen 1 januari 2009 en de datum van inwerkingtreding van dit besluit zijn gesloten geldt derhalve dat de gemaakte afspraken tussen consumenten of cliënten en aanbieders, adviseurs of bemiddelaars niet zullen worden aangetast door de nieuwe provisieregels zoals opgenomen in de artikelen 86c en 86d.

(Onderdeel AA)

In het derde lid van artikel 118 is de bevoegdheid van de AFM geschrapt om nadere regels te stellen met betrekking tot de wijze waarop in het prospectus inzicht in het niveau van kosten van de beleggingsinstelling wordt verschaft en de daaraan ten grondslag liggende berekening. Daarbij werd de zogenaamde "total expense ratio" of TER gehanteerd. Bij Wet tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht en het Burgerlijk Wetboek ter implementatie van richtlijn nr. 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (icbe's) (herschikking) (PbEU L 302) en de daarbij behorende uitvoeringsrichtlijnen zijn in bijlage I de onderdelen 6.10, 6.11 en 9 vervallen. Deze onderdelen schreven voor dat de actuele kosten gerelateerd aan de intrinsieke waarde (TER) en de rendementsweergave moesten worden opgenomen in het prospectus. Aangezien de actuele kosten niet langer hoeven te worden opgenomen in het prospectus, is de bevoegdheid van de AFM om regels te stellen met betrekking tot de wijze waarop in het prospectus inzicht dient te worden verschaft in het niveau van de kosten en de daaraan ten grondslag liggende berekening overbodig geworden. De bevoegdheid van de AFM om nadere regels te stellen met betrekking tot de wijze waarop de gegevens, bedoeld in bijlage I, dienen te worden opgenomen in het prospectus is wel gehandhaafd. Hierbij kan worden gedacht aan regels die op de vormgeving en redactie van het prospectus zien.

(Onderdeel BB en CC)

Afdeling 11.1. vervalt aangezien artikel 149b waarin was opgenomen dat adviseurs, die niet tevens aanbieders zijn, en bemiddelaars aan consumenten een dienstverleningsdocument dienen te verstrekken overbodig is geworden. Regels omtrent het dienstverleningsdocument zijn opgenomen in artikel 86f en bovendien nu van toepassing op alle financiële dienstverleners. Bovendien zijn

de artikelen 149a, 150 en 151 verplaatst naar paragraaf 8.2.3. en zijn die artikelen alleen nog van toepassing op overeenkomsten die zijn aangegaan tussen 1 januari 2009 en de datum van inwerkingtreding van dit besluit.

(Onderdeel DD)

Artikel 171 zag op de overgangsregeling zoals die gold bij de overgang naar het huidige vakbekwaamheidsbouwwerk bij de invoering van de wet in 2007. Artikel 171 komt te vervallen en wordt vervangen door een nieuw artikel 171 dat de overgang naar het nieuwe vakbekwaamheidsbouwwerk regelt.

Het eerste lid bepaalt de overgangstermijn voor financiële dienstverleners die op 31 december 2013 voldoen aan artikel 4:9, tweede lid, van de wet. Deze ondernemingen hebben tot uiterlijk 30 juni 2015 de tijd om aan de nieuwe vakbekwaamheidseisen te voldoen.

Het tweede lid ziet op financiële dienstverleners die na 31 december 2013 de markt betreden. Deze financiële dienstverleners worden, indien zij voor 1 juli 2014 een vergunning hebben aangevraagd, tot 1 juli 2014 in de gelegenheid gesteld aan de nieuwe vakbekwaamheidseisen te voldoen. Tevens geldt voor deze ondernemingen dat voorzover zij adviseurs in dienst hebben die reeds over een op 31 december 2013 geldend diploma beschikken of over een op 31 december 2013 geldige erkenning van beroepskwalificaties beschikken, dat deze adviseurs tot 1 juli 2015 de tijd hebben om aan de nieuwe vakbekwaamheidseisen te voldoen. Het derde lid regelt daartoe dat de diploma's van deze adviseurs of de erkenningen voor de periode tot en met 30 juni 2015 als een geldig diploma respectievelijk erkenning worden beschouwd.

Het vierde lid bepaalt dat bij ministeriële regeling wordt uitgewerkt op welke manier bestaande diploma's worden omgezet in de nieuwe vakbekwaamheidsstructuur.

(Onderdeel EE)

Omdat de overgangstermijn die in artikel 171a gesteld is, afloopt op het moment dat dit besluit in werking treedt, kan artikel 171a komen te vervallen. Personen die gebruik maakten van de overgangsregeling van artikel 171a komen automatisch binnen het nieuwe overgangsregime van het nieuwe artikel 171 te vallen.

(Onderdeel FF)

In dit artikel is het overgangsrecht inzake de procedures en maatregelen voor de ontwikkeling van financiële producten als bedoeld in artikel 32 geregeld. Artikel 32 is niet van toepassing op financiële producten die na de inwerkingtreding van dit besluit (1 januari 2013) niet meer worden afgesloten met consumenten of cliënten. Hiermee wordt beoogd het artikel te richten op het proces ter ontwikkeling van producten die na de inwerkingtreding van het artikel zijn of worden aangeboden aan consumenten of cliënten. Voor financiële producten die zijn ontwikkeld voor de introductie van artikel 32, en ter zake waarvan na de introductie van artikel 32 overeenkomsten zijn aangegaan met consumenten of cliënten geldt eveneens de verplichting om deze producten

periodiek te toetsen volgens de procedures en maatregelen, bedoeld in artikel 32, eerste lid.

Financiële producten die na de inwerkingtreding van dit artikel niet langer op de markt worden aangeboden aan nieuwe consumenten of cliënten, in de zin dat geen overeenkomsten meer voor deze producten worden aangegaan, zijn van de werking van artikel 32 uitgezonderd.

Voor deze producten geldt dat de expliciete handhavingsgrondslag op het moment dat deze producten op de markt waren nog niet in de regelgeving was opgenomen, zodat het nu verplicht stellen van een productontwikkelingproces of periodieke toetsing volgens de huidige normen effecten voor de situatie in het verleden zouden hebben die destijds niet te voorzien waren.

(Onderdeel GG)

Artikel 174 kan komen te vervallen.

(Onderdeel HH)

De aannames in deel II van bijlage I bij de richtlijn consumentenkrediet⁴³ zijn aangevuld met nieuwe aannames door Richtlijn 2011/90/EU van de Europese Commissie van 14 november 2011 tot wijziging van deel II van bijlage I bij richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie betreffende de aanvullende hypothesen voor de berekening van het jaarlijks kostenpercentage (PbEU L 296).

Uit ervaring van de lidstaten met de tenuitvoerlegging van de richtlijn consumentenkrediet is gebleken dat de aannames in deel II van bijlage I bij de richtlijn consumentenkrediet niet voldoende zijn om het jaarlijks kostenpercentage op uniforme wijze te berekenen en dat de aannames niet meer aansluiten bij de commerciële marktsituatie. Deze aannames zijn aangevuld met nieuwe aannames (onder e, f en g). Deze aannames hebben onder andere betrekking op de berekening van het jaarlijks kostenpercentage voor kredieten voor onbepaalde tijd (doorlopende kredieten en kredieten die herhaaldelijk volledig moet worden terugbetaald zoals credit cards en klantenkaarten met krediet). Ook zijn aannames vastgesteld voor het tijdstip van de eerste kredietopneming en de betalingen die de consument moet verrichten. De Europese Commissie heeft richtlijnen ("guidelines on the application of directive 2008/48/EC in relation to costs and the annual percentage rate of charge") opgesteld over in welke gevallen de aannames voor de berekening van het jaarlijks kostenpercentage van toepassing zijn en hoe dient te worden omgegaan met de aannames bij de berekening van het jaarlijks kostenpercentage.

(Onderdeel II)

De oude Bijlage B komt te vervallen.

---

⁴³ Richtlijn 2008/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 23 april 2008 inzake kredietovereenkomsten voor consumenten en tot intrekking van richtlijn 87/102/EEG van de Raad (PbEU L 133).

Artikel III. Wijziging van het Besluit marktmisbruik Wft

Het nieuwe artikel 21a van het Besluit marktmisbruik Wft voorziet in de verplichting om te vermijden dat een onderneming directe steun verleent aan een (buitenlandse) onderneming die clustermunie produceert, verkoopt of distribueert.

Nederland is partij bij het Verdrag inzake Clustermunie (Trb. 2009, 45), dat een vergaand verbod op het gebruik, het bezit, de productie en de overdracht van clustermunie met explosieve submunies bevat. Op 29 maart 2011 heeft de Eerste Kamer een motie van de leden Haubrich-Gooskens, Vliegthart, Böhler, Ten Hoeve, Koffeman, Putters en Meurs aangenomen⁴⁴. Deze motie roept op tot het nemen van stappen om te komen tot een verbod op aantoonbare directe investeringen in de productie, verkoop en distributie van clustermunie. Op 13 december 2011 heeft de Tweede Kamer een motie met een vergelijkbare strekking van de leden Voordewind en Eijsink aangenomen⁴⁵. Artikel 21a geeft aan deze moties uitvoering.

Artikel 21a sluit aan op een aantal normen in de Wft die een integere bedrijfsuitoefening verplicht stellen.⁴⁶ Deze normen zijn vastgelegd in onder meer de artikelen 3:10 en 4:11 van de Wft en brengen met zich mee dat financiële ondernemingen zich dienen te onthouden van handelingen die ingaan tegen hetgeen volgens het ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer is betaamt. Artikel 5:68 van de Wft verplicht financiële ondernemingen en pensioenfondsen tot een integere bedrijfsvoering met betrekking tot het optreden op markten in financiële instrumenten. Artikel 21a vult deze norm nader in door expliciet op te nemen dat een belegging in de productie, verkoop of distributie van clustermunie wordt gezien als een handeling die in strijd is met een integere bedrijfsuitoefening.

Artikel 21a geldt voor in Nederland gevestigde partijen die in grote mate actief zijn op de financiële markten: banken, beheerders, beleggingsinstellingen, beleggingsondernemingen, financiële instellingen die een verklaring van ondertoezichtstelling hebben als bedoeld in artikel 3:110, eerste lid, van de Wft, pensioenfondsen, premiepensioeninstellingen en verzekeraars. Een uitzondering wordt gemaakt voor clearinginstellingen, omdat zij bij de afwikkeling van effectentransacties geen zicht krijgen op de achterliggende ondernemingen. Met de implementatie van de Alternative Investment Fund Managers (AIFM) richtlijn (2011/61/EU) zullen ook hedgefonds en private equity fondsen onder de definitie van beheerder uit artikel 1:1 van de wet vallen, waarmee ook artikel 21a op deze ondernemingen van toepassing wordt. Beoogd wordt de implementatiewetgeving voor de AIFM-richtlijn medio 2013 in werking te laten treden.

Onder adequate maatregelen als bedoeld in artikel 21a wordt met name verstaan die maatregelen die juridisch mogelijk en door een onderneming eenzijdig afdwingbaar zijn. Hiervan is in ieder geval sprake indien een onderneming voor eigen naam en rekening handelt, zelf een beleggingsfonds beheert of zonder nadere advisering de expliciete opdracht van een cliënt krijgt om in een bepaalde onderneming te investeren (de zogeheten 'execution only' situatie).

⁴⁴ Kamerstukken I 2010/11, 32 187 (R1902), F.

⁴⁵ Kamerstukken II 2011/12, 33 000 X, nr. 57.

⁴⁶ Zie ook de Wet actualisering en harmonisatie financiële toezichtswetten: Kamerstukken II, 2001/2, 28373, nr. 3, paragraaf 3.1 en 3.2

Het eerste lid, onderdeel a, bevat de verplichting om te vermijden dat een onderneming transacties uitvoert of laat uitvoeren met als oogmerk een financieel instrument te verwerven dat is uitgegeven door een onderneming die clustermunie of cruciale onderdelen daarvan produceert, verkoopt of distribueert. Voor de definitie van clustermunie wordt verwezen naar artikel 2 van het Verdrag inzake clustermunie (Trb. 2009, 45). Van een cruciaal onderdeel is pas sprake indien het uitsluitend bestemd is voor de productie van clustermunie. Zogeheten dual use onderdelen, die ook te gebruiken zijn voor andere doeleinden dan clustermunie, vallen daarmee buiten de reikwijdte van deze bepaling.

Het eerste lid, onderdeel a, richt zich niet alleen niet alleen op transacties die een onderneming zelf uitvoert, maar ook op transacties die een onderneming laat uitvoeren. Dit betreft onder meer de uitbesteding van vermogensbeheer aan een in het buitenland gevestigde onderneming. Dit is in lijn met artikelen 3:18 en 4:16 van de wet, die regelen dat financiële ondernemingen die werkzaamheden uitbesteden aan een derde verplicht zijn om te borgen dat deze derde ook de algemene aspecten van de integere bedrijfsvoering naleeft. Voor pensioenfondsen geldt een soortgelijke verplichting op grond van artikel 34 van de Pensioenwet.

Onderdelen b en c van het eerste lid voorkomen dat aan een in het eerste lid, onder a, bedoelde onderneming anderszins financiële steun wordt verleend. Onderdeel b heeft betrekking op het verstrekken van leningen, onderdeel c op niet vrij verhandelbare deelnemingen in ondernemingen als bedoeld in het eerste lid, onder a. Van een niet vrij verhandelbare deelneming is onder meer sprake bij rechtstreekse kapitaaldeelname met restricties in de overdraagbaarheid.

Het tweede lid, onderdeel a, maakt een uitzondering voor transacties gebaseerd op een index, wanneer deze index voor minder dan 5% bestaat uit een onderneming of ondernemingen als bedoeld in het eerste lid, onder a. Van een transactie gebaseerd op een index is sprake in het geval van indexfondsen, indextrackers, de replicatie van indexen via een zogeheten 'mandje' en soortgelijke producten. Voor deze transacties geldt dat de samenstelling van de beleggingsportefeuille regelmatig aan verandering onderhevig is, zonder dat de passieve belegger hier directe invloed op heeft. Indien een index echter voor meer dan 5% bestaat uit de in het eerste lid, onder a, bedoelde onderneming of ondernemingen, is het onwaarschijnlijk dat een belegger daar niet van op de hoogte is.

Het tweede lid, onderdeel b, maakt een uitzondering voor transacties in door derden beheerde beleggingsfondsen die voor minder dan 5% bestaan uit een onderneming of ondernemingen als bedoeld in het eerste lid, onder a. Voor beleggingsfondsen die beheerd worden door derden geldt dat een onderneming geen eenzijdig afdwingbare juridische maatregelen kan treffen om invloed uit te oefenen op de samenstelling daarvan. Op grond van deze bepaling kunnen ondernemingen en hun cliënten wel beleggen in bijvoorbeeld de grote technologiefondsen, terwijl de drempel van 5% er op ziet dat beleggingen in fondsen die klaarblijkelijk het oogmerk hebben om een in het eerste lid, onder a, bedoelde onderneming financiële steun te verlenen, moeten worden vermeden.

Het tweede lid, onderdeel c, is opgenomen om investeringsprojecten die niet zien op clustermunitie mogelijk te maken bij een onderneming die (elders in de onderneming) wel clustermunitie produceert of ontwikkelt. Er moet dan wel worden geborgd dat het geïnvesteerde geld niet gebruikt wordt voor de ontwikkeling of productie van clustermunitie. Dat kan bijvoorbeeld doordat de onderneming die het project uitvoert dit in een schriftelijke verklaring bevestigt.

De verplichtingen uit het eerste lid gelden vanaf de dag van inwerkingtreding van dit artikel. Het derde lid bepaalt daarnaast dat voor reeds bestaande beleggingen, leningen, of niet vrij verhandelbare deelnemingen de verplichting ontstaat om deze binnen een redelijke termijn van de hand te doen of te beëindigen. Onder een redelijke termijn wordt verstaan uiterlijk zes maanden, mits het naleven van deze verplichting juridisch mogelijk en door een onderneming eenzijdig afdwingbaar is. Wegens het ontbreken van het oogmerk om een financieel instrument als bedoeld in lid 1, onderdeel a, te behouden, geldt dezelfde verplichting voor de situaties waarin een onderneming een dergelijk instrument verwerft door (i) het tijdelijk in borg krijgen daarvan als onderpand, (ii) het omzetten van dit onderpand in het definitief verwerven, of (iii) het vererven van een boedel.

Artikel IV. Wijziging van het Besluit prudentiële regels Wft

Met deze wijziging wordt de aangehouden motie Braakhuis/Plasterk⁴⁷ uitgevoerd met betrekking tot het verzoek om de moreel-ethische verklaring uit de Code Banken tevens voor bankiers en handelaren wettelijk verplicht te stellen. De regering hecht sterk aan het feit dat medewerkers zich bewust zijn van hun rol en de gevolgen van hun handelen. Om deze reden is vastgelegd dat medewerkers in de gehele financiële sector verplicht zijn een eed of belofte af te leggen. Gekozen is voor de vorm van eed of belofte om de symboliek van de verklaring te versterken.

In artikel 16a is voor de desbetreffende financiële ondernemingen verplicht gesteld dat deze beschikken over procedures en maatregelen met betrekking tot het afleggen en naleven van de eed of belofte. Verder is de desbetreffende financiële onderneming verplicht om tevens te beschikken over adequate controlemechanismen ten behoeve van het afleggen en naleven van de eed of belofte.

Het derde lid bepaalt dat bij ministeriële regeling nadere regels kunnen worden gesteld met betrekking tot een af te leggen en na te leven eed of belofte. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld de exacte reikwijdte van degenen die de eed of belofte moeten afleggen, de wijze waarop het afleggen van de eed of belofte moet plaatsvinden, de inhoud van de eed of belofte, en de wijze waarop de financiële onderneming met de ondertekende verklaring moet omgaan.

---

⁴⁷ Kamerstukken II 2010/11, 31 980, nr. 32.